

DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

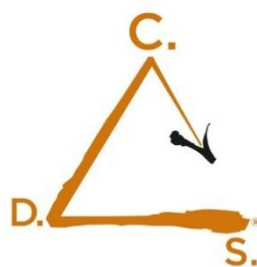
W ramach opracowywania Strategii Rozwoju
Gminy Polkowice na lata 2021-2030

REALIZACJA DIAGNOZY:

Centrum Doradztwa Strategicznego s.c.

D. Bieńkowska, C. Ulański, J. Szymańska, M. Widuch

**Centrum Doradztwa
Strategicznego**

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	4
Wymiar społeczny	5
Demografia	5
Edukacja	11
Opieka nad dziećmi do lat 3	11
Wychowanie przedszkolne	11
Edukacja	11
Czas wolny	14
Zdrowie	17
Pomoc społeczna	19
Bezpieczeństwo publiczne	21
Bezpieczeństwo publiczne w gminie Polkowice	21
Bezpieczeństwo w ruchu drogowym	22
Aktywność społeczna	24
Wymiar gospodarczy	26
Przedsiębiorczość	26
Rynek pracy	31
Rolnictwo	34
Turystyka	37
Finanse samorządowe	39
Wymiar przestrzenny	45
Środowisko przyrodnicze i tereny zielone	45
Charakterystyka środowiska naturalnego	45
Gmina reagująca na zagrożenia środowiska przyrodniczego	46
Mieszkalnictwo i infrastruktura komunalna	49
Polityka mieszkaniowa	49
Infrastruktura komunalna i gospodarka odpadami	49
Mobilność: infrastruktura transportowa i komunikacja publiczna	53
Gmina dobrze skomunikowana	53
Gmina stawiająca na dostępność i ekologiczność transportu	53
Gmina rozwijająca infrastrukturę rowerową	54
Analiza otoczenia zewnętrznego PEST	55
Czynniki polityczne	55
Współpraca samorządowa – wymiar partnerski i powiązania terytorialne	55

DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

JST – wzrost odpowiedzialności, redukcja źródeł dochodów	56
Nowa perspektywa finansowa UE – nowe priorytety.....	56
Polaryzacja sporu politycznego i centralizacja zarządzania	57
Czynniki ekonomiczne.....	57
Konsekwencje pandemii COVID-19.....	57
Zmiany na rynku pracy	58
Wzrost cen energii i inflacja	59
Społeczna odpowiedzialność biznesu	59
Inwestycje – niepewność i wyczekiwanie	59
Coraz szersze zapotrzebowanie na miedź.....	60
Czynniki społeczne	60
Demografia – wyzwanie polityki senioralnej	60
Rynek pracy – problemy kadrowe.....	61
Partycypacja społeczne – angażowanie społeczności w kreowanie polityki rozwoju.....	61
Suburbanizacja i wyludnianie się miast	61
Pogłębiająca się polaryzacja – niska kultura dialogu.....	62
Zdrowie psychiczne – nowe wyzwania, nowe potrzeby.....	62
Czynniki technologiczne	63
Przyspieszona cyfryzacja	63
Popularyzacja OZE i rozwiązań proekologicznych	63
Modernizacja infrastruktury kolejowej – nacisk na ekologiczny transport zbiorowy.....	64
Intermodalność / multimodalność.....	64
Konieczność adaptacji do zmian klimatycznych.....	65
Jakość powietrza – alarmy antysmogowe.....	65

WPROWADZENIE

W niniejszym dokumencie przedstawiono sytuację społeczno-gospodarczą gminy Polkowice, która będzie stanowić podstawę do wyznaczenia kierunków kształtowania jej dalszego rozwoju zawartego w Strategii Rozwoju Gminy Polkowice na lata 2021-2030.

Analiza obecnego stanu gminy została przeprowadzona w trzech wymiarach: **społecznym, gospodarczym i przestrzennym**. **Wymiar społeczny** obejmuje sytuację demograficzną gminy, jakość oraz dostępność usług publicznych (edukacji i oferty czasu wolnego, opieki zdrowotnej, pomocy społecznej), poziom bezpieczeństwa publicznego oraz aktywność społeczną mieszkańców. **Wymiar gospodarczy** bada przede wszystkim potencjał gminy w zakresie rozwoju lokalnej gospodarki – obejmuje zagadnienia związane z rynkiem pracy, rolnictwem i turystyką, ale także finanse samorządowe i nakłady inwestycyjne. **Wymiar przestrzenny** diagnozy skupia się na stanie środowiska przyrodniczego gminy, warunkach mieszkaniowych oraz sieci transportowej w gminie.

Prezentowane dane zostały ujęte w **perspektywie czasowej i porównawczej** z innymi jednostkami terytorialnymi. W zależności od charakteru danych są one przedstawiane w ujęciu dynamicznym (dane za lata 2015-2019) oraz ujęciu statycznym (dane za ostatni dostępny rok). Sytuacja w gminie Polkowice została przedstawiona na tle województwa dolnośląskiego, powiatu polkowickiego, legnicko-głogowskiego obszaru funkcjonalnego (LGOF) oraz 3 gmin o podobnej specyfice: Bogatyni, Niepołomic i Strykowa. Kluczem wyboru gmin benchmarkingowych był miejsko-wiejski charakter gminy, zbliżona liczba mieszkańców oraz podobny potencjał finansowy. W miarę możliwości

i dostępności danych analizie poddano także wewnętrzne zróżnicowanie gminy przedstawiając sytuację w poszczególnych miejscowościach.

Wykorzystane dane statystyczne pochodzą głównie z dostępnych publicznie baz m.in. Banku Danych Lokalnych GUS (BDL GUS) oraz baz danych zbieranych i przekazanych przez Urząd Gminy Polkowice. W opracowaniu niniejszego dokumentu czerpano także informacje zawarte w ogólnodostępnych raportach zbiorowych, dokumentach strategicznych gminy oraz na oficjalnych stronach internetowych i poszczególnych instytucji. Wykorzystane źródła są prezentowane w formie opisów pod tabelami i wykresami oraz w formie przypisów dolnych.

Ostatnim elementem diagnozy gminy Polkowice jest **analiza zewnętrznych trendów** wpływających na rozwój gminy opracowana w formule PEST. Uwzględnia ona czynniki polityczne, ekonomiczne, społeczne i technologiczne.

WYMIAR SPOŁECZNY

Demografia

- W gminie Polkowice na przestrzeni ostatnich 10 lat utrzymuje się względnie stała liczba mieszkańców zameldowanych na pobyt stały (przyrost jedynie o ok. 2%). Pomimo wysokiej jakości życia, jaka jest oferowana na terenie gminy nie przyciąga ona znacznej ilości nowych mieszkańców (corocznie na terenie gminy melduje się około 400 osób, podobna ilość mieszkańców decyduje się na wymeldowanie się z terenu gminy).
- Migracje na terenie gminy Polkowice w dużej mierze są migracjami wewnętrznymi (ruch z miasta na tereny wiejskie lub odwrotnie) lub w obrębie powiatu Polkowickiego (łącznie ok. 50 % wszystkich migracji).
- W gminie Polkowice widoczny jest proces suburbanizacji przejawiający się odpływem ludności na tereny wiejskie. Najwyższą dynamiką przyrostu liczby ludności w latach 2015-2019 charakteryzowały się sołectwa położone w południowej i zachodniej części gminy, bezpośrednio sąsiadujące z miastem tj. Sobin (+19%), Biedzychowa (+11%), Sucha Góra (+10%), Kazimierzów (+10%) oraz te leżące nieznacznie dalej na południu od miasta tj. Nowa Wieś Lubińska (+9%) oraz Jędrzychów (+9%). Samo miasto Polkowice odnotowało natomiast spadek liczby ludności o 3% tj. 661 osób.
- Niepokoić może fakt, że w gminie Polkowice z roku na rok rodzi się coraz mniej dzieci. Na chwilę obecną osoby w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzież) stanowią jeszcze około 20% mieszkańców jednak, jeśli trend malejącej liczby urodzeń nie zostanie zatrzymany, a nowi mieszkańcy nie będą wprowadzać się na teren gminy, może ona zacząć się wyludniać.
- Podobnie jak w całej Polsce, także w gminie Polkowice widoczny jest proces starzenia się społeczeństwa. W ostatnich 10 latach odsetek osób w wieku poprodukcyjnym wzrósł o 6 pp., równocześnie zmniejszyła się grupa osób w wieku produkcyjnym stanowiąca potencjalny zasób pracowników (spadek o 4 pp.).

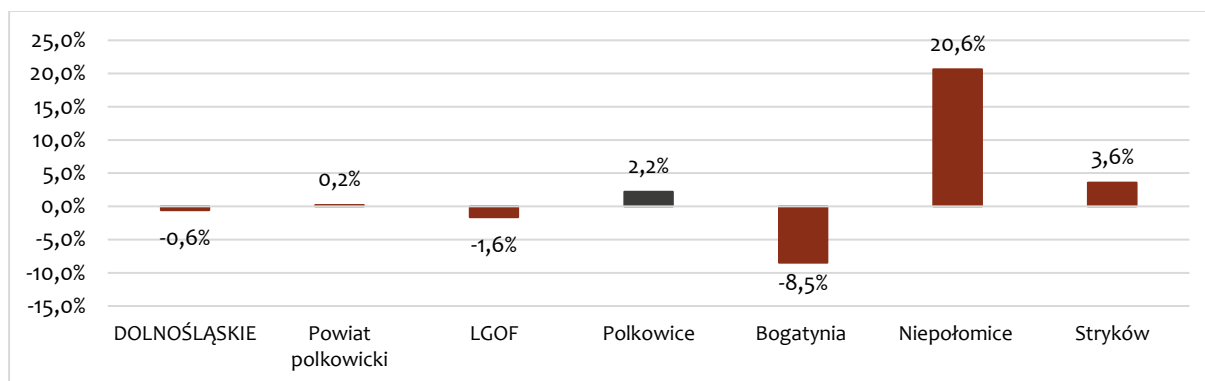
Tabela 1. Liczba ludności w analizowanych jednostkach w latach 2010 - 2019.

Nazwa jednostki	2010	2012	2015	2017	2018	2019
DOLNOŚLĄSKIE	2 917 242	2 914 362	2 904 207	2 902 547	2 901 225	2 900 163
Powiat polkowicki	62 930	63 183	63 057	63 017	62 982	63 065
LGOF	455 062	454 259	451 458	450 300	449 037	447 703
Polkowice	27 131	27 262	27 387	27 512	27 625	27 727
Bogatynia	25 062	24 614	23 915	23 462	23 210	22 940
Niepołomice	24 161	25 057	26 633	27 914	28 455	29 141
Stryków	12 275	12 431	12 445	12 565	12 626	12 711

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

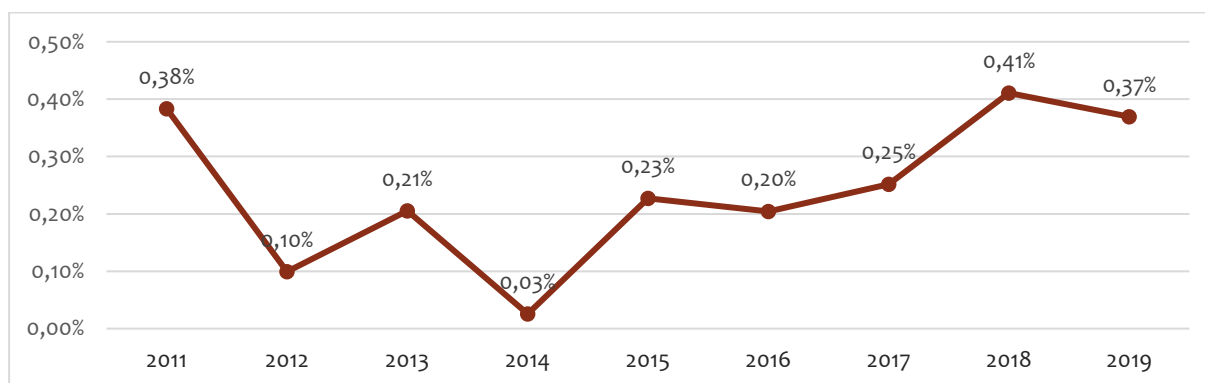
DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

Wykres 1. Zmiana liczby mieszkańców w okresie 2010 – 2019 roku w analizowanych jednostkach.

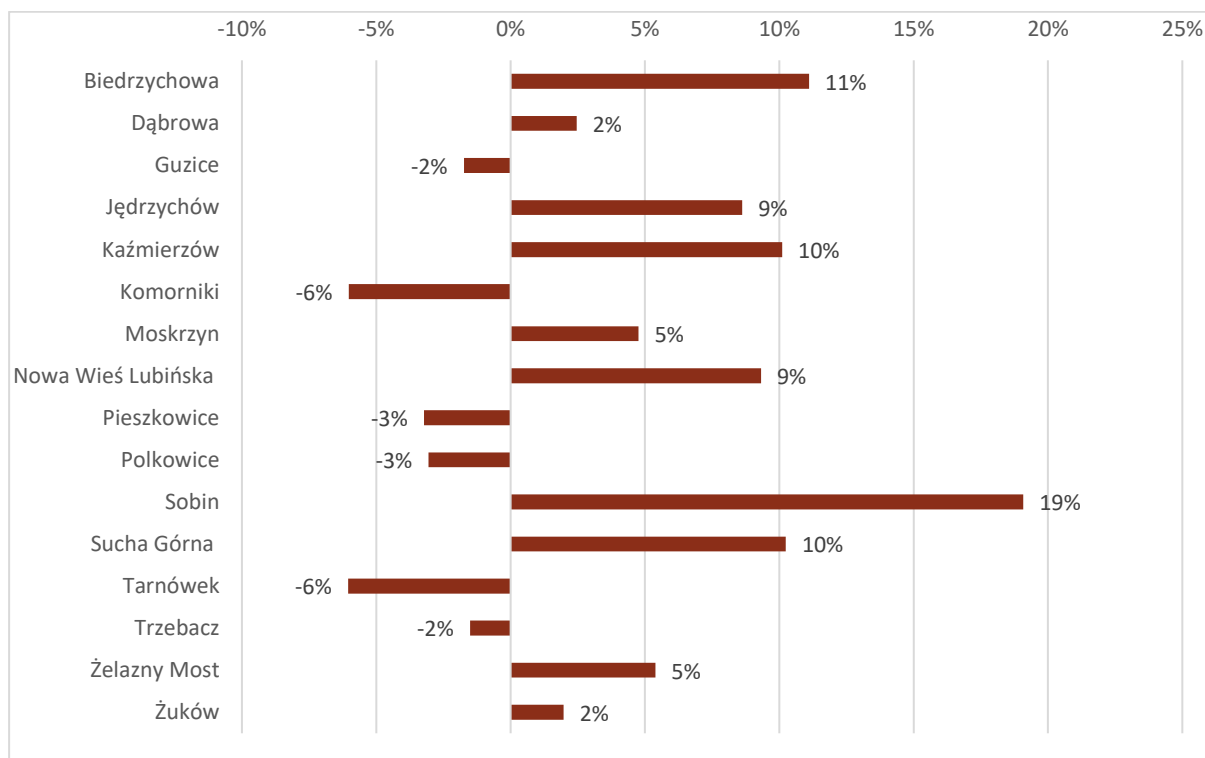
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 2. Zmiana liczby mieszkańców w gminie Polkowice w stosunku rocznym w latach 2011 - 2019 (szereg czasowy o podstawie zmiennej)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

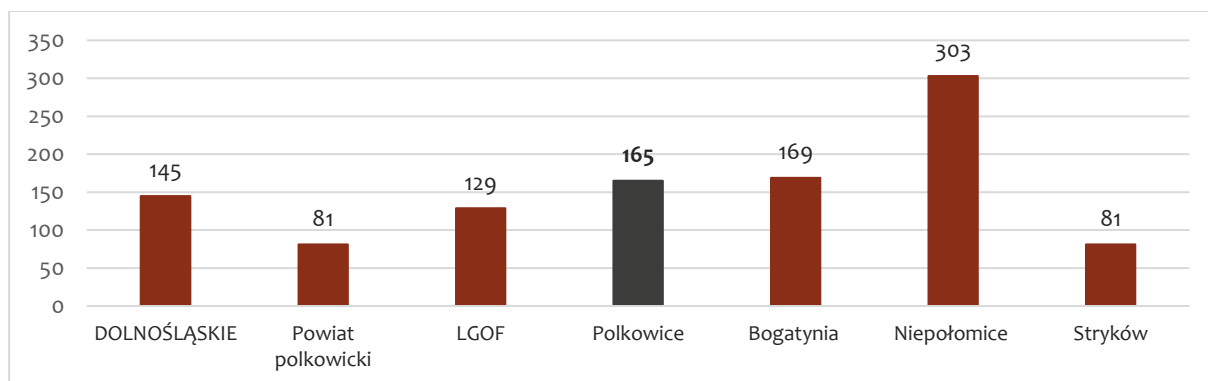
Wykres 3. Zmiana liczby mieszkańców w sołectwach gminy Polkowice w latach 2015 – 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Polkowice.

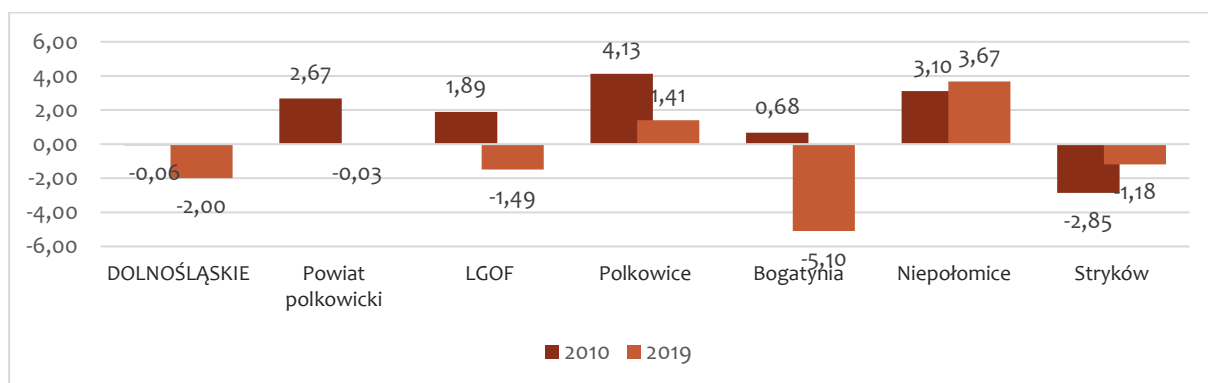
DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

Wykres 4. Gęstość zaludnienia w analizowanych jednostkach w roku 2019.

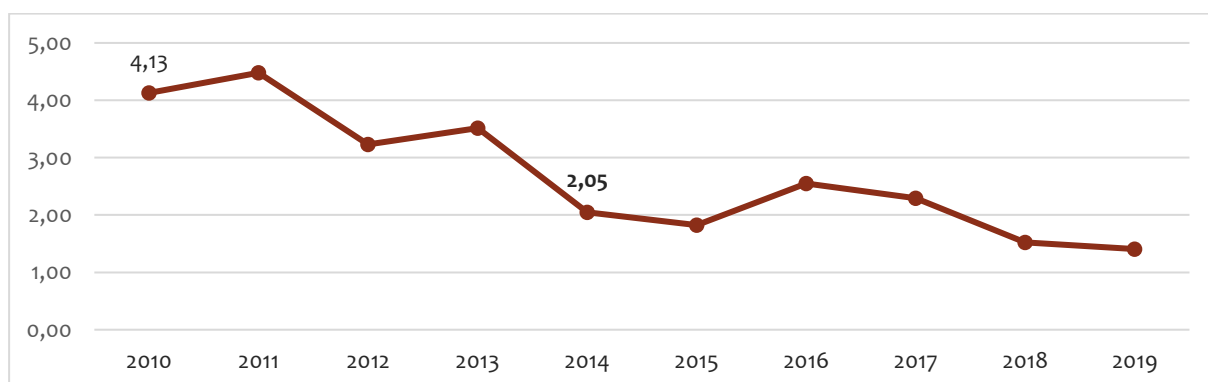
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 5. Saldo ruchu naturalnego na 1000 mieszkańców w analizowanych jednostkach w roku 2010 i 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

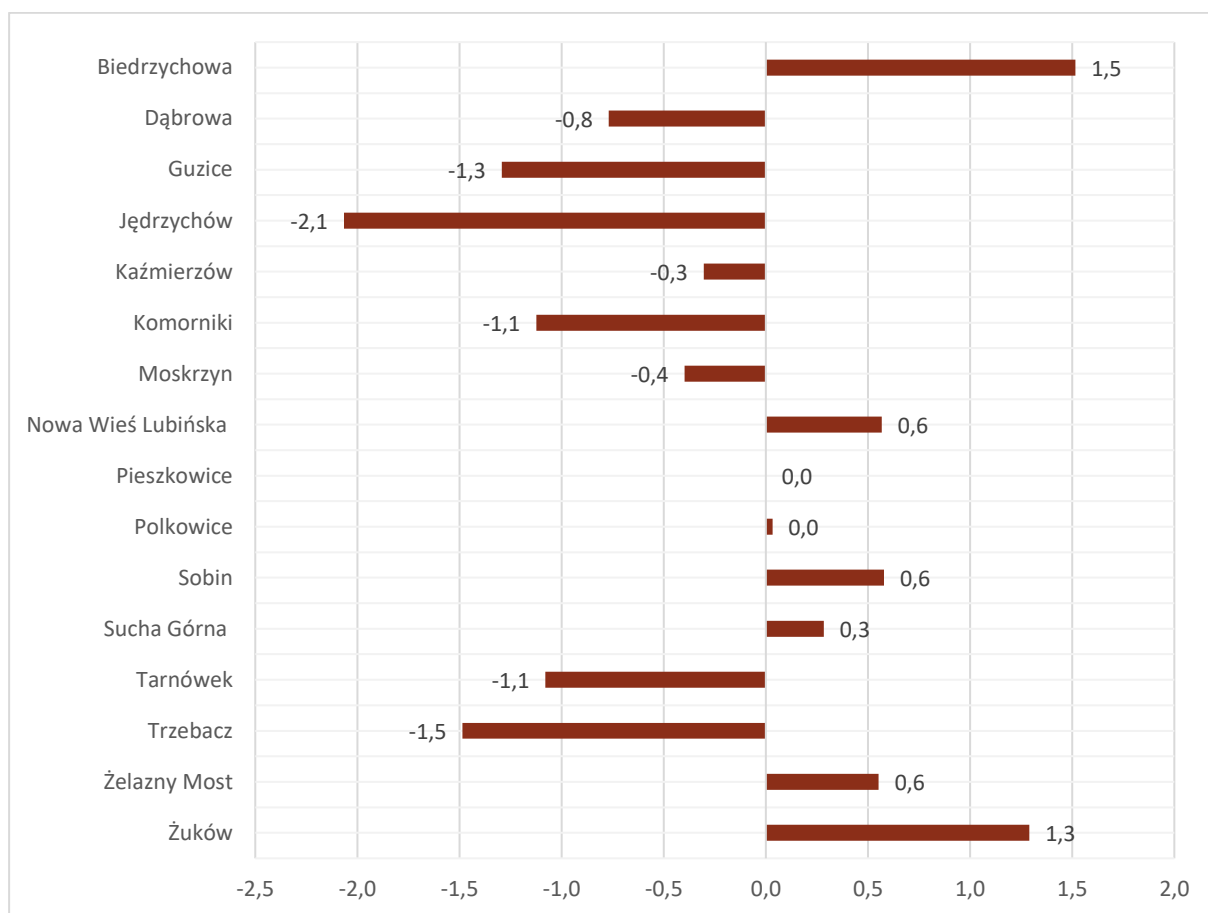
Wykres 6. Saldo ruchu naturalnego na 1000 mieszkańców w gminie Polkowice w latach 2010 – 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

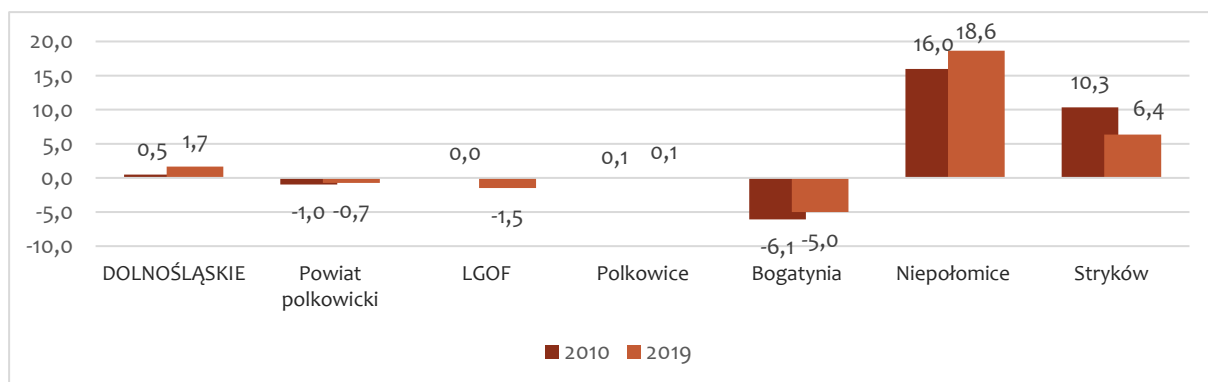
DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

Wykres 7. Saldo ruchu naturalnego na 100 mieszkańców w sołectwach gminy Polkowice w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Polkowice.

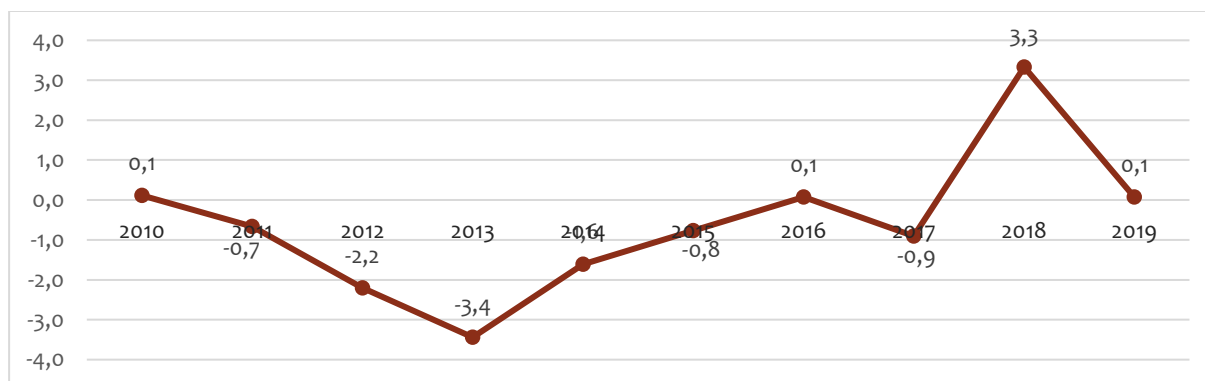
Wykres 8. Saldo migracji na 1000 mieszkańców w analizowanych jednostkach w roku 2010 i 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

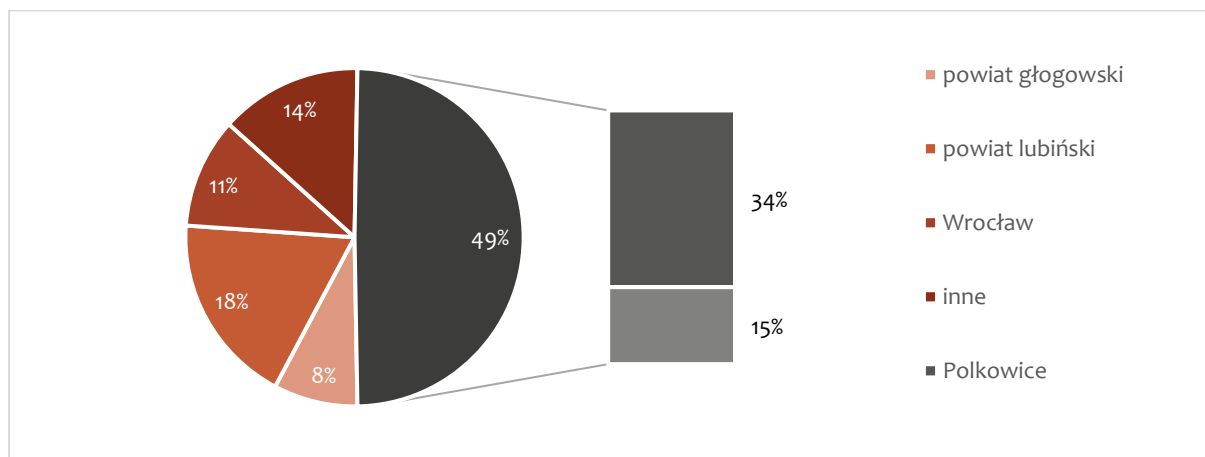
DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

Wykres 9. Saldo migracji na 1000 mieszkańców w gminie Polkowice w latach 2010 – 2019.

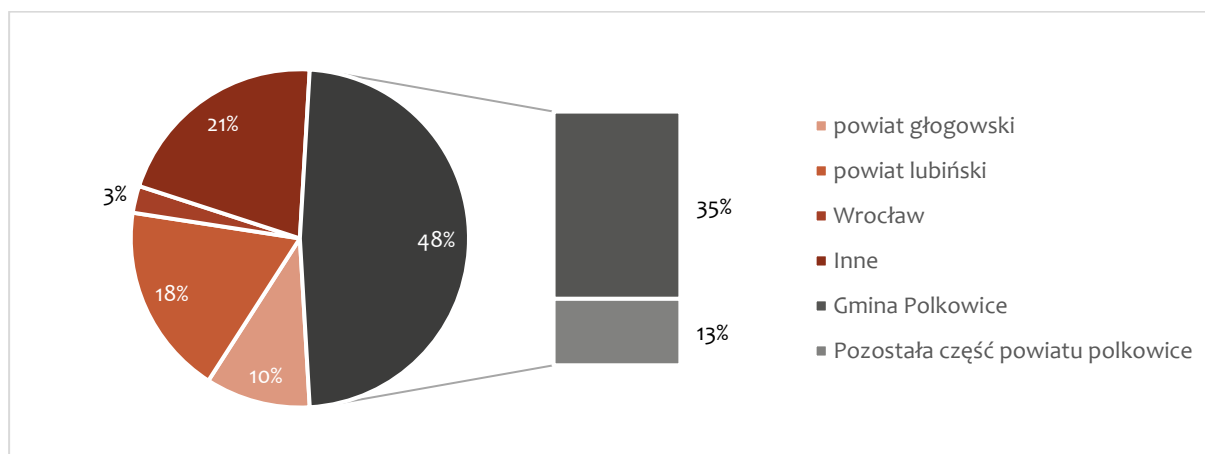
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 10. Główne kierunki migracji do gminy Polkowice w roku 2019 na terenie województwa dolnośląskiego¹.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 11. Główne kierunki migracji z gminy Polkowice w 2019 roku na terenie województwa dolnośląskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

¹ Jednostki (powiaty i gminy) województwa dolnośląskiego, w których wcześniej mieszkaly osoby zameldowane w gminie Polkowice w 2019 roku. Prezentowany odsetek osób dla gminy Polkowice to osoby, które przemeldowały się z części miejskiej do wiejskiej lub odwrotnie.

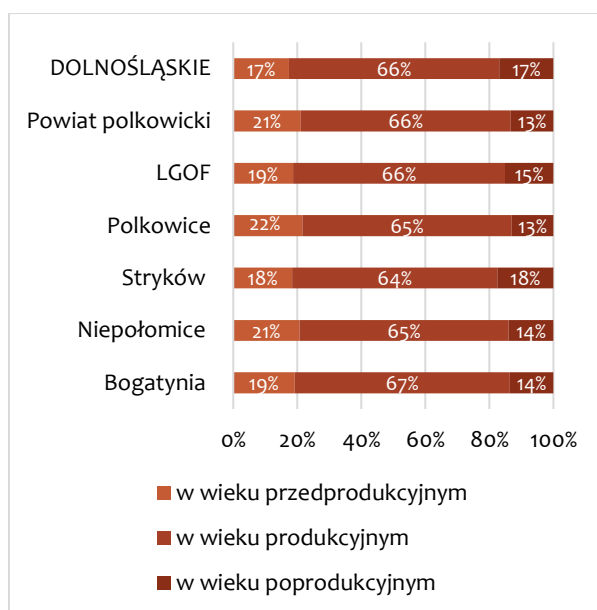
DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

Tabela 2. Kierunki migracji w mieszkańcó w gminy Polkowice w latach 2015 i 2019 według powiatów.

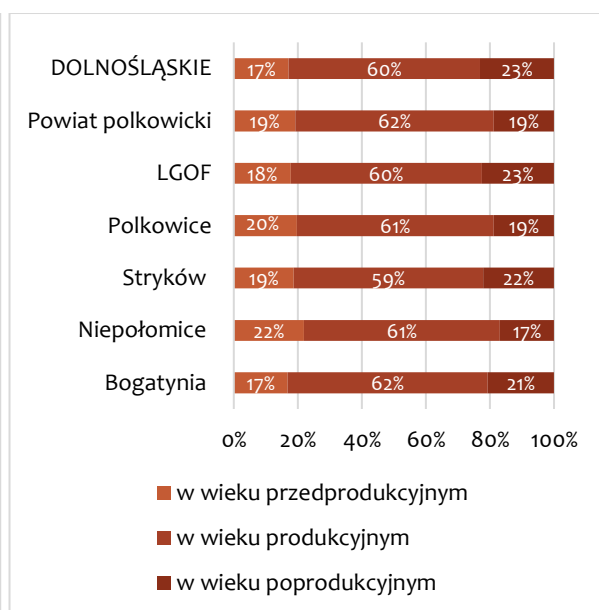
Województwo	2015		2019	
	Zameldowania z danego województwa do gminy	Wymeldowania z gminy do danego województwa	Zameldowania z danego województwa do gminy	Wymeldowania z gminy do danego województwa
dolnośląskie	80,5%	84,6%	85,9%	82,7%
kujawsko-pomorskie	0,5%	0,0%	0,5%	1,4%
lubelskie	0,8%	0,3%	0,2%	0,9%
lubuskie	7,4%	7,2%	3,6%	4,7%
łódzkie	1,6%	1,4%	0,2%	0,7%
małopolskie	1,1%	0,3%	1,0%	0,5%
mazowieckie	0,5%	0,6%	1,4%	0,5%
opolskie	0,8%	0,3%	0,2%	0,2%
podkarpackie	0,8%	0,0%	0,2%	0,9%
podlaskie	0,8%	0,3%	0,2%	0,0%
pomorskie	0,3%	0,0%	0,7%	0,2%
śląskie	1,1%	2,0%	1,0%	1,4%
świętokrzyskie	0,0%	0,3%	0,2%	0,0%
warmińsko-mazurskie	0,0%	0,6%	1,2%	1,2%
wielkopolskie	2,7%	1,4%	2,6%	3,3%
zachodniopomorskie	0,8%	0,6%	0,7%	1,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 12. Ludność według ekonomicznych grup wieku w analizowanych jednostkach w roku 2010.

Wykres 13. Ludność według ekonomicznych grup wieku w analizowanych jednostkach w roku 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Edukacja

Opieka nad dziećmi do lat 3.

- W ostatnich 3 latach na terenie gminy znacząco **poprawiła się dostępność do opieki nad dziećmi do lat 3** – w 2017 roku powstał Kub Malucha „Galileo” (zapewniający opiekę nad 19 dziećmi), a w 2019 roku otwarto Niepubliczny Żłobek „Koliberek”, zapewniający 45 miejsc opieki oraz Anglojęzyczny Klub Malucha „Magic Baby”, zapewniający 13 miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Dzięki poprawie dostępności do prywatnych placówek opieki oraz udziału gminy w finansowaniu tych placówek w ostatnich latach liczba dzieci oczekujących na miejsce w publicznej placówce maleje.

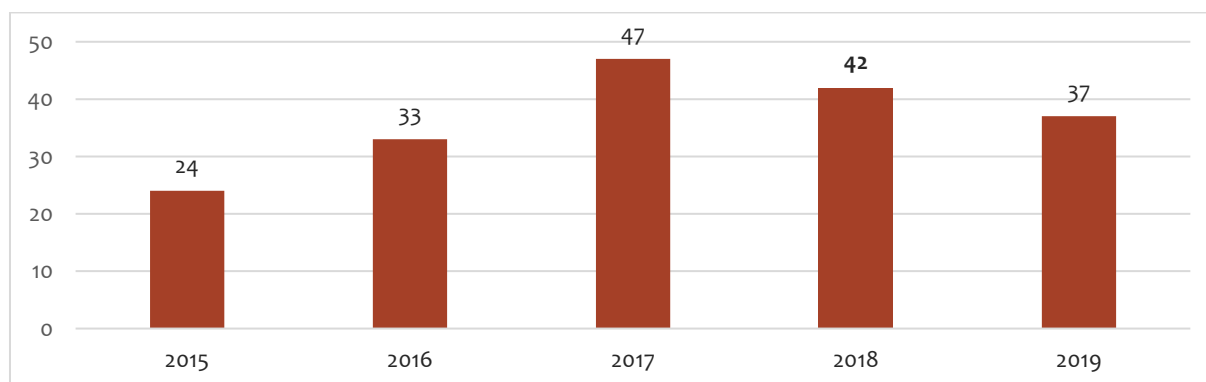
Wychowanie przedszkolne

- Istniejąca sieć placówek wychowania przedszkolnego wydaje się być wystarczającą do potrzeb mieszkańców gminy Polkowice. Obecnie (czerwiec 2021) na terenie gminy działa 5 przedszkoli miejskich, 4 oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych oraz 3 punkty przedszkolne. **Wszystkie dzieci biorące udział w postępowaniach rekrutacyjnych są przyjmowane do wybranych placówek publicznych**, dzieci które nie są zakwalifikowane do wybranego przedszkola przekierowuje się do innych placówek wg wolnych miejsc.

Edukacja

- Wyróżnikiem i przewagą konkurencyjną gminy Polkowice jest **nowoczesna baza oraz ciekawa oferta edukacyjna**. Na terenie gminy od 2017 roku działa **Uniwersytet Dziecięcy** (finansowany przez gminę), który oferuje zajęcia dodatkowe w zakresie nauki języka obcego, matematyki oraz popularyzacji nauki.
- Pracownicy oświaty mają **lepsze warunki wynagrodzenia** niż przeciętnie.
- Jakość nauczania w gminie utrzymuje się na poziomie średniej wojewódzkiej, jedynie w 2020 roku wyniki były **znacząco niższe** (j. polski 52%, matematyka 39%, j. angielski 48%, przy średniej dla województwa (odpowiednio 59%, 45%, 55%).

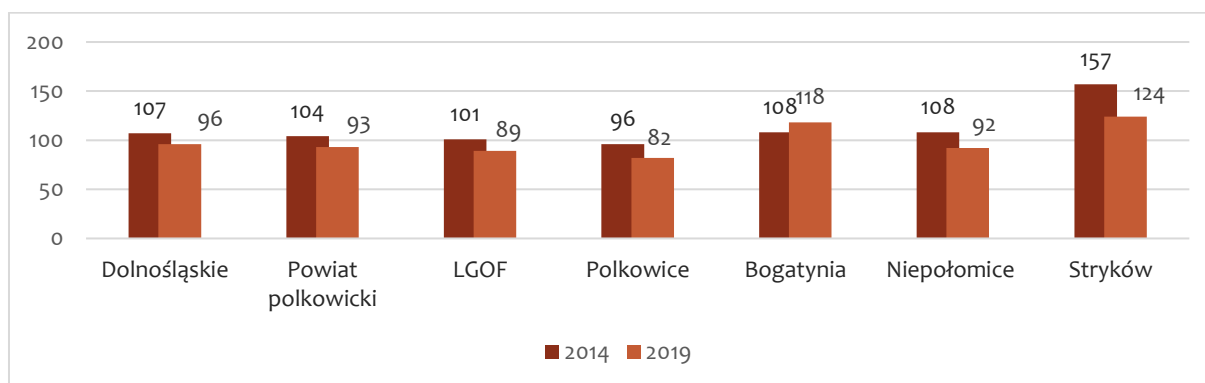
Wykres 14. Liczba dzieci oczekujących na miejsce w żłobku publicznym na miejsce w latach 2015-2019 na koniec każdego roku kalendarzowego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Polkowice

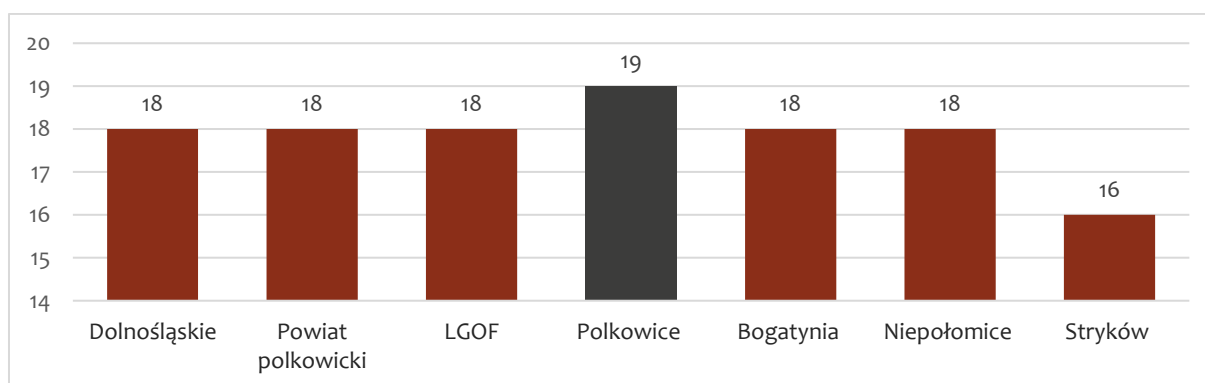
DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

Wykres 15. Liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na 100 miejsc w placówce wychowania przedszkolnego w analizowanych jednostkach w roku 2014 i 2019

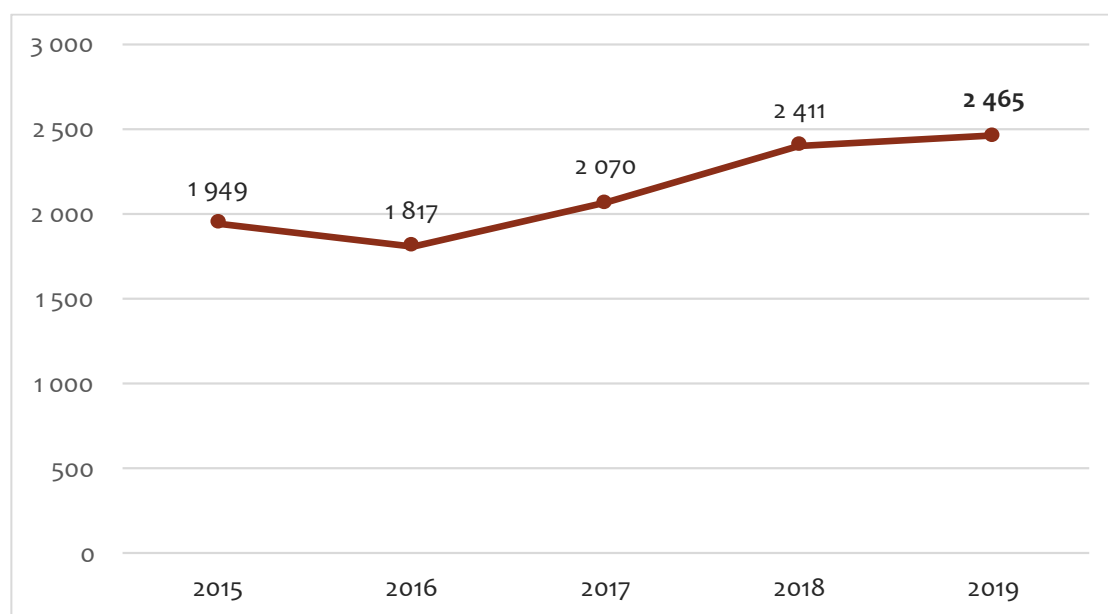
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 16. Liczba uczniów przypadających średnio na 1 oddział w szkole podstawowej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 17. Liczba uczniów w szkołach podstawowych na terenie gminy Polkowice w latach 2015 – 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

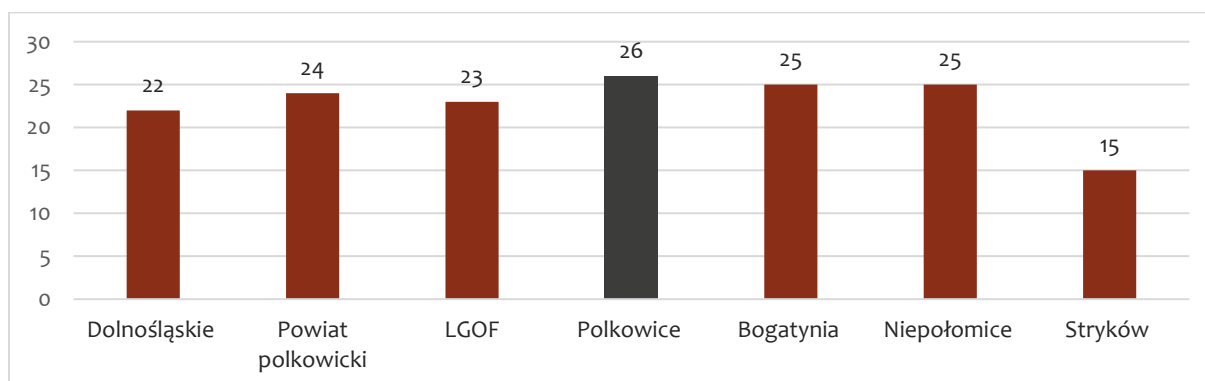
DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

Tabela 3. Wyniki sprawdzianu po ostatniej klasie szkoły podstawowej (j. polski, matematyka, j. angielski) w latach 2019 i 2020.

Nazwa	2019			2020		
	j. polski	matematyka	j. angielski	j. polski	matematyka	j. angielski
DOLNOŚLĄSKIE	61,2	43,5	60	58,8	44,5	55
Powiat polkowicki	59,1	38,6	51,4	52,5	38,3	46,6
Polkowice	62,3	43,8	54,4	53	39,3	47,9
Bogatynia	53,4	35,1	51,3	50,2	35,3	49,1
Niepołomice	68	52	69	65	55	65
Stryków	54	39	53	56	47	53

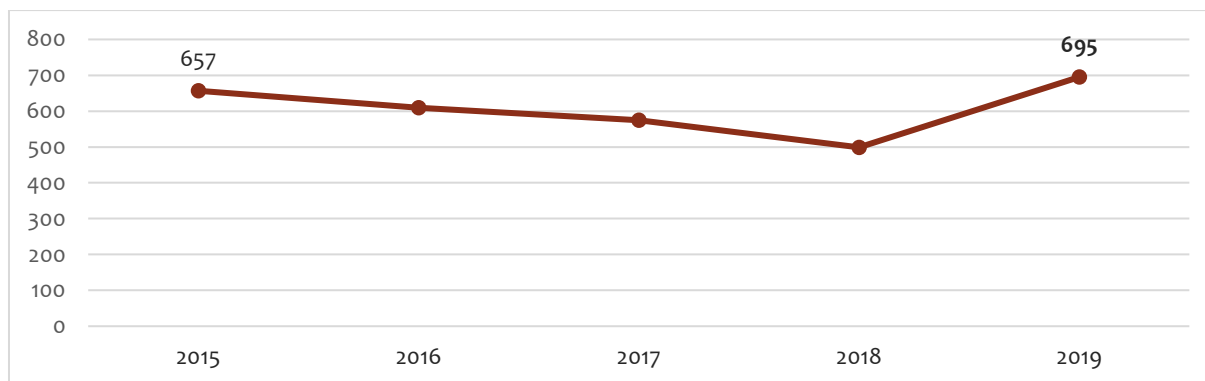
Źródło: Opracowanie własne na podstawie OKE Wrocław, OKE Łódź i OKE Kraków.

Wykres 18. Liczba uczniów przypadających średnio na 1 oddział w szkole ponadpodstawowej (dla młodzieży).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 19. Liczba uczniów w szkołach ponadpodstawowych (dla młodzieży) na terenie gminy Polkowice w latach 2015 – 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Czas wolny

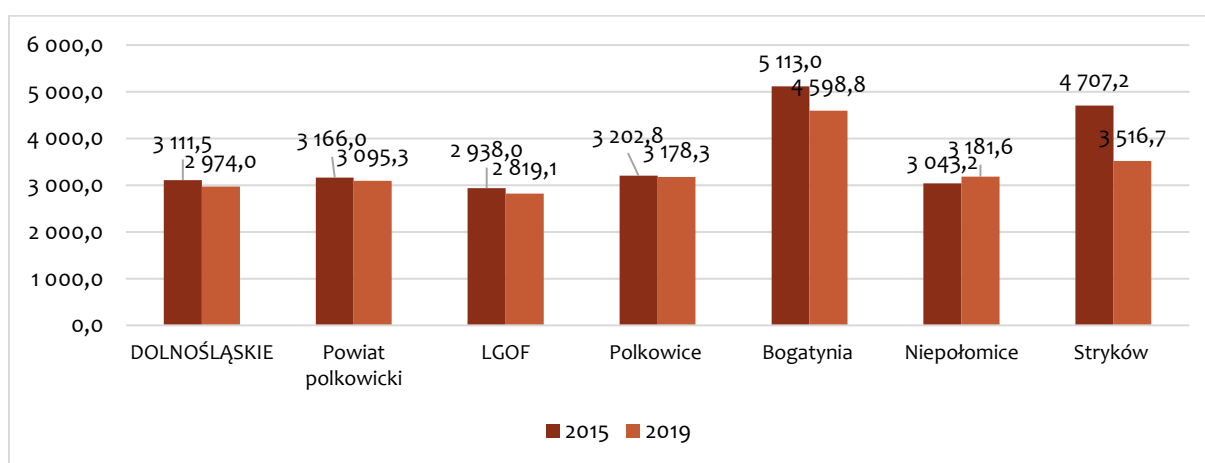
- Oferta czasu wolnego jest stosunkowo **różnorodna**, zajęcia i wydarzenia dostępne są zarówno w mieście Polkowice, jak i na obszarze wiejskim gminy. Do głównych organizatorów oferty kulturalnej należy **Centrum Kultury w Polkowicach oraz Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna**. W 2020 i 2021 r. w związku z epidemią COVID-19 dotychczasowy repertuar poszerzył się o formy on-line.
- Od 01.01.2020 r. głównym twórcą oferty kulturalnej jest samorządowa instytucja kultury – Centrum Kultury w Polkowicach (powstała w wyniku połączenia Polkowickiego Centrum Animacji w Polkowicach i Wiejskiego Ośrodka Kultury w Sobinie. Zajęcia odbywają się w siedzibie CK w Polkowicach oraz w świetlicach na obszarze wiejskim. W ramach CK funkcjonują też kino, galerie, kawiarenka.
- W latach 2015-2019 oferta Polkowickiego Centrum Animacji cieszyła się **rosnącym zainteresowaniem mieszkańców** (wzrost liczby uczestników z 68 tys. do blisko 74 tys.). Na stabilnym poziomie utrzymywało się zróżnicowanie proponowanych form: kilkanaście rodzajów zajęć stałych, oraz ok. **200 wydarzeń rocznie** (nie licząc seansów filmowych). W analizowanym przedziale czasu następował także rozwój oferty realizowanej przez **Wiejski Ośrodek Kultury w Sobinie** (ok. **150 różnych wydarzeń** każdego roku, w tym imprezy, spotkania, koncerty, warsztaty tematyczne/okolicznościowe, obchody, ferie, wyjazdy/wycieczki; poza tym warsztaty cyklicznie – po kilkanaście różnych rodzajów zajęć dla dzieci oraz dla młodzieży i dorosłych). Przy instytucjach działały też grupy mieszkańców, np. zespoły muzyczne i ludowe. Do większych **cyklicznych wydarzeń kulturalnych** należą: Dni Polkowic, Polkowickie Lato Kulturalne, Jarmark św. Sebastiana, Oblicza Teatru – Polkowickie Dni Teatru.
- W ramach **Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej** funkcjonuje Biblioteka Główna oraz Filia nr 2 Dziecięco-Młodzieżowa (w Polkowicach) oraz 2 filie na obszarze wiejskim: Filia nr 3 w Jędrzychowie, Filia nr 5 w Tarnówku. Księgozbiór biblioteczny powiększał się systematycznie w latach 2015-2018, jednak przyrost między 2015 r. a 2019 r. jest stosunkowo niski (500 szt.) – ze względu na **znaczny spadek liczby woluminów** (2,5 tys.), który miał miejsce w 2019 r. Sytuacja ta, w połączeniu z przyrostem liczby mieszkańców, przełożyła się także na statystyki dot. księgozbioru przypadającego na 1000 mieszkańców – choć w latach 2016-2018 następował wzrost tego wskaźnika, to w 2019 r. osiągnął on niższą wartość niż w 2015 r. Podobne zjawisko wystąpiło w skali powiatu i województwa. Od 2015 r. zarówno w Polkowicach, jak i na terenie LGOF-u oraz województwa, zauważa się postępujący **spadek liczby zarejestrowanych czytelników**, a co za tym idzie – niższe wartości wskaźnika liczby czytelników przypadających na 1000 mieszkańców. Chociaż liczba wypożyczeń w 2019 r. była nieco niższa niż w 2015 r., to generalnie polkowiccy czytelnicy odznaczają się dość wysoką aktywnością – wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w analizowanym okresie przyjmowały zazwyczaj najwyższe wartości w porównaniu do pozostałych jst. Biblioteka oprócz udostępniania materiałów bibliotecznych (w tym książek elektronicznych na platformach: LEGIMI, ACADEMICA i IBUK Libra) prowadzi liczne **działania kulturalno-oświatowe** skierowane do lokalnej społeczności w różnym wieku (warsztaty, zajęcia edukacyjne, lekcje biblioteczne, spotkanie autorskie, spotkania tematyczne, zajęcia kulturalno-animacyjne, projekty czytelnicze, DKK, aktywności dedykowane seniorom). Na przestrzeni ostatnich lat nastąpił

DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

rozwój tej oferty – wzrastała liczba organizowanych działań typu spotkania, warsztaty, zajęcia animacyjno-edukacyjne dla dzieci, a także rosła liczba uczestników zajęć i wydarzeń.

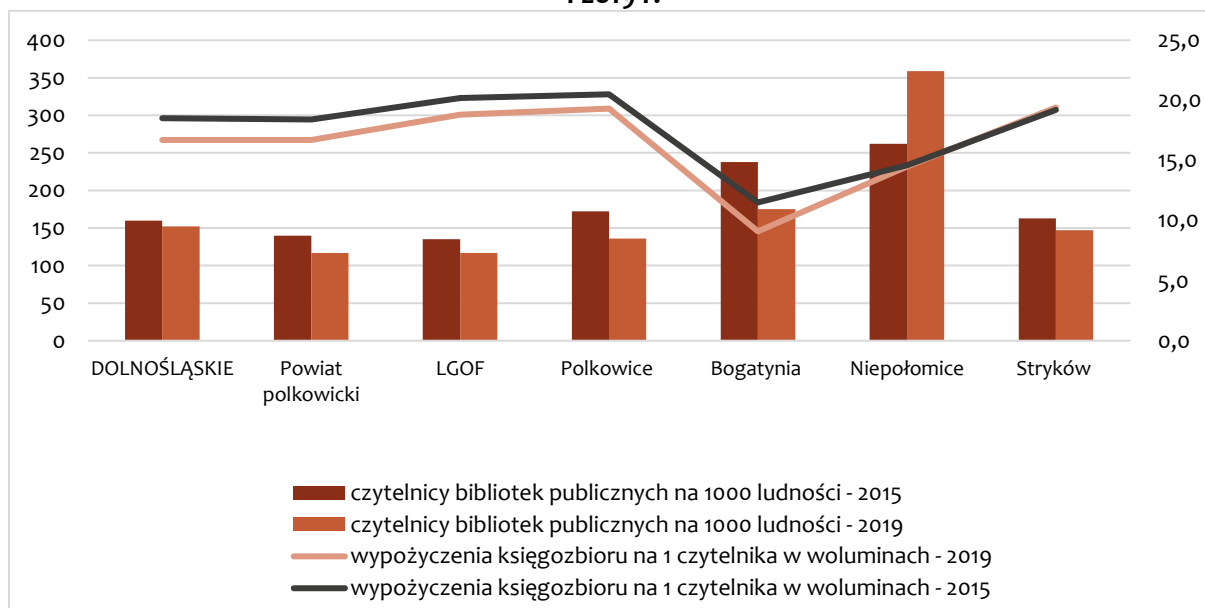
- Oferta czasu wolnego w zakresie aktywności fizycznej tworzona jest w gminie m.in. przez podmioty prywatne, stowarzyszenia – w tym kluby sportowe, instytucje kultury (w zakresie zajęć ruchowych prowadzonych w domach kultury). Do głównych organizatorów oferty należą: **Aquapark Polkowice – Regionalne Centrum Rekreacyjno-Rehabilitacyjne S.A** (basen sportowy, hala basenowe, siłownia, fitness, zajęcia odbywające się w ramach programów polityki zdrowotnej) oraz **KS Górnik Polkowice** (w latach 2015-2019 łącznie kilkanaście różnych sekcji, z czego siedem prowadzonych także w ostatnich dwóch latach. Największym zainteresowaniem cieszyły się dwie sekcje: piłki nożnej oraz tenisa stołowego).

Wykres 20. Księgozbiór przypadający na 1000 mieszkańców w 2015 r. i 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 21. Czytelnicy bibliotek na 1000 mieszkańców oraz wypożyczenia na 1 czytelnika w 2018 r. i 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

Tabela 4. Główne statystyki dot. działalności Polkowickiego Centrum Animacji w latach 2015-2019

Wskaźnik	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba zrealizowanych wydarzeń	862	820	773	823	801
w tym seansów filmowych	731	699	658	638	583
Liczba uczestników wydarzeń	68 200	67 500	65 400	69 100	73 900
Liczb typów działań w ramach oferty stałej	19	14	19	17	17
Liczba odbiorców stałej oferty kulturalnej	340	463	300	469	300

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Polkowice.

Tabela 5. Główne statystyki dot. działalności Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Polkowicach w latach 2015-2019

Wskaźnik	Rok	Biblioteka Główna	Filia nr 2 Dziecięco-Młodzieżowa	Filia nr 3 w Jędrzychowie	Filia nr 5 w Tarnówku
Liczba osób korzystających z oferty – odwiedziny w Bibliotece	2015	34397	9823	6821	2317
	2016	31403	9058	5426	489
	2017	31463	9482	7311	1241
	2018	23848	6333	6960	1078
	2019	27589	7959	6174	1785
Liczba uczestników szkoleń i zajęć edukacyjnych	2015	99	0	522	0
	2016	252	776	624	0
	2017	281	911	466	0
	2018	391	610	386	0
	2019	1764	300	616	0
Liczba zorganizowanych wydarzeń	2015	74	109	41	22
	2016	93	85	60	5
	2017	100	123	60	37
	2018	132	82	62	35
	2019	213	64	50	40
Łączna liczba uczestników wydarzeń	2015	2474	3117	679	238
	2016	2860	1739	1033	38
	2017	3104	2472	1003	388
	2018	3646	1565	855	543
	2019	4041	1949	873	429

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Polkowice.

Tabela 6. Wybrane statystyki dotyczące aktywności klubu sportowego KS Górnik Polkowice w Polkowicach w latach 2015-2019

	Rok	Piłka nożna	Tenis Stołowy	Halowa Piłka Nożna	Unihokej	Szachy	OldBoy	Boks
Średnia liczba zawodników w ciągu roku	2015	263	92	0	0	0	0	36
	2016	266	74	0	0	0	0	38
	2017	275	54	20	0	0	12	29
	2018	255	62	21	50	0	0	24
	2019	293	54	20	42	32	0	0
Liczba meczów /impres odbywających się w Polkowicach	2015	144	38	0	0	0	0	0
	2016	149	36	0	0	0	0	0
	2017	142	34	0	0	0	2	0
	2018	117	34	1	1	0	0	0
	2019	119	28	8	1	1	0	0
Liczba uczestników	2015	7200	1200	0	0	0	0	0
	2016	7830	900	0	0	0	0	0
	2017	7860	950	0	0	0	100	0
	2018	7750	750	100	40	0	0	0
	2019	14500	700	1200	50	40	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Polkowice.

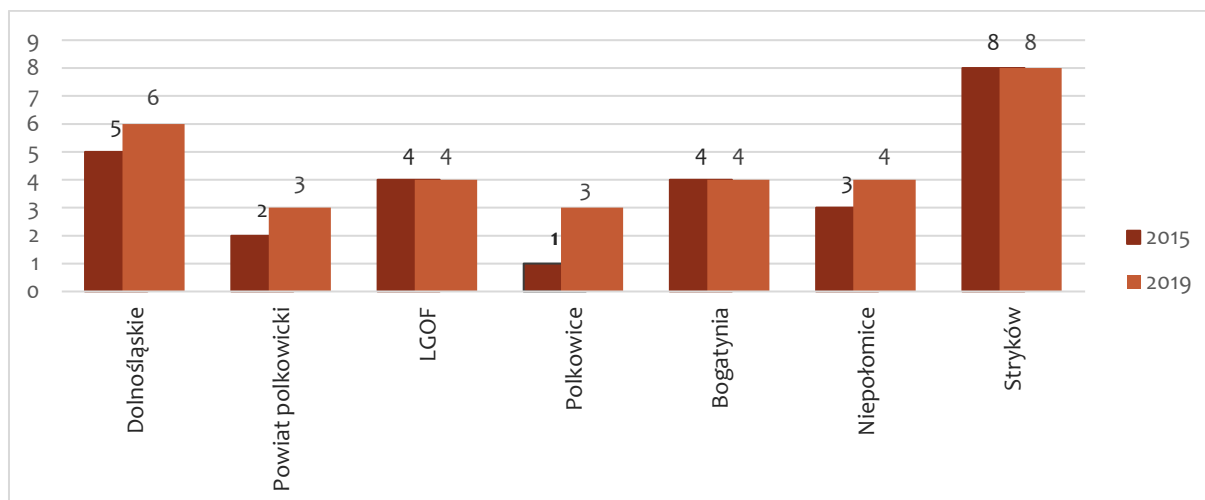
Zdrowie

- W ciągu ostatnich 5 lat w gminie Polkowice zwiększyła się liczba przychodni (wg BDL GUS²), jednak ciągle dostępność tego typu placówek utrzymuje się na niższym poziomie niż w większości porównywanych jednostek (w 2019 r. 3 przychodnie na 10 tys. mieszkańców, w pozostałych jednostkach 3-8).
- Gmina prowadzi aktywną politykę prozdrowotną – wydatki związane z ochroną zdrowia sięgają ok. 5 mln zł/rok (średnio 190 zł/rok/na mieszkańca). Rocznie realizowanych jest kilkanaście programów zdrowotnych o szerokiej gamie działań, m.in. profilaktyka dla różnych grup wiekowych, diagnostyka, rehabilitacja, szczepienia, aktywizacja ruchowa. Ponadto w ramach zadań z zakresu ochrony zdrowia gmina zapewnia też wsparcie wykraczające ponad standardowe działania, np. ponadstandardowa opieka pielęgniarstwa w zakresie higieny szkolnej dla uczniów szkół czy zapewnienie opieki wytchnieniowej w Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicznym w Polkowicach.

² Wg GUS, Przychodnia -to przedsiębiorstwo podmiotu leczniczego, w którym udziela się ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych podstawowej lub specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz świadczenia z zakresu rehabilitacji leczniczej.

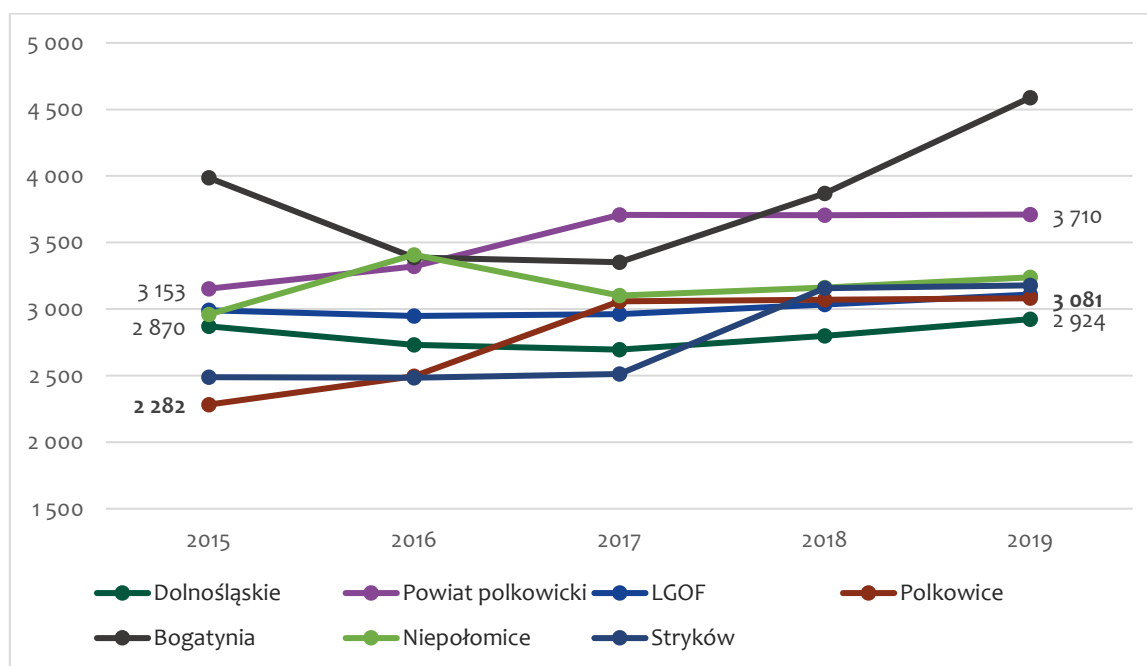
DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

Wykres 22. Liczba przychodni na 10 tys. mieszkańców – porównanie 2015 r. i 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wykres 23. Ludność na jedną aptekę ogólnodostępną w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Tabela 7. Wydatki na programy zdrowotne i działania w zakresie ochrony zdrowia w gminie Polkowice w latach 2015-2019 (w zł).

Wydatki na:	2015	2016	2017	2018	2019
Programy polityki zdrowotnej	3 556 103,00	3 592 923,20	3 781 164,30	3 756 140,00	3 742 597,00
Zadania z zakresu ochrony zdrowia	966 387,23	2 892 583,62	1 856 543,16	1 515 381,69	1 416 013,25
Razem	4 522 490,23	6 485 506,82	5 637 707,46	5 271 521,69	5 158 610,25
na mieszkańca	165,13	236,33	204,92	190,82	186,05

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Polkowice.

DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

Tabela 8. Programy polityki zdrowotnej realizowane w gminie Polkowice w latach 2015-2019.

l.p.	Programy polityki zdrowotnej	Okres realizacji
1.	Promocja zdrowia higieny jamy ustnej oraz zapobieganie próchnicy poprzez leczenie stomatologiczne zachowawcze	2015-2019
2.	Monitorowanie zdrowia w ochronie ekologicznej dziecka w środowisku domowym, szkolnym oraz w trakcie pobytu uczniów klas III szkół podstawowych na zielonych szkołach	2015-2019
3.	Chronię życie przed rakiem	2015-2019
4.	Rehabilitacja pacjentów ze schorzeniami narządu ruchu - mieszkańców gminy Polkowice	2015-2019
5.	Profilaktyka i promocja zdrowia w chorobach układu krążenia, w tym rehabilitacja pacjentów po udarze mózgu	2015-2016, 2018-2019
6.	Opieka długoterminowa oraz paliatywno-hospicyjna nad pacjentem przewlekle i nieuleczalnie chorym realizowana w środowisku domowym oraz w przychodni	2015-2016, 2018-2019
7.	Szczepienia przeciwko grypie dla mieszkańców gminy Polkowice od 60. r. ż.	2015-2019
8.	Szkoła rodzenia	2015-2017
9.	Profilaktyka zdrowia sportowców amatorów do 21. r. ż.	2015-2019
10.	Profilaktyka cukrzycy i promocja zdrowia w cukrzycy w gminie Polkowice	2015-2016, 2018-2019
11.	Profilaktyka i wczesne wykrywanie zaburzeń ośrodkowej koordynacji nerwowej u dzieci oraz terapia dzieci z zaburzeniami rozwojowymi	2015-2016
12.	Szkoła ratownictwa	2015-2019
13.	Dbając o zdrowie - rehabilitacja dla mieszkańców gminy Polkowice	2015-2019
14.	Mocny kręgosłup - profilaktyka wad postawy dla dzieci i młodzieży	2015-2019
15.	Zdrowi i aktywni po 50-ce	2015-2019
16.	Zdrowy ruch - zdrowe życie	2015-2019
17.	Szczepienia przeciw wirusowi brodawczaka ludzkiego	2016, 2018- 2019
18.	Profilaktyka i promocja zdrowia w chorobach cywilizacyjnych	2017
19.	Senior	2017-2019
20.	Maluch	2017-2019

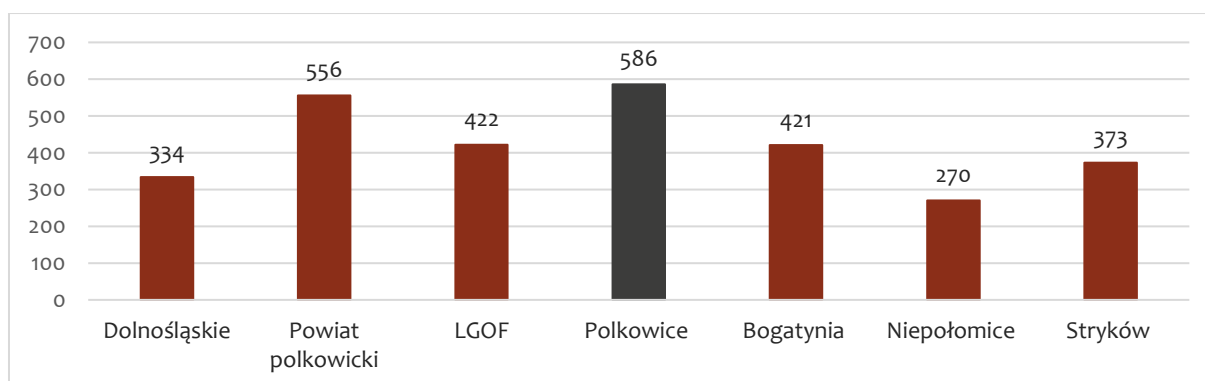
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Polkowice.

Pomoc społeczna

- W gminie Polkowice w ostatnich 5 latach **zmniejszyła się liczba osób korzystających z pomocy społecznej**, pomimo tego w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminie Polkowice liczba beneficjentów jest wyższa (586) niż w porównywanych jednostkach (woj. Dolnośląskie – 334, Niepołomice – 270, Bogatynia – 421, Stryków – 373).
- Gmina Polkowice ma dobrze rozwinięte zaplecze instytucjonalne pomocy społecznej, działa tu **Centrum Wolontariatu, Dzienny Dom Pobytu, Świetlica Środowiskowa, Klub dla**

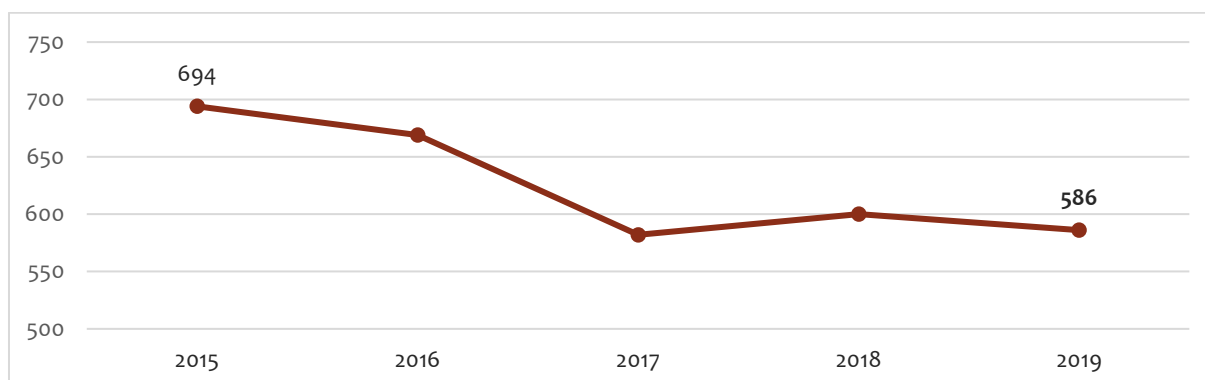
Dzieci i Młodzieży Pozytywka i Warsztat Terapii Zajęciowej. Na chwilę obecą gmina dysponuje 30 mieszkaniami chronionymi.

Wykres 24. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w analizowanych jednostkach w 2019 roku.

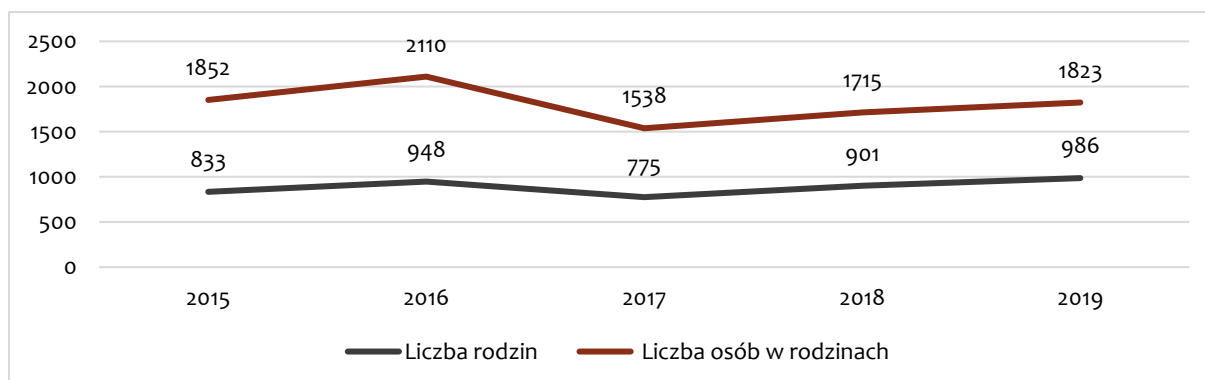
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 25. Zmiana liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w gminie Polkowice w latach 2015 - 2019.

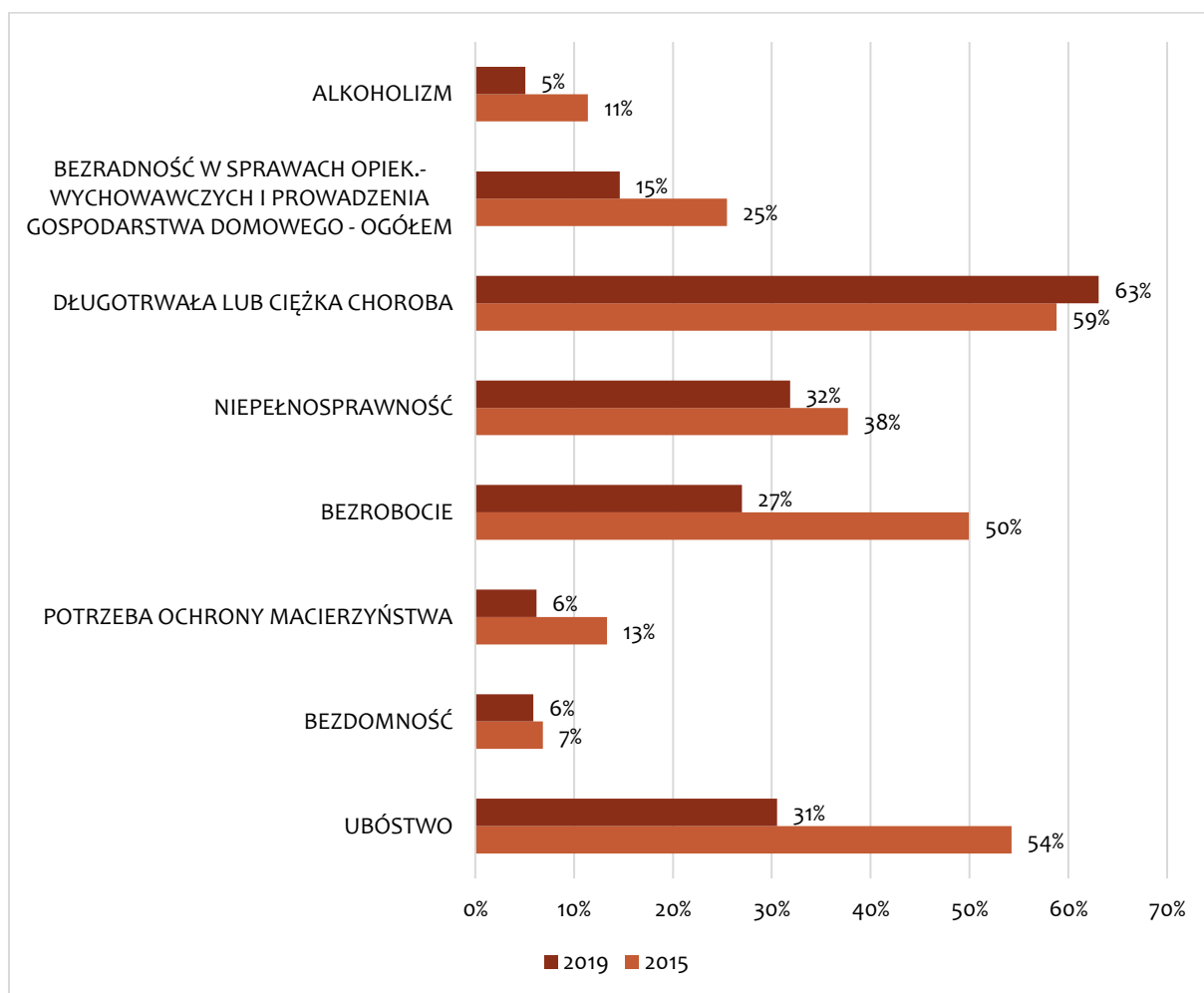
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 26. Zmiana liczby rodzin i liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Polkowice w latach 2015 - 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Polkowice

Wykres 27. Najczęstsze powody przyznawania pomocy społecznej w roku 2015 i 2019 w gminie Polkowice.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Polkowice

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne w gminie Polkowice

- O bezpieczeństwo Polkowiczian dbają wyspecjalizowane jednostki tj. Komenda Powiatowa Policji (114 policjantów + 7 dzielnicowych), Straż Miejska (33 etatowych strażników), Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej oraz 4 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej (w Sobinie, Suchej Górnej, Tarnówku i Nowej Wsi Lubińskiej).
- Od 2001 roku w mieście Polkowice funkcjonuje monitoring wizyjny obsługiwany przez Straż Miejską, w 2019 roku system składał się z 21 kamer.
- Gmina Polkowice stale dofinansowuje działalność wymienionych jednostek poprzez dotacje na doposażenie sprzętowe czy wypłatę dodatkowych świadczeń dla pracowników.
- Na koniec 2022 roku planowane jest zakończenie budowy nowej siedziby Komendy Powiatowej Policji przy drodze krajowej nr 3. W ramach inwestycji ma powstać kompleks 3 budynków (biurowiec, garaż, pawilon kynologiczny) o łącznej powierzchni blisko 3 tys.

m². W 2020 roku sporządzono projekt budynku, a w 2021 ogłoszono przetarg na budowę. Inwestycję realizuje Komenda Wojewódzka we Wrocławiu.

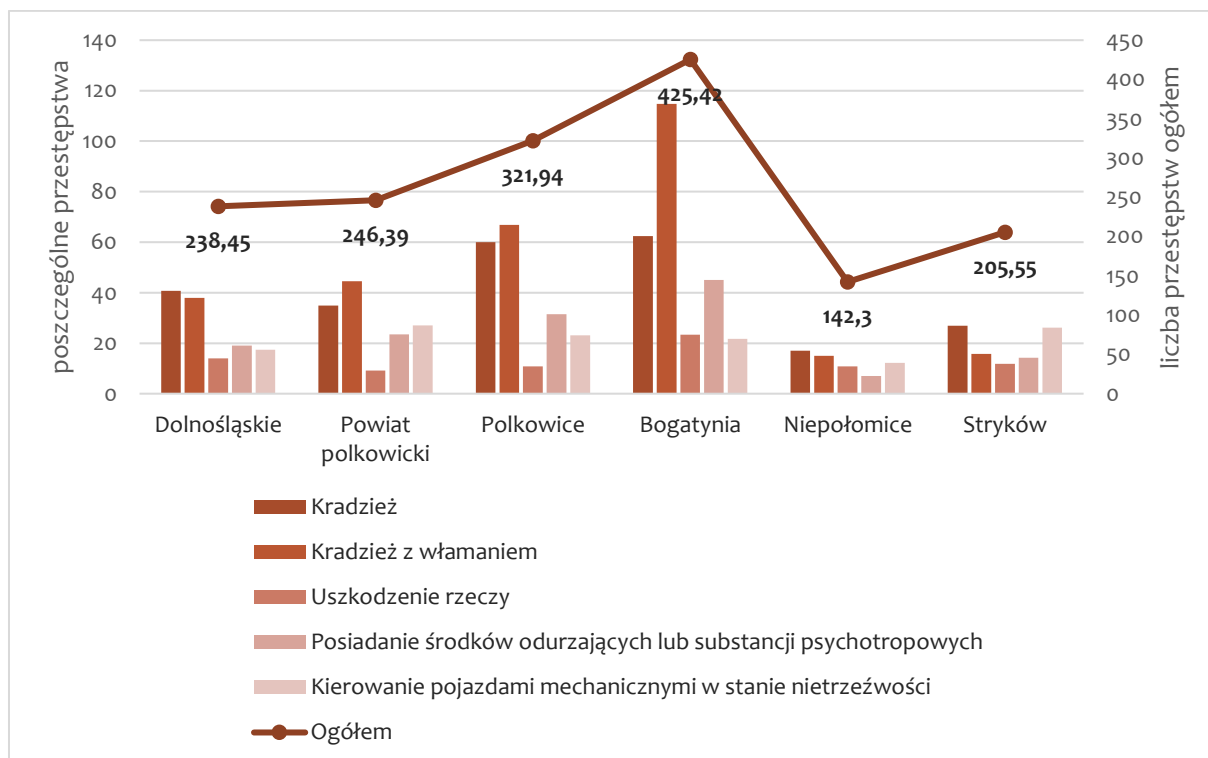
- Według danych KMZB **liczba przestępstw kryminalnych w gminie Polkowice w 2020 roku była na wysokim poziomie** (321,94 przestępstw na 10 tys. mieszkańców, przy średniej wojewódzkiej 238,45 i powiatowej 246,39). Najczęściej popełniane przestępstwa to kradzieże i kradzieże z włamaniem, co jest ogólnopolskim trendem.
- **Zauważalny jest wyraźny spadek wykroczeń wykrytych przez Straż Miejską (SM) w latach 2015-2019.** Na duży spadek między 2015 a 2016 rokiem może mieć wpływ cofnięcie SM uprawnień w zakresie pomiaru prędkości w ruchu drogowym.
- Najczęstszymi wykroczeniami w gminie Polkowice są te **przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji** (47% w 2019 r.) oraz te **naruszające ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi** (20,4% w 2019 r.). W ostatnich 5 latach widoczny jest także spadek liczby wykroczeń przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu.

Bezpieczeństwo w ruchu drogowym

- W gminie Polkowice zidentyfikowano 1 **miejsce szczególnie niebezpieczne dla pieszych** ujęte na Krajowej Mapie Zagrożeń Bezpieczeństwa. Jest to odcinek ul. Hubala w Polkowicach.
- Według danych SEWIK w ostatnich 5 latach **wyraźny jest trend wzrostowy liczby zdarzeń drogowych** (od 243 w 2015 roku do 384 w 2019 roku). Najczęściej do wypadków i kolizji dochodzi w mieście Polkowice (powyżej 85% wszystkich zdarzeń w gminie), natomiast od 2017 roku zauważalny jest wzrost liczby zdarzeń w Jędrzychowie i Sobinie.
- **Mimo rosnącej liczby zdarzeń drogowych, w gminie Polkowice nie odnotowano wzrostu liczby rannych i zabitych.** W ostatnich 5 latach na drogach Polkowic zginęło 13 osób, a 106 zostały rannych. Średnia wartość wskaźnika liczby ofiar wypadków na 10 tys. mieszkańców za ostatnie 5 lat jest wyższa niż dla powiatu polkowickiego (0,48 do 0,35 w powiecie). Między 2015 a 2018 rokiem występowała wyraźna tendencja wzrostowa w zakresie ujawnionych **przypadków przekroczeń prędkości**.

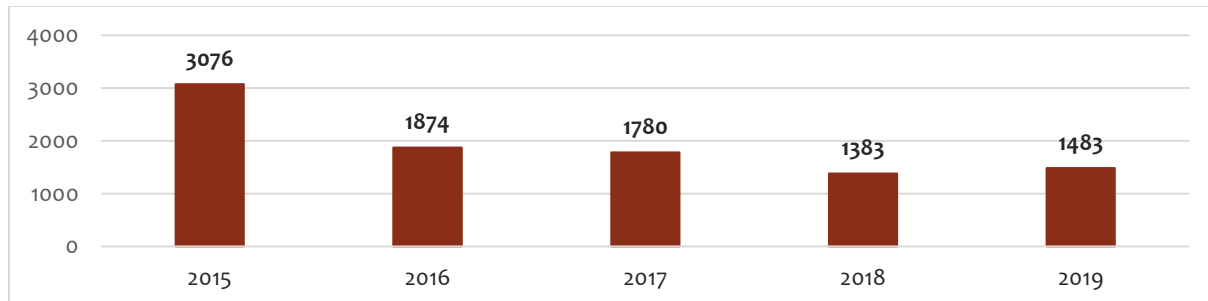
DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

Wykres 28. Przestępstwa kryminalne na 10 tys. mieszkańców w 2020 roku.

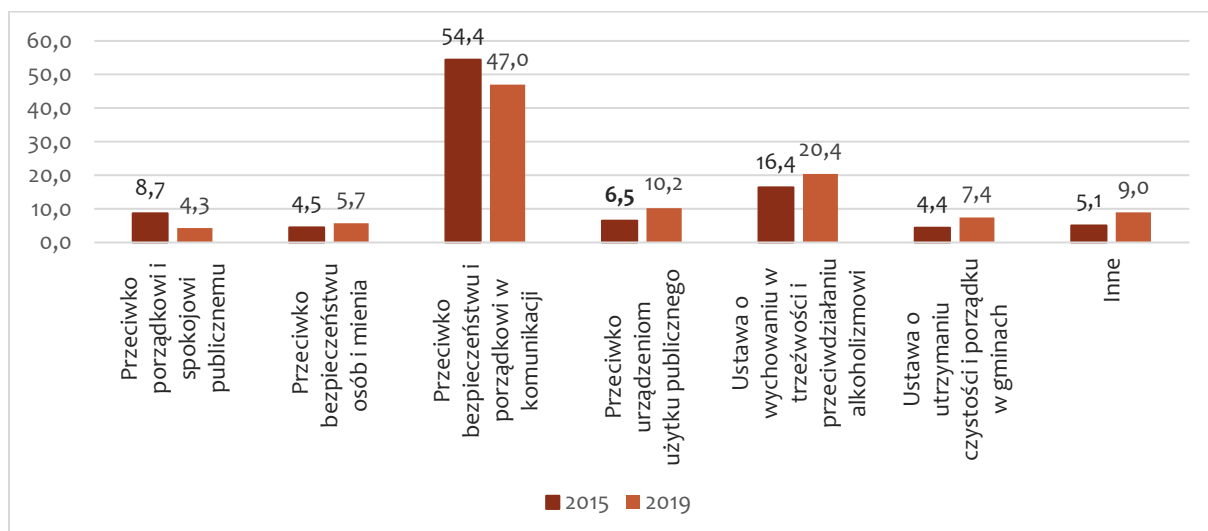
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KMZB.

Wykres 29. Liczba wykrytych wykroczeń w gminie Polkowice w latach 2015-2019.

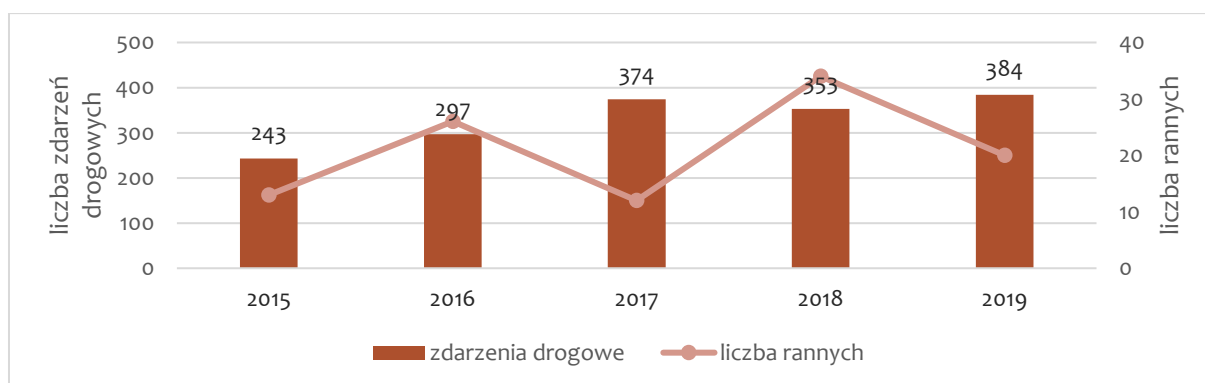
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Polkowice.

Wykres 30. Wykryte wykroczenia według typów w gminie Polkowice w latach 2015 i 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Polkowice.

Wykres 31. Zdarzenia drogowe w gminie Polkowice w latach 2015-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SEWIK/KPP w Polkowicach.

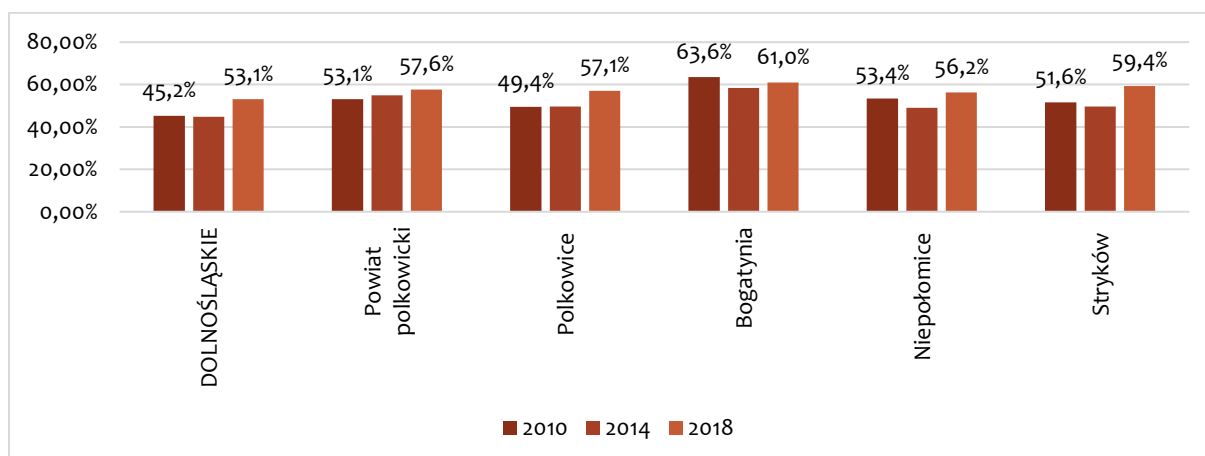
Aktywność społeczna

- Mieszkańcy gminy Polkowice na tle porównywanych jednostek odznaczają się całkiem przyzwoitą aktywnością wyborczą. Frekwencja w ostatnich wyborach samorządowych była równa średniej dla powiatu (57%), ale nieco wyższa od średniej dla województwa (53%). Odnotowany na przestrzeni lat wzrost frekwencji – zwłaszcza między 2014 a 2018 r. – wpisuje się trendy ogólnopolskie.
- W ostatnich latach w gminie prowadzono działania ukierunkowane na wzmocnienie aktywności mieszkańców, wpierające angażowanie się polkowiczów w lokalny proces legislacyjny, kwestie związane z rozwojem gminy itp. W gminie funkcjonują dwie formy budżetu partycypacyjnego: **Polkowicki Budżet Obywatelski** (zrealizowano 4 edycje) oraz **fundusz sołecki** (po raz pierwszy wyodrębniony w budżecie gminy na 2021 r.). PBO cieszy się raczej **niewielkim zainteresowaniem mieszkańców** (liczba oddanych głosów była dwukrotnie, a liczba zgłoszonych projektów trzykrotnie, niższa niż w małopolskiej gminie Niepołomice), chociaż warto zauważyć, że przypadku ostatnio realizowanej edycji odnotowano **najwyższą do tej pory liczbę projektów** (zgłoszonych i wybranych do realizacji). Gmina posiada także **Portal Partycypacji Społecznej**, który stanowi kompendium informacji o realizowanych procesach konsultacyjnych (terminy, materiały ankiety, raporty), umożliwia prowadzenie **e-konsultacji**, wykorzystywany jest także na potrzeby PBO.
- O aktywności społecznej, a jednocześnie o otwartości władz na dialog z mieszkańcami, świadczy także działalność 2 organów opiniodawczo-inicjatywnych, które od 2019 r. doradzają władzom gminy i reprezentują zbiorowe interesy poszczególnych grup społecznych: **Młodzieżowa Rada Gminy Polkowice** oraz **Rada Seniorów Gminy Polkowice**.
- W gminie Polkowice liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców w 2019 r. zbliżała się do średnich wartości dla powiatu i województwa (3,9 do 4,2), ale jednocześnie przewyższała wynik dla LGOF (3,5). Na terenie gminy Polkowice funkcjonuje ok. **120 organizacji pozarządowych**, a dla niemal połowy główny obszar działalności stanowi **sport, turystyka, rekreacja, hobby**. Lokalne NGO przede wszystkim współtworzą ofertę czasu wolnego w gminie, a także prowadzą działania wspierające/pomocowe. Odgrywają też istotną rolę w realizacji zadań publicznych

DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

przewidzianych w „Programie Współpracy Gminy Polkowice z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego” – rocznie ok. **20 organizacji** zaangażowanych w realizację kilkudziesięciu propozycji/wydarzeń w sferze ochrony zdrowia, pomocy społecznej, edukacji wychowawczej, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, kultury fizycznej i sportu.

Wykres 32. Zestawienie frekwencji wyborczej – wybory samorządowe w gminie Polkowice na tle wybranych jednostek terytorialnych.

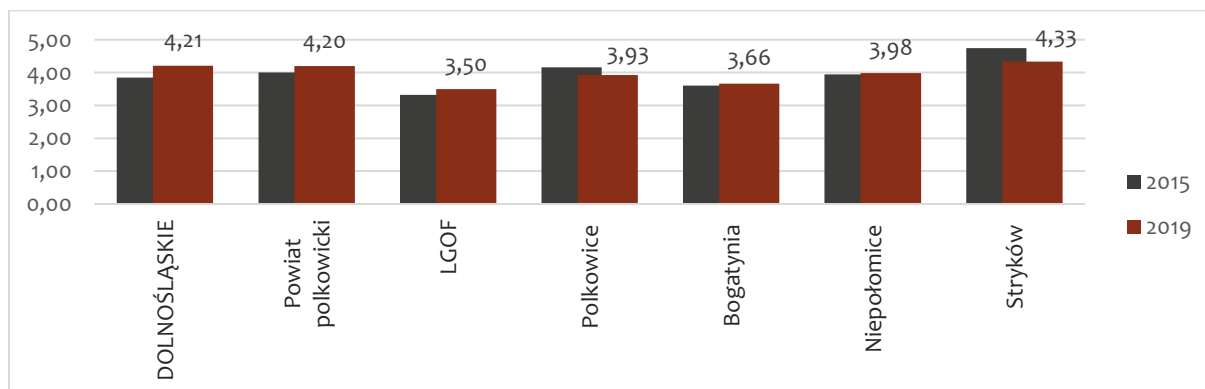
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Tabela 9. Polkowicki Budżet Obywatelski – edycje 2017-2020

Edycja PBO	2017	2018	2019	2020
Oddane głosy	3156	1192	2184	2666
Zgłoszone projekty	30	35	33	37
Projekty wybrane do realizacji	22	19	17	27
Szacunkowy koszt realizacji projektów (zł)	559 409,80	945 867,24	869 517,54	1 975 081,23

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Polkowice

Wykres 33. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w 2015 i 2019 roku w gminie Polkowice na tle wybranych jednostek terytorialnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDS GUS.

Tabela 10. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w latach 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne	23	21	20	20	21
Środki przeznaczone na realizację „Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi” (zł)	1 217 412,37	1 134 034,91	956 995,16	989 764,07	937 594,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Polkowice

WYMIAR GOSPODARCZY

Przedsiębiorczość

- W okresie 2015-2019 liczba podmiotów gospodarki narodowej w gminie Polkowice wzrosła o 2% (łącznie 2401 podmiotów). Dynamika ta jest mniejsza od regionalnej (+7%) oraz znacząco poniżej porównywanych gmin (Niepołomice +21%, Stryków +15%). Aż **85% podmiotów (2028) było skoncentrowanych w mieście Polkowice**. Na obszarze wiejskim gminy miejscowościami odznaczającymi się największym procentowym przyrostem liczby podmiotów były Moskorzyn, Sobin, Sucha Góra, Jędrzychów i Żuków. Od 2015 r. następuje jednak wyraźny przyrost liczby przedsiębiorstw na obszarach wiejskich (+16%). Wspomniany Sobin oraz Biedzychowa i Guzice – na podstawie rejestru przedsiębiorstw CEIDG – to obecnie miejsca o największym skupieniu firm na 1000 mieszkańców.
- Stosunkowo niskie wskaźniki przedsiębiorczości są wynikiem **silnej pozycji dużych przedsiębiorstw**. Znajduje się tu kilka podmiotów zatrudniających ponad 1 tys. pracowników. W konsekwencji słabo rozwinięta jest mała przedsiębiorczość oraz branża usługowa. Na 1000 mieszkańców w 2019 r. przypadało 1,12 podmiotu zatrudniającego pow. 50 pracowników, tj. blisko dwukrotnie więcej niż w LGOF czy powiecie polkowickim. Natomiast gmina Polkowice odznacza się dość **niskim zagęszczeniem podmiotów do 50 pracowników** (mikro i małe przedsiębiorstwa) – jest ich tylko 85 na 1000 mieszkańców, czyli mniej niż w większości porównywanych jednostek.
- Strategiczne znaczenie posiadają sektor metalowy i motoryzacyjny, ale oprócz nich ich sektorami tradycyjnymi są logistyka, sektor maszynowy i obuwniczy. Struktura podmiotów wg PKD 2007 nie odbiega znacząco od pozostałych analizowanych jednostek.
- Główną osią ponadlokalnej współpracy gospodarczo-inwestycyjnej jest **Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna**, ustanowiona rozporządzeniem Rady Ministrów z kwietnia 1997 r. Składa się z 18 podstref - w tym podstrefy Polkowice (72 ha) - położonych w środkowej części województwa dolnośląskiego. Łączny obszar LSSE to 1 361 ha.
- Obecność potentatów gospodarczych sprawia, że gmina Polkowice **uzyskuje ponadprzeciętny poziom wpływów z podatku CIT na 1 mieszkańca**: 748 zł w 2019 r. było wynikiem nawet kilkukrotnie wyższym od porównywanych jednostek (np. w gm. Bogatynia 201 zł na mieszkańca). w Z „Analizy czynników wpływających na atrakcyjność inwestycyjną gminy

DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

Polkowice” wynika, że kluczowe znaczenie ma obecność przedsiębiorstw KGHM, CCC, Volkswagen, Sitech (motoryzacja), Sanden (motoryzacja) i Mercus (logistyka). Wszystkie tereny inwestycyjne typu brownfields (4 obszary) są objęte Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego. Dostępne oferty inwestycyjne (aktualne, na zasadzie zbycia terenu) skupiają się w granicach miasta Polkowice i wszystkie posiadają charakter przemysłowo-usługowy.

- Gmina nie posiada inkubatora przedsiębiorczości ani izby gospodarczej. W gminie uruchomiono 1 start-up (na 289 w całym województwie). Stosunkowo mało – w przeliczeniu na mieszkańców i na tle innych jednostek – jest tu podmiotów zajmujących się działalnością profesjonalną i naukową (sekcja M w PKD 2007).
- Jednym z zasadniczych zainicjowanych przedsięwzięć komunikacyjnych na nadchodzące lata o znaczeniu gospodarczym jest budowa linii kolejowej Lubin-Polkowice-Głogów (15 km) służąca integracji ośrodków Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedziowego.
- Gmina Polkowice jak również funkcjonujące na jej obszarze podmioty często są wyróżniane w ogólnopolskich rankingach i konkursach:
 - **„Diamenty Forbesa”³** zestawienie najszybciej rozwijających się polskich firm. W ostatnich trzech edycjach w rankingu znalazły się w kategorii firm uzyskujących przychody od 5 do 50 mln PLN: CORRUGATED BOARD sp. z o.o., ZANEM SP. sp. z o.o., Systemy I Technologie sp. z o.o., Corrugated Board sp. z o.o. W kategorii firm z przychodami pow. 250 mln zł znalazła się Mercus Logistyka sp. z o.o.
 - **„Gepardy Biznesu”** - Spośród blisko 69 tys. polskich przedsiębiorstw, których wyniki finansowe w listopadzie 2020 r. zbadał Instytut Europejskiego Biznesu, tytuł Gepard Biznesu w Polkowicach uzyskały:

Tabela 11. Podmioty z gminy Polkowice w rankingu „Gepardy Biznesu” w edycji 2020

Lp.	Nazwa firmy	Średnia (w %) z dynamik zysku i przychodów 2018-2019	Wartość rynkowa firmy w tys. zł w październiku 2020
1	Sanden Manufacturing Poland Sp. z o.o.	774,3	199 377
2	Przedsiębiorstwo Robót Górniczo – Montażowych Polkowice Sp. z o.o.	378,7	17 793
3	Remondis Polkowice Sp. z o.o.	173,2	17 373
4	ZACHÓD Sp. z o.o. P P H U	98,6	27 053
5	Gonar Serwis Sp. z o.o.	90,2	3 850
6	Nanosolution Sp. z o.o.	87,9	838
7	Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe Grelen Grech sp.j.	47	41 122
8	Centrum Zarządzania Nieruchomościami Sp. z o.o.	40,3	4 648
9	Heavy-Mont Sp. z o.o.	18,4	3 785
10	Desim Sp. z o.o. sp.k.	14,1	223 749

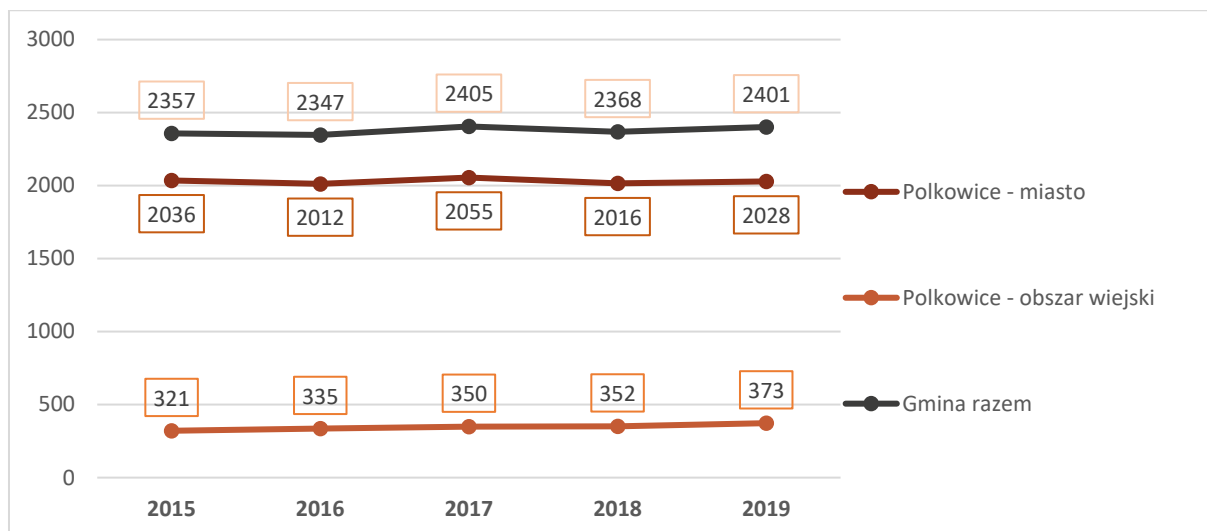
Źródło: www.gepardybiznesu.pl.

³ <https://www.forbes.pl/diamenty/2021>

DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

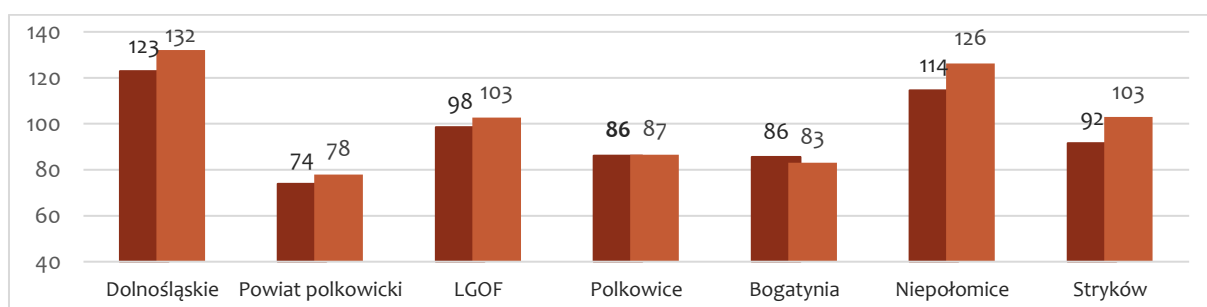
Brylanty Polskiej Gospodarki 2020” zestawia 1000 najcenniejszych firm w Polsce. W rankingu znalazły się SITECH Sp. z o.o. (wartość rynkowa firmy w październiku 2020 r. w mln zł - 4 843) oraz Volkswagen Motor Polska Sp. z o.o., (Wartość w mln zł – 3 831).

Wykres 34. Liczba podmiotów gospodarczych wg REGON w gminie Polkowice, w tym w mieście Polkowice oraz na obszarze wiejskim w latach 2015-2019

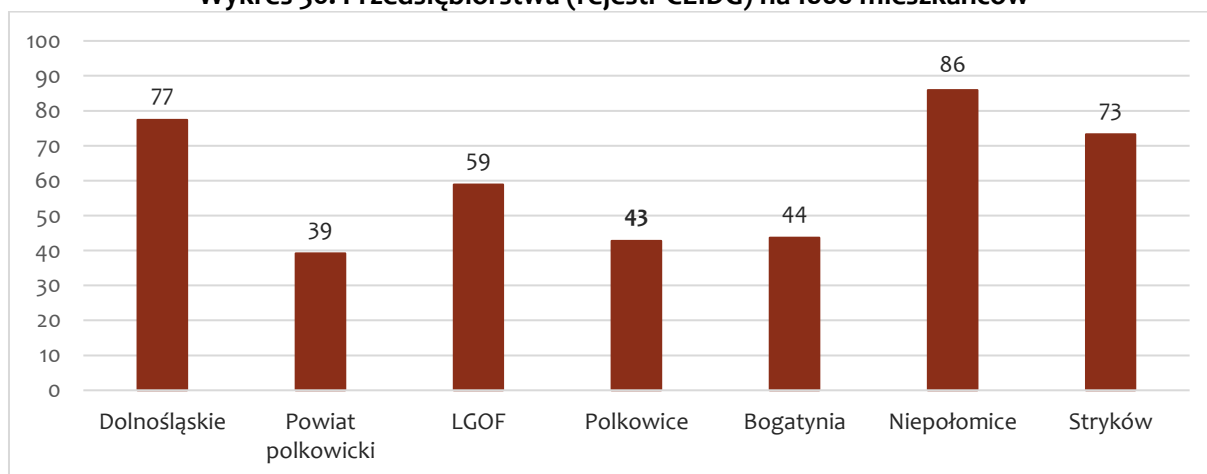
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wykres 35. Podmioty gospodarcze (REGON) na 1000 mieszkańców w 2015 oraz 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

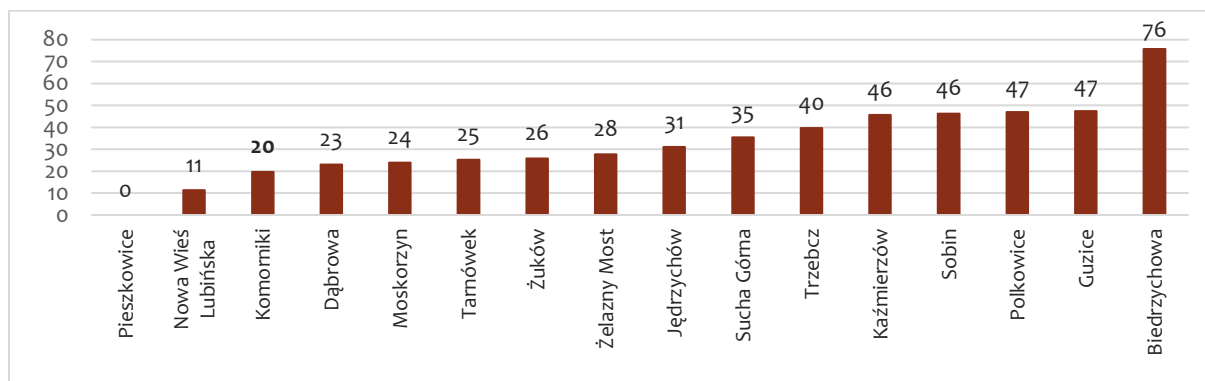
Wykres 36. Przedsiębiorstwa (rejestr CEIDG) na 1000 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie CEIDG wg stanu na 11.02.2021.

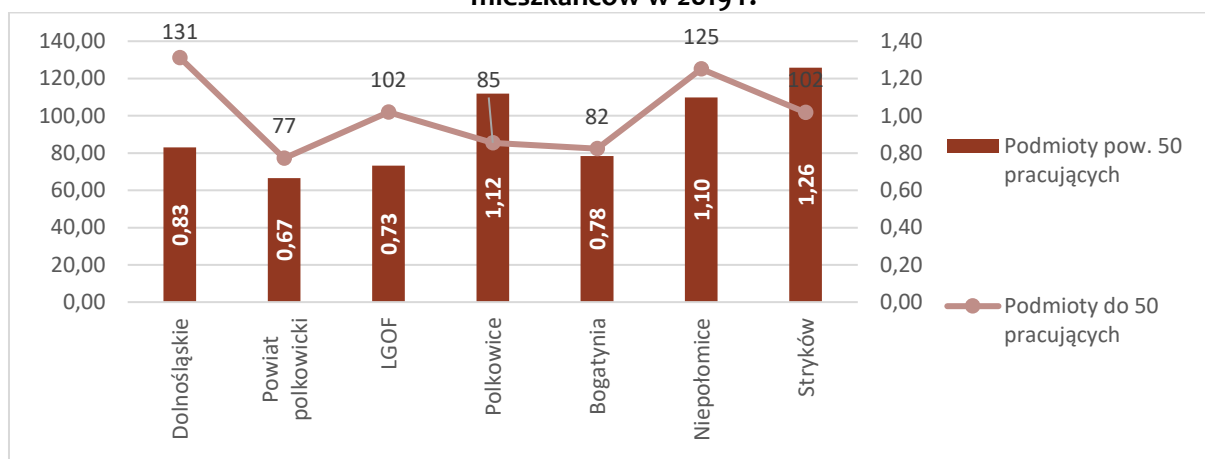
DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

Wykres 37. Liczba przedsiębiorstw w miejscowościach gminy Polkowice na 1000 mieszkańców na podstawie rejestru CEIDG w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie CEIDG.

Wykres 38. Liczba podmiotów zatrudniających poniżej oraz powyżej 50 pracowników na 1000 mieszkańców w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

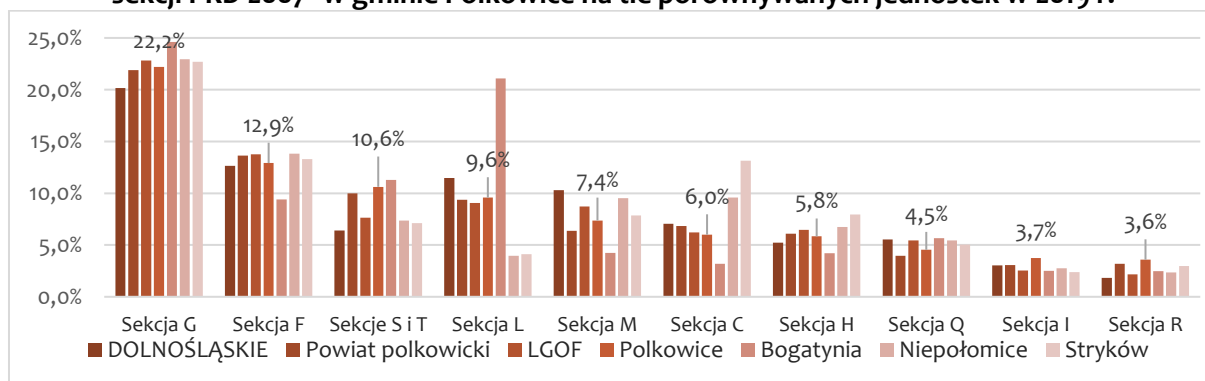
Tabela 12. Najważniejsze przedsiębiorstwa dla rozwoju gospodarczego gminy Polkowice

Nazwa	Sektor	Lokalizacja	Orientacyjna liczba zatrudnionych
KGHM Polska Miedź S.A.	wydobywczy	Polkowice, Kaźmierzów	1050
KGHM Zanam	maszynowy	Polkowice	1500
CCC S.A.	obuwniczy	Polkowice	1587
CCC Factory Sp. z o.o.	obuwniczy	Polkowice	598
Volkswagen Motor Poland Sp. z o.o.	motoryzacyjny	Polkowice	1308
Sitech Sp. z o.o.	motoryzacyjny	Polkowice	1914
Sanden Sp. z o.o.	motoryzacyjny	Polkowice	1099
Mercus Logistyka Sp. z o.o.	logistyczny	Polkowice	456

Źródło: Na podstawie Analiza czynników wpływających na atrakcyjność inwestycyjną gminy, Referat Rozwoju Gminy.

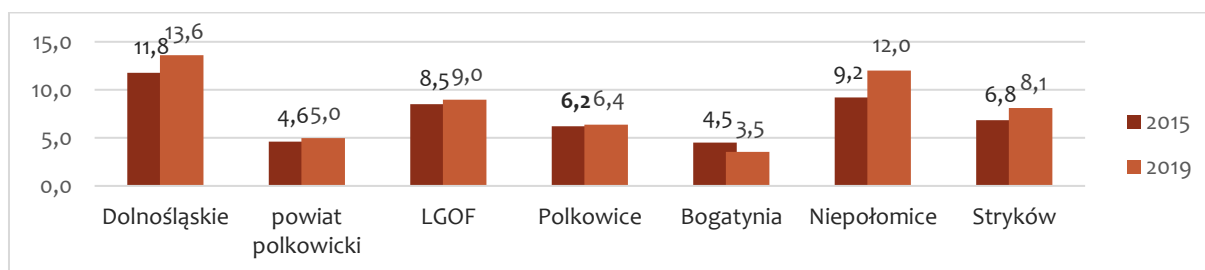
DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

Wykres 39. Dziesięć kluczowych obszarów (udział) działalności podmiotów gospodarczych wg sekcji PKD 2007⁴ w gminie Polkowice na tle porównywanych jednostek w 2019 r.

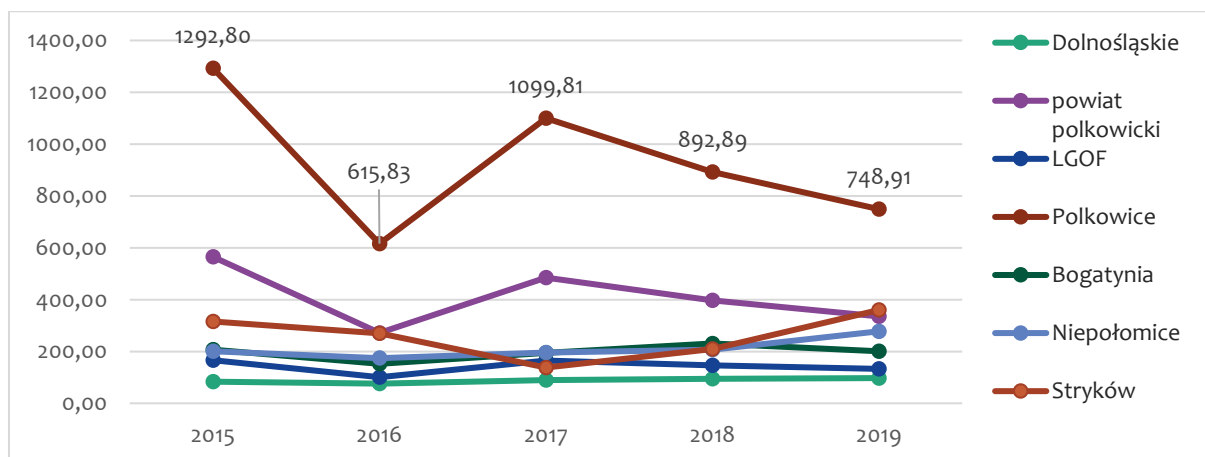
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wykres 40. Innowacyjność – liczba firm z sekcji M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) na 1000 mieszkańców w 2015 i 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wykres 41. Wpływy do budżetu gminy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) na 1 mieszkańca (w zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

⁴ **A** – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo / **B** – Górnictwo i wydobywanie / **C** – Przetwórstwo przemysłowe / **D** – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych / **E** – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją / **F** – Budownictwo / **G** – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle / **H** – Transport i gospodarka magazynowa / **I** – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi / **J** – Informacja i komunikacja / **K** – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa / **L** – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości / **M** – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna / **N** – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca / **O** – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne / **P** – Edukacja / **Q** – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna / **R** – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją / **S** – Pozostała działalność usługowa / **T** – Gospodarstwa domowe; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby / **U** – Organizacje i zespoły eksterytorialne.

Rysunek 1. Dostępne tereny inwestycyjne w gminie Polkowice (stan na marzec 2021)

Źródło: System Informacji Przestrzennej Gminy Polkowice [dostęp: 16.03.2021].

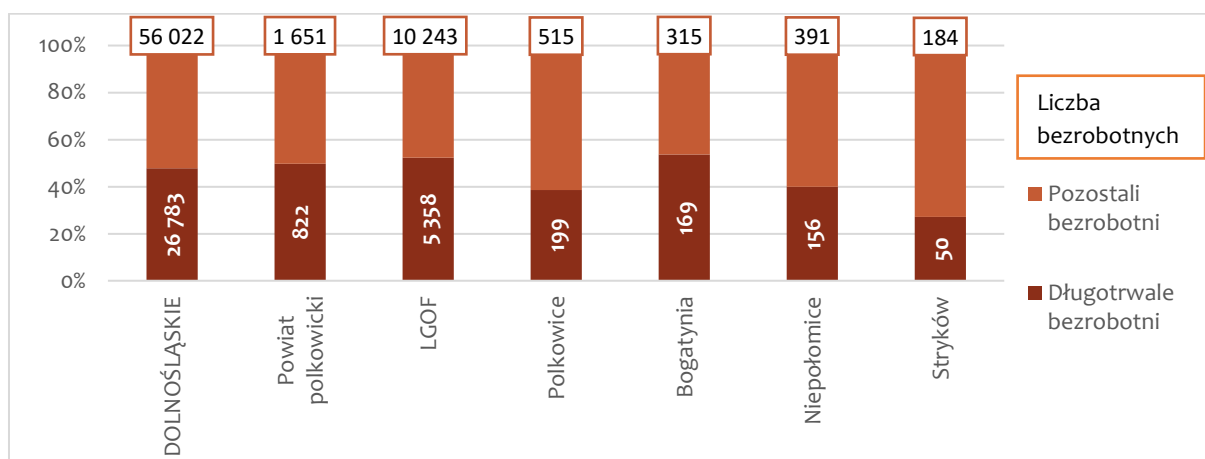
Rynek pracy

- W gminie Polkowice w 2019 r. było 515 osób bezrobotnych, **o 1/3 mniej niż 5 lat wcześniej**. W każdej z analizowanych jednostek w analizowanym pięcioleciu znacząco zmniejszył się udział osób bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym. W gminie Polkowice w 2019 r. było to **3,0%**, tj. mniej w stosunku do regionu (3,2) oraz powiatu (4,2) i całego LGOF (3,8). Wskaźnik bezrobocia wśród kobiet był w każdej porównywanej jednostce blisko dwukrotnie wyższy niż dla mężczyzn: w gminie Polkowice wyniósł 4,0% (2,2% dla mężczyzn). Stosunkowo wysoki odsetek bezrobotnych posiadał wykształcenie wyższe (co szósty). Znaczną część bezrobotnych (40%) stanowią osoby **poniżej 40 r.ż.**, natomiast na tle regionu względnie niewielką grupę stanowią osoby bezrobotne w wieku 55+ (15%). W porównaniu z całym regionem, LGOF oraz powiatem, wyraźnie mniejszy odsetek bezrobotnych stanowią osoby pozostające bez pracy dłużej niż 12 miesięcy.
- W wyniku SARS-COVID-19 wprowadzone zostały obostrzenia prowadzące do zawieszenia działalności wielu branż. Jednym ze skutków tej sytuacji był **wzrost bezrobocia**. Po okresie znaczącego spadku stopy bezrobocia i osiągnięcia poziomu **4,2 przez powiat polkowicki pod koniec 2019 r., w styczniu 2021 r. wartość przekroczyła 5,1**. Pozostaje przy tym niższa od wartości dla regionu i kraju ogółem. Należy jednak podkreślić, że ze względu na okresy wypowiedzenia, urlopy czy odsunięcie decyzji w czasie np. poprzez cięcie wynagrodzeń, wartości te mogą różnić się od stanu rzeczywistego.
- Wskazuje się, że najbardziej deficytowymi zawodami w całym powiecie są **inżynierowie, monterzy, specjaliści do baz danych i rozwijania systemów informatycznych, programiści, nauczyciele** (szkoły specjalne, kształcenie zawodowe), **kierownicy** (logistyka, planowanie), **operatorzy maszyn, projektanci** (wzornictwo, aplikacje). Część z tych kompetencji można nabyć na polkowickiej Uczelni Jana Wyżykowskiego, zapewniającej kierunki kształcenia: zarządzanie i inżynieria produkcji, logistyka czy mechatronika, czy górnictwo i geologia, przy czym liczba absolwentów jest stosunkowo niska.

DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

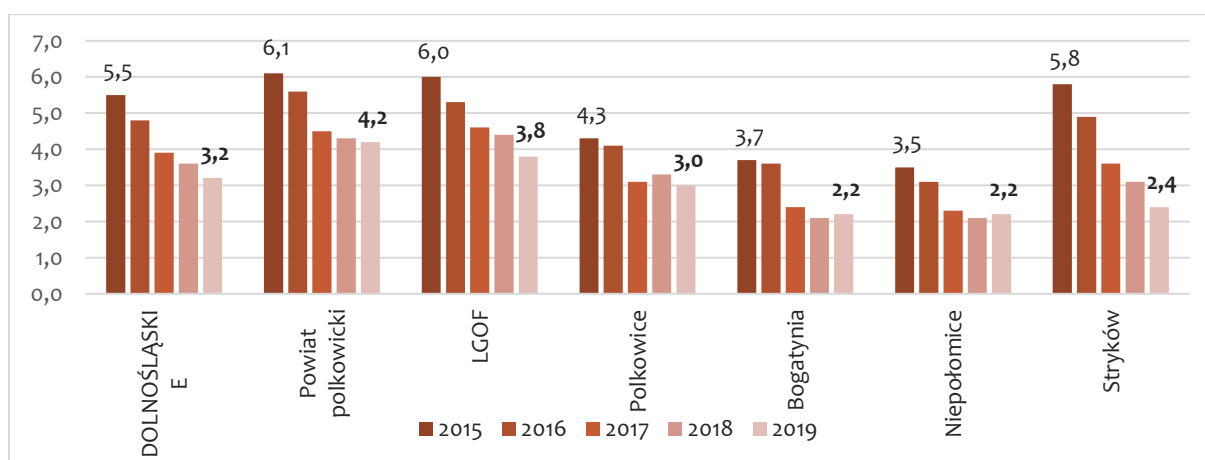
- Gmina Polkowice to miejsce z atrakcyjnym rynkiem pracy: w 2016 r. była **drugą, po Wrocławiu, gminą w województwie** dolnośląskim pod względem **liczby osób przyjeżdżających do pracy**. Łącznie było to 18 383 osoby (7% wszystkich dojeżdżających w regionie), z czego $\frac{3}{4}$ dojeżdżało do miasta Polkowice (14 tys.). Natomiast 2,2 tys. spośród mieszkańców gminy wyjeżdżało pracować poza jej granice. W związku z tym, gmina Polkowice znalazła się **na pierwszym miejscu w województwie pod względem ilorazu przepływów**, czyli stosunku przyjeżdżających do wyjeżdżających do pracy (8,64). W całym **powiecie polkowickim** w 2020 r. pracę podjęło **622 cudzoziemców** (dane Powiatowego Urzędu Pracy na podstawie liczby oświadczeń).
- Ponad połowa pracujących w regionie pracowała w tylko czterech powiatach: Wrocławiu, wrocławskim, świdnickim i polkowickim. 35% osób w województwie było **zatrudnionych w przemyśle i budownictwie** – w powiecie polkowickim było to aż **71,5%** (największy odsetek w regionie). Jednocześnie jest tu najmniej pracujących w usługach (28%).⁵ Przeciętne **wynagrodzenie** w powiecie polkowickim w 2019 r. wyniosło **5 338 zł** i było zbliżone do średniej krajowej, wojewódzkiej oraz nieznacznie niższe od wyniku dla stolicy regionu – Wrocławia. Zdecydowanym liderem regionalnym jest powiat lubiński.

Wykres 42. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotni (bez pracy dłużej niż rok) w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wykres 43. Wskaźnik bezrobocia – udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2015-2019

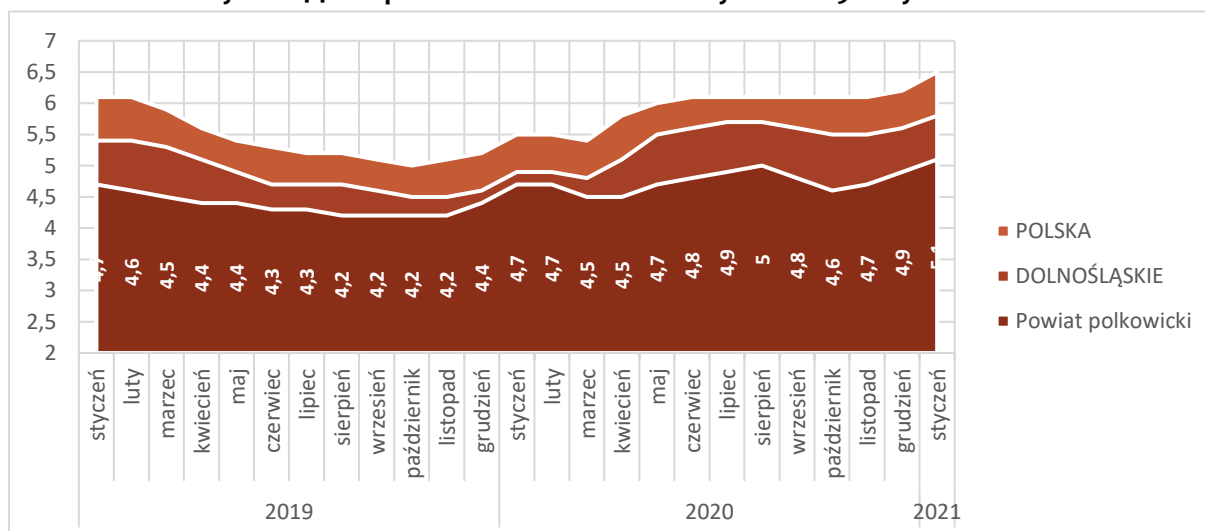

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

⁵ Na podstawie: Rynek pracy w województwie dolnośląskim w 2019 r., Urząd Statystyczny we Wrocławiu, 2020

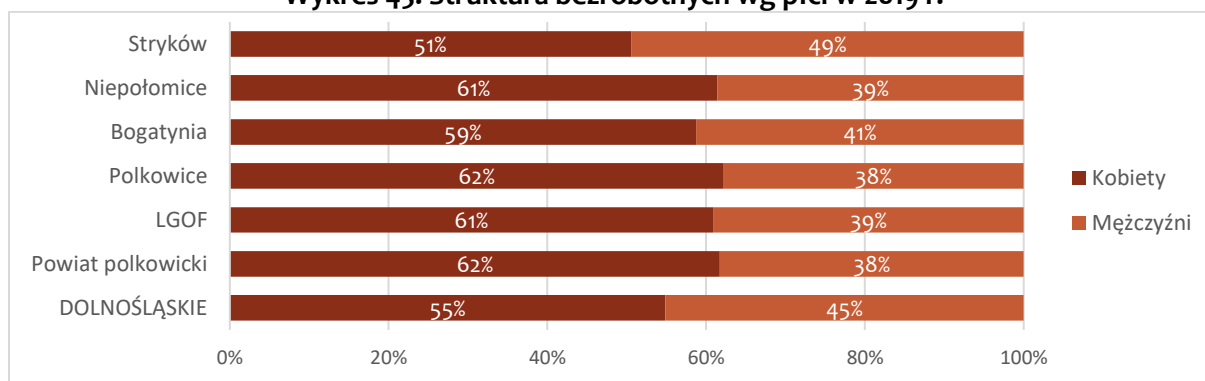
DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

Wykres 44. Stopa bezrobocia w okresie styczeń 2019 – styczeń 2021

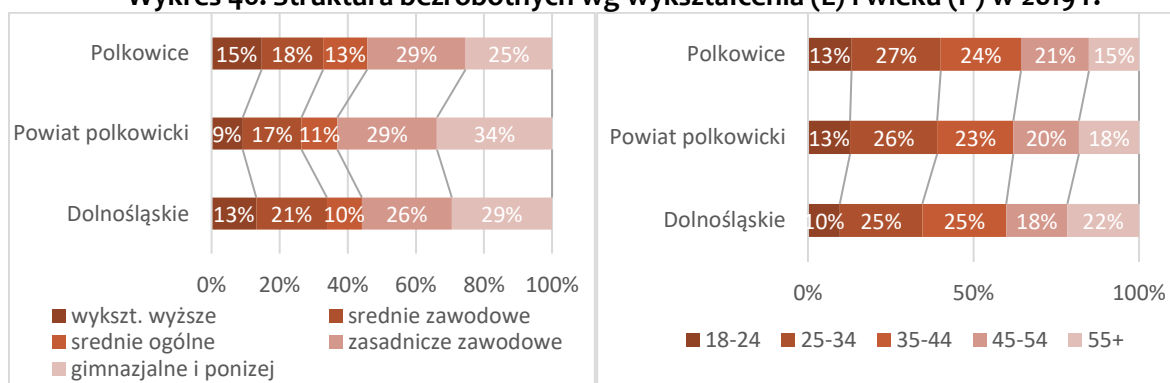
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wykres 45. Struktura bezrobotnych wg płci w 2019 r.

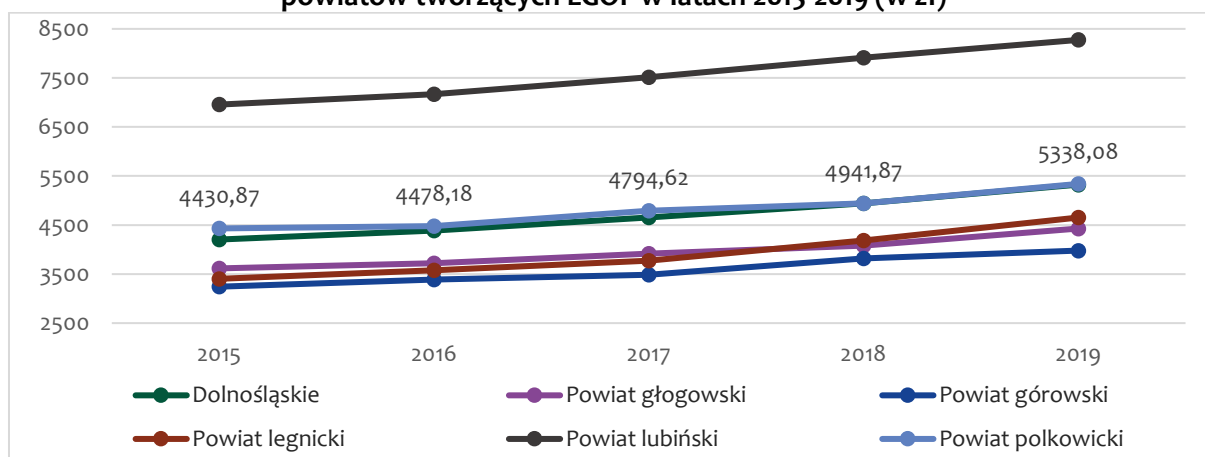
Na podstawie: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wykres 46. Struktura bezrobotnych wg wykształcenia (L) i wieku (P) w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wykres 47. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie polkowickim na tle regionu oraz powiatów tworzących LGOF w latach 2015-2019 (w zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Tabela 13. Liczba przyjeżdżających do pracy do gmin – pierwsza „10” województwa dolnośląskiego w 2016 r.

Lokata	Gmina pracy	Rodzaj gminy	Przyjeżdżający do pracy	
			ogółem	w % ogółu przyjeżdżających do pracy w gminach województwa dolnośląskiego
1.	Wrocław	miejska	69345	26,6
2.	Polkowice	miejsko-wiejska	18383	7,1
3.	Kobierzyce	wiejska	13983	5,4
4.	Wałbrzych	miejska	9062	3,5
5.	Legnica	miejska	8169	3,1
6.	Lubin	miejska	7849	3,0
7.	Świdnica	miejska	6461	2,5
8.	Oława	miejska	5332	2,0
9.	Kąty Wrocławskie	miejsko-wiejska	5046	1,9
10.	Jelenia Góra	miejska	4895	1,9

Źródło: Dojazdy do pracy w województwie dolnośląskim w 2016 r., US we Wrocławiu, 2019.

Rolnictwo

- Rolnictwo w gminie Polkowice – przy ugruntowanej pozycji przemysłu i produkcji (m.in. z tego powodu zwaną **monokulturą przemysłową**) - gospodarczo posiada małe znaczenie. Grunty rolne mają niski lub bardzo niski udział w ogólnych powierzchniach sołectw. Łącznie obszary wiejskie gminy Polkowice mają 14,3 tys. ha powierzchni, z czego **33 % to grunty rolne**. Większa część obszarów wiejskich to grunty leśne i zadrzewione (54%). W porównywanej gminie Stryków grunty rolne zajmują ¾ powierzchni, a w całym województwie dolnośląskim – 60% (dane za 2016 r.).
- Ogółem warunki społeczno-gospodarcze dla produkcji rolnej ocenia się jako słabe, a średnią ocenę uzyskują jedynie **Moskorzyn, Żuków, Komorniki oraz Nowa Wieś Lubińska**. Z Planu

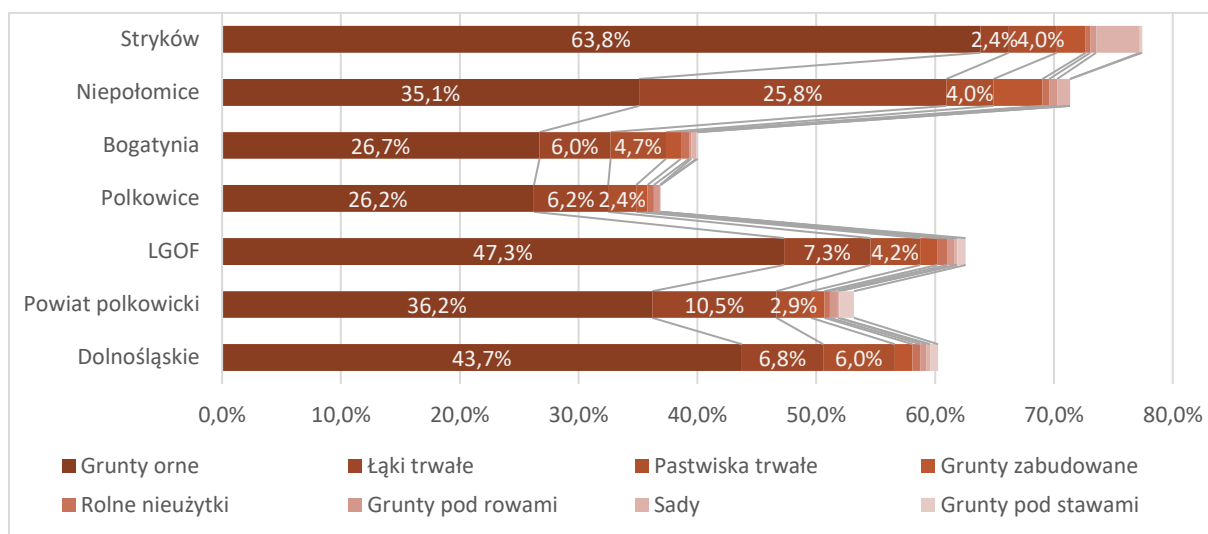
urządzeniowo-rolnego wynika, że kluczową formą upraw są **zboża** (87% zasiewów, głównie żyto). Jako obszary o **najlepszych warunkach glebowych** wskazuje się **Komorniki i Tarnówek**. Cały obszar gminy posiada jednak **niski wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej**⁶ – 58 pkt, podczas gdy województwo uzyskało 85 pkt. Co do zasady obserwuje się bardzo **niskie zainteresowanie produkcją zwierzęcą**, a ta, która jest prowadzona, odbywa się zwykle na własny użytek.

- W gminie wg inwentaryzacji z 2016 r. działało 567 gospodarstw o **średniej powierzchni 5,33 ha**. W strukturze gospodarstw dominują te o powierzchni do 5 ha (71%, średnia powierzchnia 2,41 ha), a gospodarstw powyżej 15 ha jest zaledwie 26 (4%; w tym jedno pow. 157 ha). Należy tutaj podkreślić, że małe gospodarstwa średnio użytkują jedynie 32 % swojej powierzchni. W największym skupiają się one w Jędrzychowie, Sobinie oraz Suchej Górnej. Pod względem występowania **dużych gospodarstw** (pow. 15 ha) **wyróżniają się Żuków, Komorniki oraz Pieszkowice**. Te miejscowości posiadają ponadto najwyższe średnie powierzchnie gospodarstw rolnych – przodują Komorniki z wynikiem 10,5 ha.
- Grunty orne to główna forma użytków rolnych, pokrywająca od 43 do 86% powierzchni poszczególnych obrębów (ogółem 2/3). 65% użytków rolnych to własność sektora prywatnego (w Żukowie to nawet 97%). Między 2011 a 2016 r. duża część gruntów ornych, łąk i pastwisk uległa zadrzewieniu bądź zalesieniu.
- Plan urządzeniowo-rolny gminy zakłada, że w wyniku pełnej realizacji zamierzeń inwestycyjnych **udział gruntów rolnych** może ulec **zmniejszeniu z 35%** powierzchni gminy nawet do **23%**. Już obecnie pod cele inwestycyjne przeznaczono znaczne tereny Sobina, Suchej Górnej, Tarnówka i Kaźmierzowa.
- Problemem o charakterze rolniczym, ale również *stricte* przestrzennym, jest rozdrobnienie gospodarstw. Na obszarach wiejskich na **1 gospodarstwo rolne** składa się średnio **5 działek** o powierzchni 1 ha, a w szczególnym stopniu rozdrobnienie występuje w Biedzychowej (11 działek na 1 gospodarstwo), w których występują największe gospodarstwa.
- Obserwuje się zmianę struktury wiekowej właścicieli gospodarstw – wyniku odpływu młodych rolnictwem zajmują się coraz starsi rolnicy, co z kolei ogranicza możliwość wdrażania rozwiązań innowacyjnych (tradycyjne formy upraw, brak wiedzy na temat nowinek technologicznych itd.).

⁶ Metoda waloryzacji opracowana przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa. Metoda ta za pomocą punktów poddaje syntetycznej ocenie elementy środowiska przyrodniczego tj. gleby, agroklimat, rzeźbę terenu i warunki wodne.

DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

Wykres 48. Udział gruntów rolnych w powierzchni ogólnej jednostek w 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Rysunek 2. Udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni.

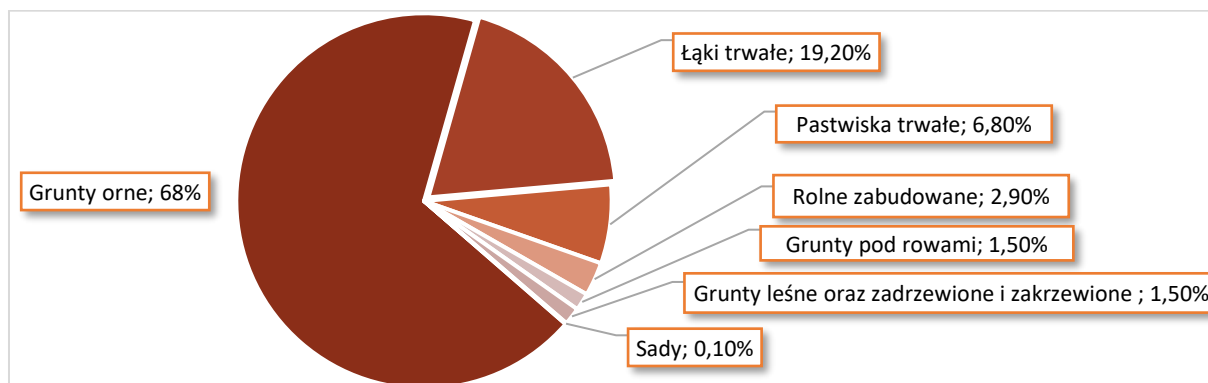
Na podstawie: Plan Urzędniowo-Rolny Gminy Polkowice.

Rysunek 3. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego.

Na podstawie: Plan Urzędniowo-Rolny Gminy Polkowice.

Wykres 49. Struktura użytków rolnych w gminie Polkowice w 2016 r.

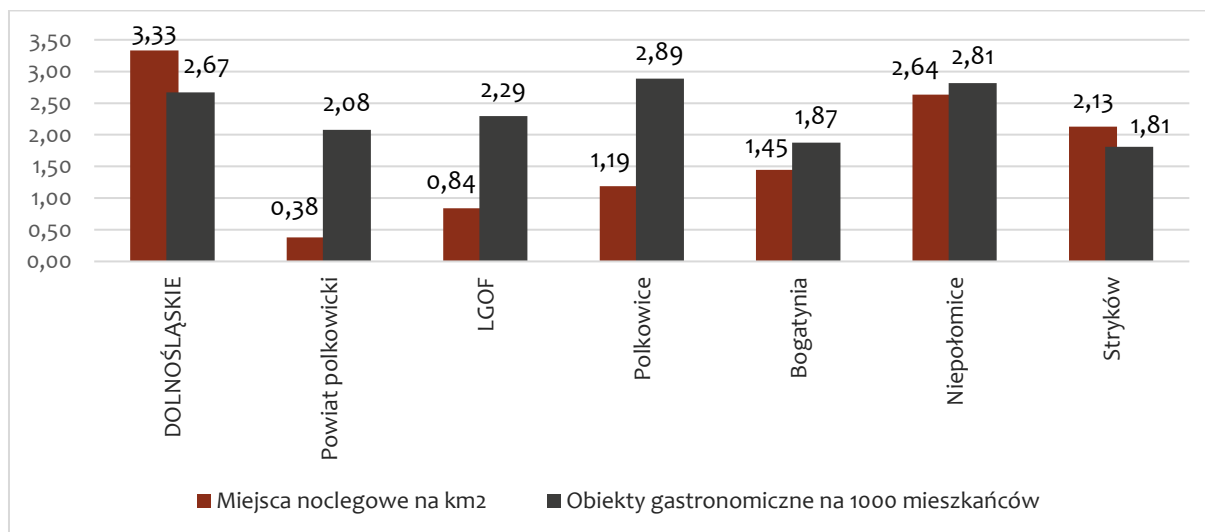
Na podstawie: Plan Urzędniowo-Rolny Gminy Polkowice.

Turystyka

- Na terenie gminy **35 obiektów** wpisanych do **Wojewódzkiego Rejestru Zabytków**. **239** obiektów znajduje się w **Gminnej Ewidencji Zabytków** – w zdecydowanej większości są to obiekty mieszkalne o nikłej atrakcyjności z punktu widzenia generowania ruchu turystycznego. Większe zespoły pałacowe i dworskie wymagają kompleksowych prac renowacyjnych.
- Portal Tripadvisor, który jest bazą atrakcji turystycznych, wskazuje jedynie dwa miejsca w Polkowicach w kategorii „atrakcje”. Zalicza do nich **polkowicki Aquapark** oraz **Ruiny Zamku w Jędrzychowie**. W Polkowicach znajduje się również odrestaurowany zabytkowy **wiatrak holenderski** - na jego szczycie powstał taras widokowy, z którego można zobaczyć panoramę miasta, a we wnętrzu zainstalowano wystawę multimedialną przybliżającą zwiedzającym historię Polkowic.
- Ograniczony baza turystyczna – słabe zaplecze noclegowe (1,19 miejsca noclegowego na km², średnia dla województwa 3,33), lepiej prezentuje się dostępność oferty gastronomicznej (2,89 obiektu gastronomicznego na 1000 mieszkańców – nieco więcej niż średnia wojewódzka).
- Potencjał turystyczny związany z turystyką industrialną i geologiczną – włączenie się gminy w projekt naMiedzi, którego celem jest promocja Zagłębia Miedziowego i umożliwienie poznania najciekawszych miejsc z regionu oraz ich historii (wspólna aplikacja i strona internetowa).

DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

Wykres 50. Liczba miejsc noclegowych w przeliczeniu na km² oraz liczba obiektów gastronomicznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w gminie Polkowice na tle wybranych jednostek terytorialnych w 2019 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Tabela 14. Wykaz zabytków w gminie Polkowice wpisanych do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków.

MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	RODZAJ OBIEKTU	REJESTR ZABYTKÓW	DATA WPISU
Guzice	Park	Park	A/2859/675/L	27-12-1983
Jędrzychów	Kościół parafialny pw. Św. Bartłomieja	Kościół	A/1963/605/L	14-04-1981
	Cmentarz przykościelny z murem	Cmentarz	A/6030	30-11-2016
	Zamek, d. zbór ewangelicki	Zamek	A/3206/797	16-11-1960
Jędrzychów – Nowy Dwór	Zespół pałacowy:	Zespół pałacowy	A/3195/634/L	27-08-1982
	Park podworski wraz z alejami	Park	A/3196/635/L	27-08-1982
Kazimierzów	Ruina kościoła cmentarnego	Kościół	A/1970/603/L	14-04-1981
	Pałac	Pałac	A/2976/728/L	26-06-1986
	Park	Park	A/2977/672/L	27-12-1983
Komorniki	Kościół filialny pw. Św. Marii Magdaleny	Kościół	A/2030/602/L	14-04-1981
	Zespół dworski:	Zespół	158/A/03/1-10	10-06-2003
	Dwór	Dwór	A/2978/638/L	25-10-1982
	Budynek mieszkalno - gospodarczy	Budynek mieszkalno - gospodarczy	158/A/03/1-10	10-06-2003
	Budynek mieszkalny	Budynek mieszkalny	158/A/03/1-10	10-06-2003

DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

	Obora	Obora	158/A/03/1-10	10-06-2003
	Stajnia	Stajnia	158/A/03/1-10	10-06-2003
	Gołębnik	Gołębnik	158/A/03/1-10	10-06-2003
	Gorzelnia	Gorzelnia	158/A/03/1-10	10-06-2003
	Magazyn gorzelni	Magazyn	158/A/03/1-10	10-06-2003
	Brama gorzelni	Brama	158/A/03/1-10	10-06-2003
	Podwórza gospodarcze	Inny	158/A/03/1-10	10-06-2003
	Kształtowana zieleń i układ wodny	Park	158/A/03/1-10	10-06-2003
Nowa Wieś Lubińska	Cmentarz parafialny	Cmentarz	A/2248/755/L	28-12-1987
Polkowice	Kościół parafialny pw. Św. Michała Archanioła	Kościół	A/2315/848	15-02-1961
	Kościół poewangelicki ob. katolicki pw. Św. Barbary	Kościół	A/2316/609/L	14-04-1981
	Ratusz (stary i nowy)	Publiczny	A/3336/946	31-12-1990
	Wiatrak holenderski	Wiatrak	A/3219/604/L	14-04-1981
Polkowice Dolne	Park	Park	A/3220/674/L	27-12-1983
Sobin	Kościół parafialny pw. Św. Michała Archanioła	Kościół	A/2452/950	13-09-1961
	Mur wokół kościoła p.w. św. Michała Archanioła	mur	A/1167	12-03-2009
	Otoczenie zabytku – kościoła parafialnego pw. Św. Michała Archanioła	Otoczenie zabytku	A/1049	12-03-2008
Sucha Górna	Pałac	Pałac	A/3335/600/L	14-04-1981
Tarnówek	Pałac	Pałac	A/3399/599/L	19-04-1983
Żelazny Most	Kościół parafialny pw. Św. Barbary	Kościół	A/2557/854	22-02-1961
	Dwór	Dwór	A/3446/1514	27-01-1966
Żuków	Park	Park	A/3443/676/L	27-12-1983

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu

Finanse samorządowe

- Tak, jak w przypadku większości jednostek samorządowych, również w gminie Polkowice znaczącej zmianie uległa struktura dochodów i wydatków budżetowych. Tylko od 2015 r. obie wartości wzrosły o ponad 2 tys. zł w przeliczeniu na mieszkańca. M.in. dzięki wysokim wpływom z CIT (przedstawione w części dotyczącej gospodarki), gmina plasuje się w czołówce najbogatszych samorządów. Dochody na mieszkańca były o ok. ¼ wyższe niż równie silnych gospodarczo gminach Stryków czy Niepołomice (11. miejsce w Polsce). Ponadto **kluczową składową budżetu stanowią dochody własne** (76% dochodów ogółem), które stanowią o

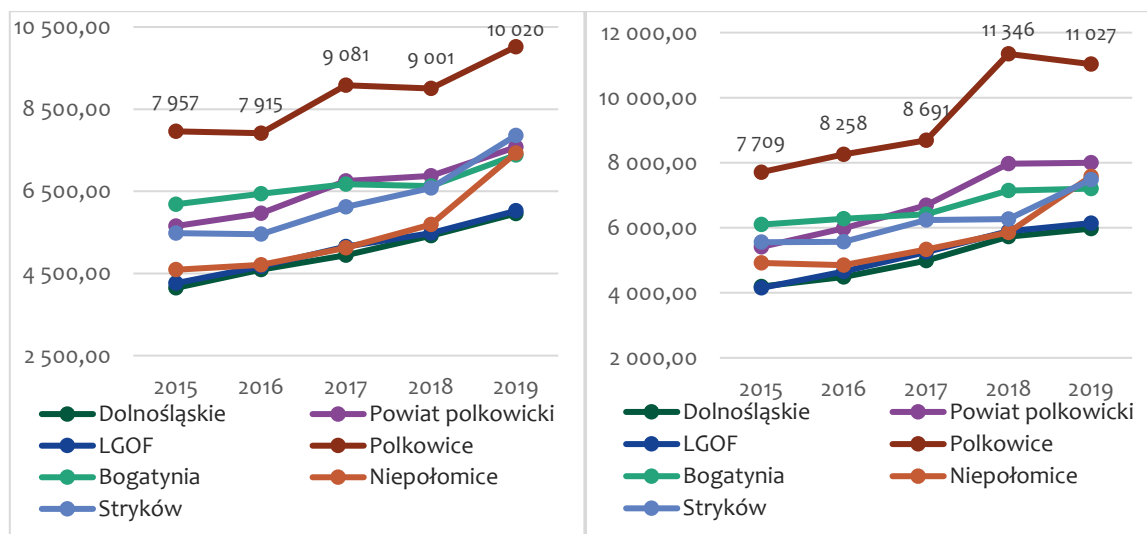
DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

- połowę większą część dochodów niż średnio w gminach województwa (52%). Obok CIT ważnym źródłem dochodów są m.in. wpływy z podatku od nieruchomości (89 mln zł).
- Jedną z miar zamożności Gminy Polkowice może być fakt, iż znajduje się wśród płatników na **część równoważącą/regionalną subwencji ogólnej**. Była **drugim** - za gminą Kleczów, a przed gminą Kobierzyce - **płatnikiem** w kraju. W gronie 13 najbogatszych gmin w Polsce znalazło się 6 jednostek z województwa dolnośląskiego, w tym gmina Polkowice.
 - Pomimo dużej skali redystrybucji środków w ramach programu „Rodzina 500+”, w gminie Polkowice wydatki na ten cel stanowią zaledwie 12% wydatków (w województwie i LGOF ok 20%). 1/5 wydatków pochłania utrzymanie oświaty i wychowania, podobnie jak w innych jednostkach, ale stanowią mniejszą część wydatków niż w porównywanych gminach Niepołomice czy Stryków (1/3). Znaczne koszty generuje **gospodarka mieszkaniowa**, posiadająca zdecydowanie największy udział w wydatkach (**10%**) na tle innych jednostek (region – 5%). Stosunkowo spory fragment gminnego budżetu jest kierowany na kulturę i dziedzictwo, a także na gospodarkę komunalną wraz z ochroną środowiska.
 - W niektórych obszarach od 2015 r. nastąpił spory wzrost wydatków, a są to m.in.: **leśnictwo** (3-krotny), **transport i łączność, gospodarka mieszkaniowa, kultura i ochrona dziedzictwa, obrona narodowa** (2-krotny). Wielokrotnie wzrosły wydatki na obsługę zadłużenia, jednakże te w 2015 r. były na znikomym poziomie. Po 2015 r. pojawiła się nowa kategoria – Rodzina. Są to środki związane z realizacją polityki prorodzinnej („Rodzina 500+”). Redystrybuowane środki wynoszą blisko 40 mln zł. Oprócz tej kategorii, największy bezwzględny przyrost wystąpił w przypadku transportu i łączności oraz gospodarki mieszkaniowej (po 16 mln), kultury (14 mln) i oświaty (11 mln zł). Spadły za to wydatki na m.in. rolnictwo (które już były stosunkowo niskie), działalność usługową, czy szkolnictwo wyższe. Po wprowadzeniu „500+” zmarginalizował się budżet dedykowany pomocy społecznej i działaniom z zakresu polityki społecznej.
 - W zakresie udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem gmina Polkowice nie wyróżnia się na tle pozostałych jednostek (18%). Dużo wyższy poziom osiąga np. gmina Niepołomice (31%), jednakże od 2015 r. gmina Polkowice zbliża się do niej wartością bezwzględną wydatków inwestycyjnych (w 2015 r. 21 mln do 42 mln, w 2019 r. – 55 mln do 68 mln zł). Skalę **wydatków majątkowych** (których składową są inwestycyjne) obrazuje przeliczenie ich **na 1 mieszkańca** – w tym zestawieniu **przoduje gmina Polkowice**, osiągając 2,6 tys. zł, tj. blisko 3-krotnie więcej niż średnio w regionie.
 - Wysokie dochody sprzyjają niskiemu poziomowi zadłużenia. Na 165 gmin regionu, gmina Polkowice – wraz z dwoma innymi – nie posiadała w 2019 r. **żadnych zobowiązań**. Posiadanie nadwyżki operacyjnej wzmacnia potencjał inwestycyjny. **Relacja nadwyżki do dochodów** wskazuje na możliwość podejmowania nowych wydatków majątkowych lub bieżących. To kolejny parametr wskazujący na **dobrą kondycję budżetu gminy Polkowice**: jego wartość w ostatnim okresie zrównywała się lub była wyższa od średniej regionalnej oraz powiatu.
 - Na terenie gminy występowała umiarkowaną aktywność w zakresie funduszy zewnętrznych – należy wiązać to z generalnie dobrą kondycją budżetu i brakiem konieczności zaczerpywania środków z innych źródeł. Ogólna wartość projektów do 06.2020 r. wyniosła 243 mln zł, zawarto 36 umów o średniej wartości 6,7 mln zł. Bezpośrednia aktywność gminy na polu funduszy zewnętrznych skupiła się na **unowocześnieniu taboru komunikacyjnego oraz poprawie jakości powietrza poprzez wymianę źródeł ciepła**. Oba te projekty, najkosztowniejsze w ostatnim pięcioleciu, przekroczyły łącznie 31 mln zł.
 - Gmina Polkowice została wyróżniona w następujących rankingach i konkursach:

DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

- **Ranking „Liderzy inwestycji” pisma „Wspólnota”⁷** – pierwsze miejsce w kategorii „Inwestycje JST” w latach 2016-2018. Awans w stosunku do lat 2014-2016 (miejsce 6.) oraz 2015-2017 (miejsce 7). Średnie wydatki inwestycyjne per capita wyniosły 1783,06 zł. Polkowice wygrały ten ranking z dużą „przewagą”, będąc na drugim miejscu Zakopane inwestowało o 324,37 zł mniej na mieszkańca (1458,69 zł).
- Pierwsze miejsce w rankingu **„Bogactwo Samorządów, Ranking dochodów JST 2018”⁸** - od 2001 r. Polkowice są liderem w tej kategorii. W 2018 roku zamożność per capita wyniosła 6950,52 zł.
- 54. miejsce na 628 przebadanych gmin wiejsko-miejskich w rankingu finansowym samorządu terytorialnego w Polsce w 2019 r.⁹
- 69. miejsce w rankingu samorządów **„Rzeczpospolita”¹⁰** w 2020 r.; jest to zarazem najwyższa pozycja gminy w tym rankingu w historii.
- Według zestawienia publikowanego przez **Ministerstwo Finansów**¹¹, gmina Polkowice jest na **5 miejscu w Polsce**, (na 2483 gminy) biorąc pod uwagę wskaźnik G (*Wskaźnik G - podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca gminy przyjęty do obliczania subwencji wyrównawczej na 2020 r.*). Gmina Polkowice utrzymała piątą pozycję, w porównaniu do 2018 roku.
- Nagroda dla Polkowic w ogólnopolskim konkursie **„Eco-miasto”¹²** w kategorii zrównoważona mobilność dla miast poniżej 100 tysięcy ludności.

Wykres 51. Dochody (L) i wydatki (P) budżetowe na 1 mieszkańca w latach 2015-2019 (w zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

⁷Liderzy inwestycji. Ranking wydatków inwestycyjnych samorządów 2016–2018, metodologia rankingu polega na zestawieniu całości wydatków majątkowych poniesionych w ciągu ostatnich trzech lat

<https://wspolnota.org.pl/news-rankingi/liderzy-inwestycji-ranking-wydatkow-inwestycyjnych-samorzadow-2016-2018>

⁸ <https://wspolnota.org.pl/news-rankingi/bogactwo-samorzadow-ranking-dochodow-jst-2018>

⁹ <http://www.forum-ekonomiczne.pl/wyniki-gminy-miejsko-wiejskie/>

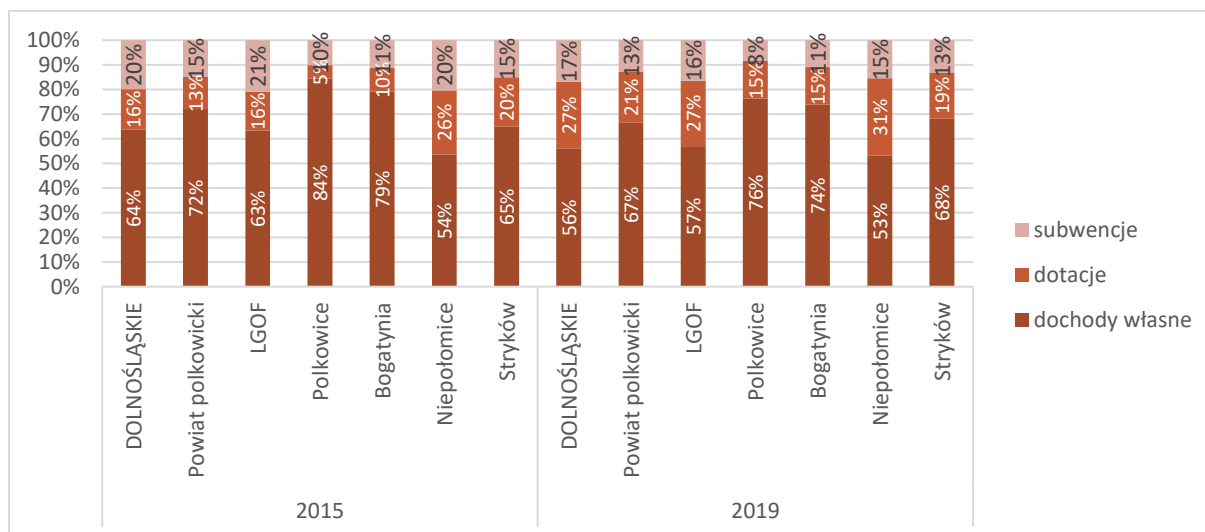
¹⁰ <https://rankingsamorzadow.rp.pl/>

¹¹ <https://www.gov.pl/web/finanse/wskazniki-dochodow-podatkowych-gmin-powiatow-i-wojewodztw-na-2020->

¹² <https://www.eco-miasto.pl/konkurs-dla-miast-2/konkurs-dla-miast/laureaci-minionych-edycji/2/>

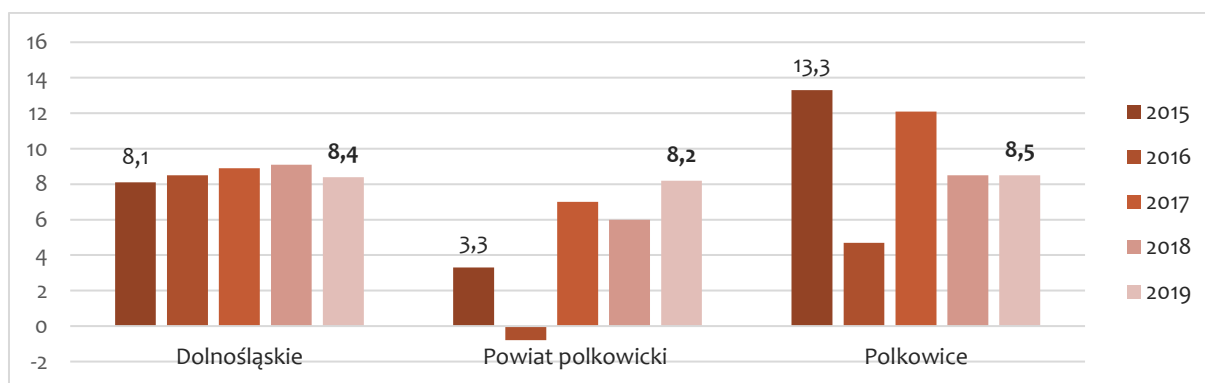
DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

Wykres 52. Główne źródła dochodów jednostek oraz ich udział w 2015 i 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wykres 53. Relacja nadwyżki operacyjnej do dochodów ogółem w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RIO Wrocław.

Tabela 15. Główne obszary wydatków wg klasyfikacji budżetowej w 2019 r.* - udział w %

	DOLNOŚLĄSKIE	Powiat polkowicki	LGOF	Polkowice	Bogatynia	Niepołomice	Stryków
Oświata i wychowanie	27%	23%	28%	20%	25%	30%	32%
Rodzina	19%	16%	20%	12%	15%	19%	16%
Gospodarka mieszkaniowa	5%	8%	3%	10%	6%	1%	2%
Transport i łączność	11%	10%	9%	10%	2%	21%	6%
Administracja publiczna	8%	9%	8%	8%	9%	6%	8%
Różne rozliczenia	1%	6%	2%	8%	9%	0%	3%
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	5%	7%	6%	8%	3%	4%	5%
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	10%	7%	8%	7%	10%	9%	16%

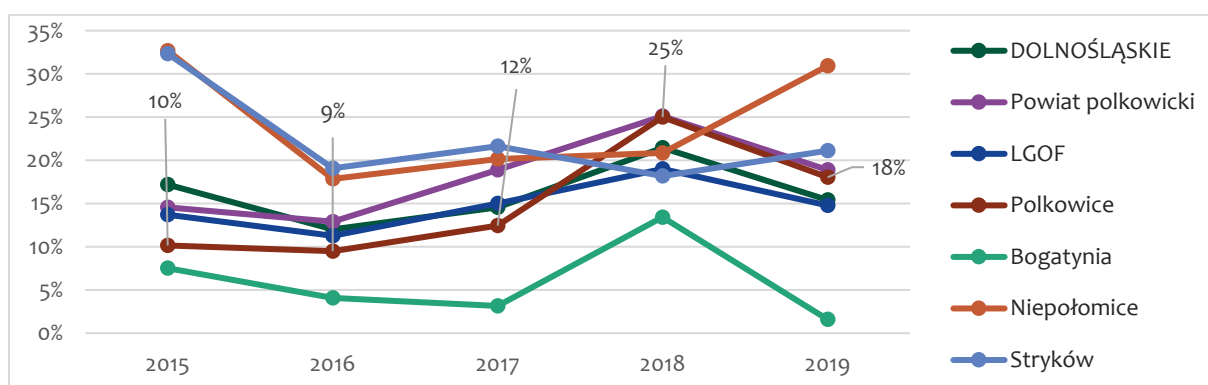
DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

Pomoc społeczna	5%	3%	5%	3%	5%	3%	5%
Ochrona zdrowia	1%	2%	1%	2%	6%	0%	0%
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1%	1%	1%	2%	1%	1%	1%
Szkolnictwo wyższe i nauka	0%	1%	0%	1%	0%	0%	0%
Edukacyjna opieka wychowawcza	1%	1%	1%	1%	1%	3%	1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

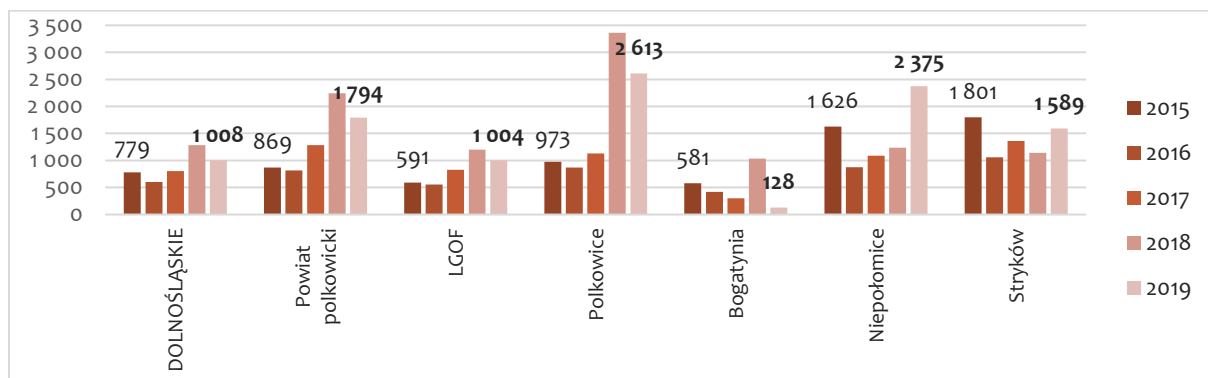
*Uwzględniono kategorie, których udział w wydatkach budżetowych gminy Polkowice przekroczył 1%.

Wykres 54. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wykres 55. Aktywność inwestycyjna – wydatki majątkowe na 1 mieszkańca

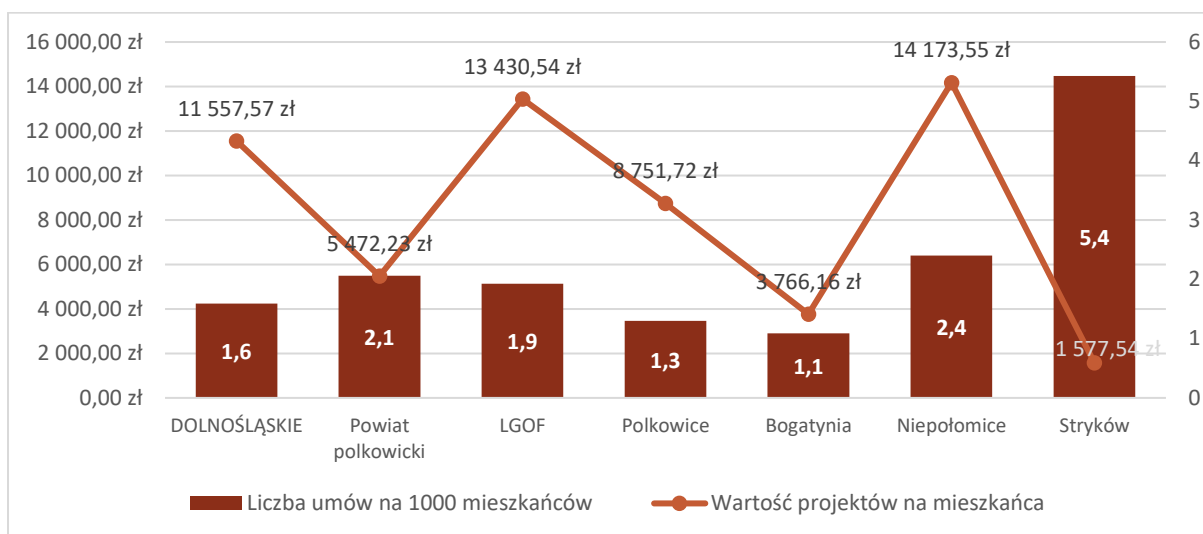
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Tabela 16. Łączna wartość umów na realizację projektów unijnych zawartych przez Gminę Polkowice w latach 2016-2020

Rok	Liczba umów	Kwota łącznie
2016	3	8 337 861, 71 zł
2017	3	5 203 611,15 zł
2018	1	445 218,75 zł
2019	1	299 978, 00 zł
2020	6	33 035 946,25 zł

Źródło: UG Polkowice.

Wykres 56. Liczba umów o dofinansowanie z funduszy zewnętrznych na 1000 mieszkańców oraz ich wartość na 1 mieszkańca do 2020 r.*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

*Dotyczy wszystkich umów zawartych na obszarze danej jednostki.

Tabela 17. Zestawienie kluczowych projektów (o wartości pow. 1 mln PLN), na które gmina pozyskała fundusze europejskie w latach 2016-2020

Rok	Projekt	Wartość
2016	Termomodernizacja budynku biblioteki miejskiej w Polkowicach.	2 169 916,83 zł
	e-Polkowice.	3 559 933,61 zł
	Budowa chodników i ścieżek rowerowych na terenie miasta Polkowice.	2 608 011,27 zł
2017	Przebudowa pomieszczeń biurowych przy ul. Górna 2 w Polkowicach (termomodernizacja).	4 589 561,95 zł
2020	Zakup autobusów o napędzie elektrycznym dla połączeń miejskich i podmiejskich w gminie Polkowice.	19 384 800,00 zł
	Program grantowy na wymianę źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych z terenów wybranych gmin Legnicko -Głogowskiego Obszaru Interwencji.	12 138 369,43 zł

Źródło: UG Polkowice.

WYMIAR PRZESTRZENNY

Środowisko przyrodnicze i tereny zielone

Charakterystyka środowiska naturalnego

- **Gminę Polkowice** charakteryzuje **bardzo wysoka lesistość** – 47,4%, co jest wynikiem wyższym niż w powiecie polkowickim (36,1%) czy porównywanych gminach (wartości od 11,3% do 28,5%). Kompleksy leśne położone we wschodniej części gminy w obrębie miejscowości Tarnówek, Żelazny Most, Jędrzychów są częścią **Korytarza Południowo-Centralnego wpisanego w „Koncepcję korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce”, co stanowi ważną przesłankę do zachowania obecnego charakteru tych terenów.**
- Na terenie gminy Polkowice znajdują się tereny zieleni urządzonej m.in. Centralny Park Zabaw i Wypoczynku oraz Park Miejski przy ul. Dąbrowskiego w Polkowicach, park książe z pałacem w Trzebczu (zaniedbany), XIX-wieczny park w Guzicach (zaniedbany, planowana rewitalizacja). W Moskorzynie na terenie leśnym wyznaczona jest także trasa MTB Doły Adama. Ponadto na terenie miasta znajduje się park dla psów oraz kompleksy ogródków działkowych. W planach gminy jest rewitalizacja terenu po cegielni (tzw. Glinianki) oraz utworzenie parków kieszonkowych, prowadzone są także modernizacje istniejących parków.
- W gminie Polkowice **występuje niski udział obszarów prawnie chronionych** (0,27%), zdecydowanie niższy niż średnia dla powiatu polkowickiego (26,7%) czy LGOF-u (24,35%). Do form ochrony występujących na terenie gminy należą: obszar chronionego krajobrazu „Lasy Chocianowskie”, 2 zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (Guzicki Potok i Trzebcz) oraz 4 pomniki przyrody ożywionej (dęby szypułkowe, zadrzewienia śródpolne).
- W gminie Polkowice występuje **słabo rozwinięta sieć hydrograficzna**. Przez jej teren przebiegają jedynie mniejsze rzeki m.in. Moskorzynka, Zdzerowita, Kalina, Mokrzyca i Skłoba¹³. W związku z tym **zagrożenie powodziowe występuje w gminie Polkowice jedynie w lokalnej skali, głównie w sołectwie Sobin** (wylewy rzeki Kalina). W 2019 roku gmina wybudowała kanał ulgi uzupełniający dotychczasowy system przeciwpowodziowy oraz zastawki ograniczające przepływ Kaliny, natomiast w trakcie realizacji jest m.in. budowa polderu zalewowego.
- Gmina Polkowice **posiada bogate złoża miedzi**: Lubin-Małomice (385 mln t), Polkowice (90 mln t), Radwanice-Gaworzyce (położone częściowo na terenie gminy Polkowice, 229 mln t), Rudna

¹³ JCWP: Moskorzynka - status: SZCW, stan potencjału ekologicznego: umiarkowany, stan chemiczny: PSD, stan ogólny: zły, cele środowiskowe: dobry stan potencjału ekologicznego i dobry stan chemiczny; Rudna od źródeł do Moskorzynki - status: NAT, stan potencjału ekologicznego: umiarkowany, stan chemiczny: PSD, stan ogólny: zły, cele środowiskowe: dobry stan potencjału ekologicznego i dobry stan chemiczny; Żelazny Most = Zbiornik Lipówka, zbiornik poflotacyjny - status: SCW, stan potencjału ekologicznego: poniżej dobrego, stan chemiczny: PSD, stan ogólny: zły, cele środowiskowe: dobry stan potencjału ekologicznego i dobry stan chemiczny; Szprotawa od źródeł do Chocianowskiej Wody - status: SZCW, stan potencjału ekologicznego: poniżej dobrego, stan chemiczny: dobry, stan ogólny: zły, cele środowiskowe: dobry stan potencjału ekologicznego i dobry stan chemiczny; Kłębanówka - status: NAT, stan potencjału ekologicznego: poniżej dobrego, stan chemiczny: PSD, stan ogólny: zły, cele środowiskowe: dobry stan potencjału ekologicznego i dobry stan chemiczny; Błotna - status: SZCW, stan potencjału ekologicznego: poniżej dobrego, stan chemiczny: dobry, stan ogólny: zły, cele środowiskowe: dobry stan potencjału ekologicznego i dobry stan chemiczny. JCWPd: PLGW600078 – stan chemiczny: dobry, stan ilościowy: dobry, stan ogólny: dobry, cele środowiskowe: dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy; PLGW600077 – stan chemiczny: dobry, stan ilościowy: dobry, stan ogólny: dobry, cele środowiskowe: dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy.

(323 mln t), Sieroszowice (217 mln t). Złoża są eksploatowane przez kopalnie należące do spółki KGHM¹⁴. Przy obecnych zasobach KGHM szacuje dalsze wydobycie na ok. 40-50 lat. Przy planowanych inwestycjach i działaniach należy uwzględnić wynikające z tego faktu uwarunkowania oraz powstające szkody górnicze.

- **Szczególnym zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego w gminie jest Obiekt Unieszkodliwiania Odpadów Wydobywczych (OUWU) Żelazny Most**, do którego kierowane są odpady flotacyjne z pobliskich zakładów górniczych. Obecna objętość zbiornika wynosi 700 mln m³, jednak jest on w trakcie rozbudowy w celu zwiększenia objętości o kolejne 250 mln m³. Wystąpienie awarii rurociągów stanowi zagrożenie dla wód gruntowych w okolicy zbiornika, natomiast przerwanie wałów ochronnych grozi zalaniem i koniecznością ewakuacji mieszkańców sołectw: Komorniki, Tarnówek, Żuków. W Tarnówku występuje także największa uciążliwość w zakresie zapylenia powietrza.

Gmina reagująca na zagrożenia środowiska przyrodniczego

- Na terenie gminy działa stacja pomiarowa WIOŚ Polkowice-Kasztanowa, a od września 2019 roku dodatkowo sieć czujników Syngeos monitorująca poziom zanieczyszczenia powietrza w gminie (łącznie 6 czujników). Na bazie wyników stacji WIOŚ **można zauważyć wyraźną poprawę stanu powietrza w gminie Polkowice** – maksymalne dobowe stężenie pyłu zawieszonego PM₁₀ spadło w ostatnich 5 latach ze 149 µg/m³ do 74 µg/m³, a średnia wartość stężenia benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀ spadła poniżej 2 µg/m³ w 2019 roku.
- **Między poszczególnymi sołectwami w których zamontowane są czujniki (Polkowice miasto, Sobin, Tarnówek, Żelazny Most) nie występują duże różnice w poziomie zanieczyszczeń powietrza.** Nieco lepszy stan powietrza występuje jedynie na Osiedlu Polanka (czujnik przy ul. Grabowej), gdzie w roku 2019 odnotowano najniższe stężenia pyłów PM₁₀ i PM_{2,5}, a liczba dni z przekroczoną normą stężenia pyłu PM₁₀ wyniosła 6 (dla pozostałych stacji 19-21). W przypadku stacji w Tarnówku wystąpiły minimalnie większe stężenia pyłu PM₁₀ i PM_{2,5}.
- **Do poprawy jakości powietrza przyczyniły się realizowane przez gminę programy dotacyjne.** W ostatnich 5 latach wsparciem w wymianie nieekologicznych źródeł ogrzewania objęto 79 gospodarstw domowych, z czego zdecydowana większość przypada na lata 2018-2019.
- W 2017 roku przeprowadzono **inwentaryzację źródeł ciepła w gminie Polkowice.** Blisko 24% zinwentaryzowanych budynków wykorzystuje do ogrzewania wyłącznie paliwa stałe (najwięcej w miejscowościach: Biedzychowa, Dąbrowa, Nowa Wieś Lubińska, Tarnówek, Żelazny Most – powyżej 75%), natomiast z ekologicznych źródeł korzysta blisko 26% (najwięcej w Polkowicach i Kaźmierzowie – powyżej 25%).
- **W gminie Polkowice rozwijane jest wykorzystanie OZE** do ogrzewania budynków użyteczności publicznej (m.in. Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Tarnówku, świetlice w Pieszkowicach i Biedzychowej). Ponadto panele fotowoltaiczne znajdują się na kilku wiatkach przystankowych, a montaż kolejnych jest planowany m.in. przy oczyszczalni ścieków w Suchej Górnej. **Ponadto gmina Polkowice aktywnie działa na rzecz popularyzacji OZE w gminie i regionie** poprzez program grantów na instalację OZE, działania edukacyjne wśród młodzieży czy współpracę między samorządami Zagłębia Miedziowego (podpisanie listu intencyjnego w tej sprawie w 2020 roku).
- **Gmina Polkowice realizuje także szereg akcji i wydarzeń proekologicznych**, mających na celu budowanie prośrodowiskowych postaw u mieszkańców m.in. Polkowicki Dzień Drzewa,

¹⁴ <https://kgm.com.pl/biznes/wydobycie-i-wzbogacanie>, stan złóż geologicznych na 31.12.2019 r.

DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

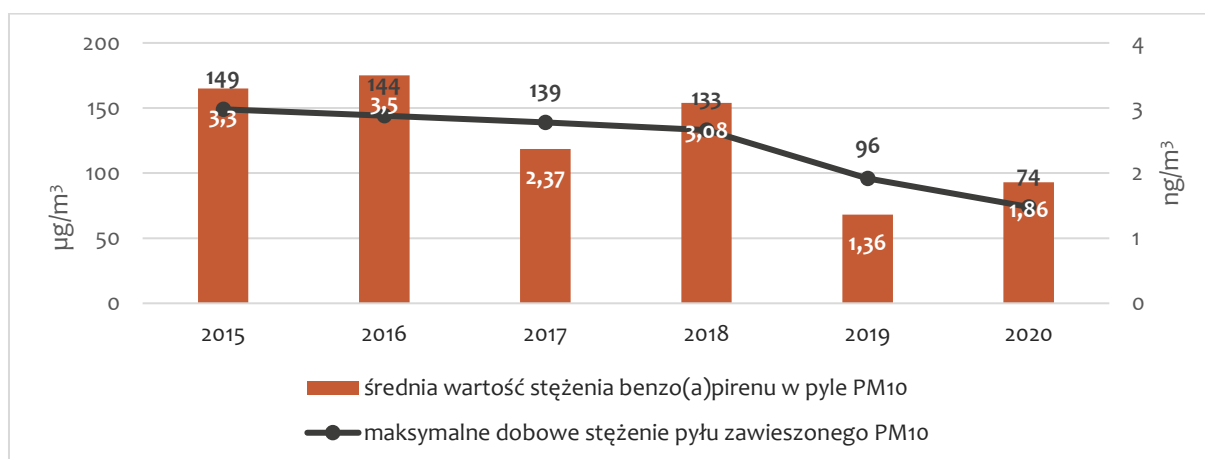
Polkowicki Festiwal Ziemi, prowadzenie warsztatów w szkołach i przedszkolach **Gmina opracowała Program Edukacji Ekologicznej na lata 2015-2021, natomiast co roku opracowuje Plan Działań na dany rok**, który ma na celu zwiększenie wiedzy o środowisku oraz kształtowanie pozytywnych postaw wobec środowiska.

Tabela 18. Dane dotyczące środowiska przyrodniczego za 2019 r.

Jednostka terytorialna	Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni	Lesistość [%]
DOLNOŚLĄSKIE	18,63	29,8
Powiat polkowicki	26,70	36,1
LGOF	24,35	26,8
Polkowice	0,27 ¹⁵	47,4
Bogatynia	0,04	28,5
Niepołomice	0,03	14,7
Stryków	15,29	11,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 57. Dane dotyczące poziomu zanieczyszczenia powietrza według pomiarów stacji WIOŚ Polkowice-Kasztanowa w latach 2015-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ Wrocław – System monitoringu jakości powietrza.

Tabela 19. Dane dotyczące poziomu zanieczyszczenia powietrza według pomiarów stacji pomiarowych na terenie gminy Polkowice w 2020 roku.

Stacja pomiarowa	Średnie stężenie pyłu PM2,5 [µg/m³]	Średnie stężenie pyłu PM10 [µg/m³]	Liczba dni z przekroczoną normą stężenia pyłu PM10	Maksymalne dobowe stężenie pyłu PM10 [µg/m³]
Polkowice ul. Chocianowska 78	10,83	18,07	21	74,6
Polkowice ul. Targowa 11	10,36	17,28	19	82,91
Polkowice ul. Grabowa 11	7,98	13,31	6	59,48
Sobin ul. Polkowicka 69A	10,62	17,72	20	72,62
Tarnówek 9	11,19	18,66	19	73,23
Żelazny Most 46	10,11	16,86	20	70,59

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Polkowice.

¹⁵ Dane z BDL GUS nie uwzględniają fragmentu obszaru chronionego krajobrazu Lasy Chocianowskie położonego w granicach gminy Polkowice o pow. 610ha.

Mieszkalnictwo i infrastruktura komunalna

Polityka mieszkaniowa

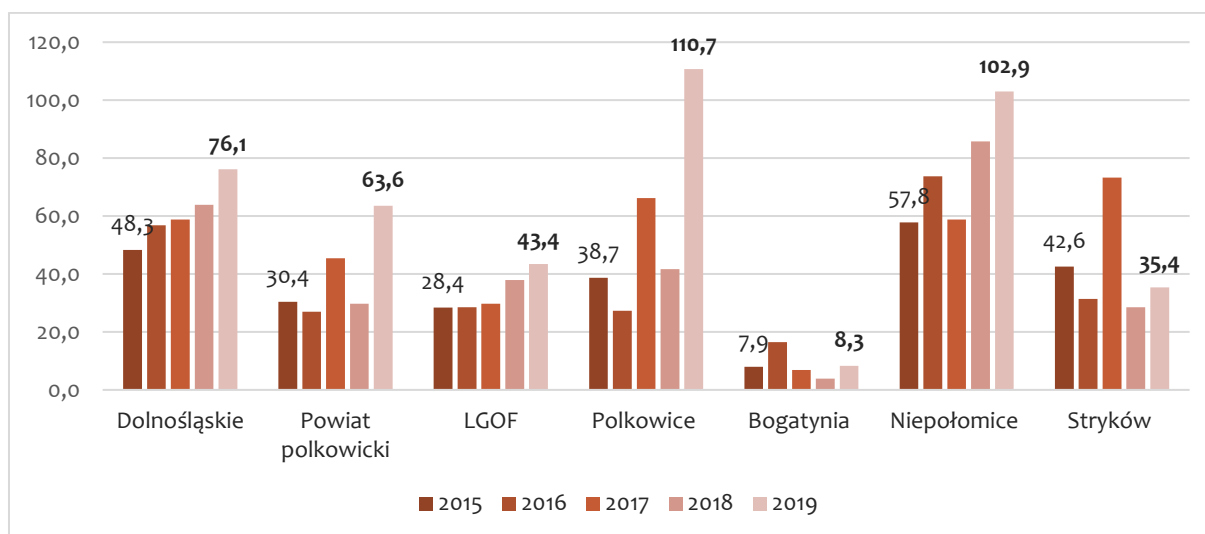
- **Gminę Polkowice** charakteryzuje **wysoka aktywność budowlana** (duża liczba mieszkań oddanych do użytku na 10 tys. mieszkańców – 110,7 w 2019 roku, duża dynamika przyrostu nowych mieszkań – blisko trzykrotny wzrost w stosunku do roku 2015). W 2019 roku wskaźnik osiągnął wartość wyższą od średniej w województwie (76,1) oraz porównywanych jednostek (wartości od 8,3 do 102,9).
- **Najwięcej nowych mieszkań buduje się w mieście Polkowice** (ponad 600 w ostatnich 5 latach, co stanowi ponad 75% nowo oddanych mieszkań w całej gminie) oraz kolejno w Sobinie, Suchej Górnej i Jędrzychowie.
- Pozytywnym wyróżnikiem gminy Polkowice jest **100% pokrycie gminy Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego**, co daje gminie możliwość kształtowania ładu przestrzennego i racjonalnego zaplanowania wykorzystania przestrzeni gminy.
- W gminie występuje **stabilne zapotrzebowanie na mieszkania komunalne** na poziomie ok. 135 osób rocznie. Wyjątek stanowi rekordowy rok 2018, kiedy to zostało złożonych 983 wniosków.

Infrastruktura komunalna i gospodarka odpadami

- Gmina Polkowice posiada **bardzo dobrze rozbudowaną sieć kanalizacyjną**, zarówno w mieście, jak i na obszarze wiejskim (powyżej 99% mieszkańców korzysta z sieci), co wyróżnia ją w skali województwa (76,9% mieszkańców) oraz wśród porównywanych gmin (wartości od 49,4% do 76,3%). Gmina powinna kontynuować **działania z zakresu modernizacji oraz rozbudowy sieci sanitarnej w kierunku jej pełnej dostępności**.
- **Niska dostępność Internetu stacjonarnego o przepustowości min. 30Mb/s** (penetracja budynkowa wynosiła 32%, co jest wynikiem poniżej średniej wojewódzkiej wynoszącej 48%). W związku ze wzmożonym rozwojem i zapotrzebowaniem na usługi świadczone on-line (m.in. praca zdalna, e-nauczanie) widoczna jest **potrzeba w zakresie rozbudowy sieci teleinformatycznej na terenie gminy Polkowice**.
- W gminie Polkowice, w przeciwieństwie do trendów ogólnopolskich **nie występuje duży wzrost ilości odpadów zbieranych z gospodarstw domowych** – ilość odpadów zbieranych w przeliczeniu na 1 mieszkańca utrzymuje się na podobnym poziomie od 2017 roku. Od 2021 roku **w gminie Polkowice występują najwyższe (wśród porównywanych gmin) opłaty za odbiór odpadów komunalnych** – 32 zł miesięcznie od osoby.
- Niski odsetek odpadów zbieranych selektywnie (34%) oraz wolne tempo zmian w tym zakresie, co wskazuje na **potrzebę działań informacyjno-edukacyjnych wśród mieszkańców w zakresie prawidłowej segregacji odpadów**.
- **W gminie Polkowice działa CPSZOK** (zlokalizowany w Polkowicach) **oraz tzw. osiedlowe PSZOKI** (pojemniki umożliwiające segregację na podstawowe frakcje: papier, szkło, plastik, metal i odpady wielomateriałowe, zlokalizowane we wszystkich sołectwach, łącznie - 171). Problemem jest **traktowane osiedlowych PSZOK-ów niezgodnie z przeznaczeniem i zostawianie przy nich także odpadów wielkogabarytowych** min. zużytego sprzętu elektronicznego czy mebli. Rozwiązaniem tego problemu może być zmiana ich nazwy z PSZOK, która zwyczajowo jest stosowana do większych obiektów zbierających także odpady wielkogabarytowe.

DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

Wykres 58. Mieszkania oddane do użytku na 10 tys. mieszkańców w latach 2015-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 20. Mieszkania oddane do użytku w gminie Polkowice w latach 2015-2019.

Jednostka terytorialna	Łączna liczba mieszkań oddanych do użytku w latach 2015-2019	Liczba mieszkań oddanych do użytku na 1 000 mieszkańców w 2019 roku
Biedzychowa	5	15,2
Dąbrowa	brak danych	brak danych
Guzice	3	4,3
Jędrzychów	30	3,4
Każmierzów	14	9,1
Komorniki	3	2,8
Moskorzyn	9	4,0
Nowa Wieś Lubińska	6	5,7
Pieszkowice	1	0,0
Polkowice	603	12,6
Sobin	56	9,9
Sucha Górna	39	11,3
Tarnówek	brak danych	brak danych
Trzebcz	9	5,0
Żelazny Most	2	0,0
Żuków	5	6,5
Gmina	785	11,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

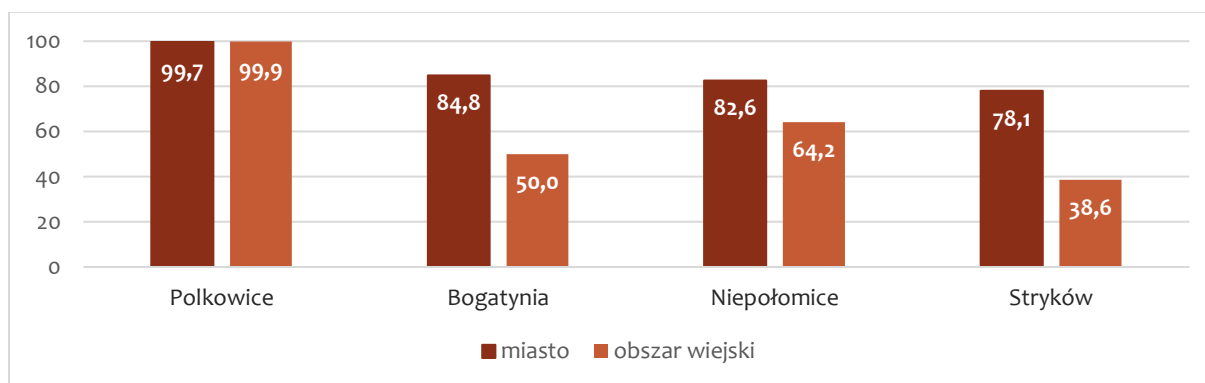
DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY POLKOWICE

Tabela 21. Dostępność infrastruktury technicznej w 2019 roku.

Jednostka terytorialna	Odsetek mieszkańców korzystających z:		
	sieci wodociągowej	sieci kanalizacyjnej	oczyszczalni ścieków
DOLNOŚLĄSKIE	95,0	76,9	81,9
Powiat polkowicki	98,6	87,2	84,7
LGOF	98,4	86,1	87,0
Polkowice	99,6	99,7	93,4
Bogatynia	97,9	76,3	78,2
Niepołomice	97,1	72,8	95,8
Stryków	98,2	49,4	45,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 59. Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej w mieście i obszarze wiejskim w 2019 roku.

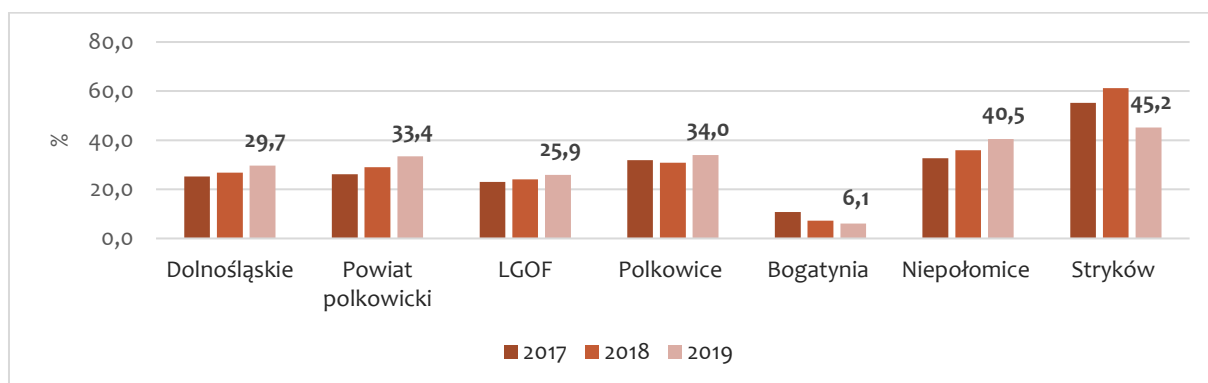
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 22. Dostępność Internetu stacjonarnego w 2019 roku.

Jednostka terytorialna	Penetracja budynkowa zasięgami Internetu stacjonarnego o przepływności min. 30Mb/s
DOLNOŚLĄSKIE	48%
LGOF	30,5%
Polkowice	32,0%
Bogatynia	65,3%
Niepołomice	66,1%
Stryków	13,2%

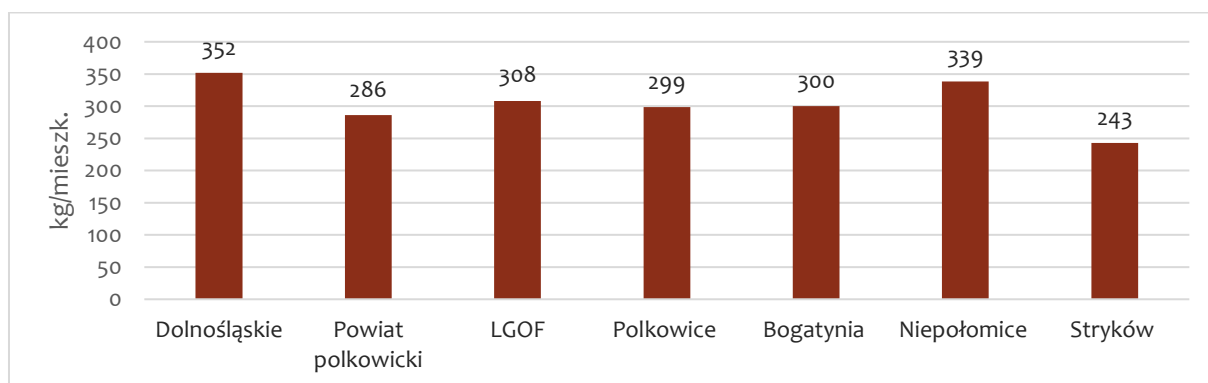
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UKE.

Wykres 60. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów zebranych z gospodarstw domowych w ciągu roku w latach 2017-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 61. Odpady zebrane z gospodarstw domowych w przeliczeniu na mieszkańca w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Mobilność: infrastruktura transportowa i komunikacja publiczna

Gmina dobrze skomunikowana

- Polkowice położone są na trasie drogowego szlaku komunikacyjnego „północ-południe”, którego nowy przebieg realizowany jest w standardzie drogi ekspresowej s3 łączącej Świnoujście z granicą polsko-czeską w Lubawce (zakończenie prac w okolicach Polkowic planowane na II kwartał 2021)¹⁶. Trasa ta równocześnie umożliwi **szybką komunikację pomiędzy głównymi miastami LGOF** (Legnica, Lubin, Głogów) oraz węzłem na autostradzie A4 (szlak wschód-zachód). Obie trasy wchodzi w skład korytarzy transportowych międzynarodowej sieci TEN-T, tym samym umożliwiają **łączność z europejską siecią drogową** trasami o wysokim standardzie technicznym.
- Położenie na trasie przebiegu przemysłowej linii kolejowej obsługującej **jedynie ruch towarowy**. W 2019 r. zaprezentowano koncepcję budowy nowej linii kolejowej Lubin-Polkowice-Głogów (Nielubia). Planowana przez Dolnośląską Służbę Dróg i Kolei inwestycja pozwoli na **odzyskanie przez Polkowice pasażerskich połączeń kolejowych** oraz **skróci trasę transportu towarów** między głównymi ośrodkami Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedziowego¹⁷. Po wybudowaniu nowej linii kolejowej do Polkowic planowane jest utworzenie **węzła przesiadkowego** (Polkowice Dolne – Strefa Ekonomiczna. W jego zaplanowano także budowę **parkingu na co najmniej 50 miejsc postojowych**.
- Na terenie miasta funkcjonuje dworzec autobusowy, z którego realizowane są **połączenia przewoźników prywatnych i Przedsiębiorstw Komunikacji Samochodowej do głównych miast i atrakcji turystycznych** na terenie województw: dolnośląskiego, śląskiego, opolskiego, małopolskiego, lubuskiego, wielkopolskiego, pomorskiego i zachodniopomorskiego.

Gmina stawiająca na dostępność i ekologiczność transportu

- Gmina prowadzi innowacyjną i pionierską politykę w zakresie organizacji transportu publicznego. Jest jedną z niewielu gmin w Polsce, która wdrożyła **bezpłatną ofertę przewozową** dla wszystkich mieszkańców oraz postawiła na **ekologiczny tabor**. Zgodnie z założeniami ustawy o elektromobilności ponad **50% usług** przewozowych na terenie gminy ma być realizowanych przez autobusy w **100% elektryczne**¹⁸. Gminna komunikacja obsługuje 57 miejscowości, **sukcesywnie zwiększając obszar świadczonych usług** – obecnie to 188 przystanków, na których zatrzymują się 22 autobusy. Łączna długość obsługiwanych tras to 566 km (rok wcześniej było to 188 km).

¹⁶<https://www.rynekinfrastruktury.pl/wiadomosci/drogi/s3-polkowice-lubin-bedzie-w-iv-kwartale-75730.html>

¹⁷ <https://dspdik.wroc.pl/dspdik/aktualnosci/3136-pocigiem-do-polkowic.html>

¹⁸ <https://zkmp.pl/>.

- W maju 2020 roku oddano do użytku **nową zajezdnię** przy ul. Kolejowej, która jest wyposażona w myjnię z obiegiem ekologicznym, dostosowaną do obsługi pojazdów elektrycznych. Baza została wyposażona w szafki FIBOX **umożliwiające ładowanie 12 autobusów elektrycznych**¹⁹.
- Na terenie gminy działają **dwie stacje do ładowania pojazdów elektrycznych** (w miejscowości Sucha Górna na stacji benzynowej oraz otwarta w sierpniu 2020 r. przy polkowickim Aquaparku, ul. Młyńska)²⁰.
- Informacje o rozkładach jazdy od kilku lat udostępniane są za pośrednictwem aplikacji mobilnej myBus.

Gmina rozwijająca infrastrukturę rowerową

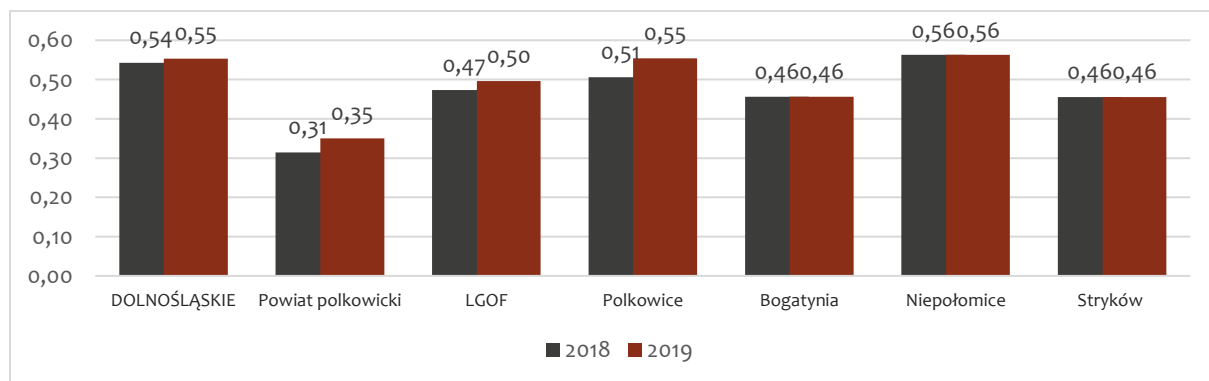
- Na terenie gminy istnieje **15 km tras rowerowych**, głównie na terenie miasta. Planowanych jest blisko **50 km nowych odcinków** w ich projektowaniu **aktywny udział mają mieszkańcy**. Polkowice wyróżniają się na tle porównywalnych jednostek pod kątem długości ścieżek rowerowych w przeliczeniu na 100km². W 2019 r. został uruchomiony system publicznego roweru miejskiego („Szprychy – Polkowicki Rower Miejski”). PRM był pierwszą taką inicjatywą uruchomioną na terenie LGOF. W ramach systemu udostępniono 50 nowoczesnych rowerów w 8 stacjach rowerowych na terenie miasta, w 2020 roku planowano uruchomić kolejne 8 stacji.

Tabela 23. Długość ścieżek rowerowych (dróg dla rowerów)

Jednostka terytorialna	ścieżki rowerowe na 100 km ²				
	2015	2016	2017	2018	2019
DOLNOŚLĄSKIE	4,04	3,48	3,77	4,49	5,08
Powiat polkowicki	1,74	1,74	1,98	2,10	1,81
LGOF	10,8	10,9	12,0	12,2	12,8
Polkowice	8,11	8,11	9,19	9,78	8,41
Bogatynia	5,58	5,66	4,92	4,92	4,92
Niepołomice	7,27	7,27	6,23	3,22	3,22
Stryków	3,67	3,67	3,67	3,67	3,67

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 62. Liczba przystanków autobusowych i tramwajowych na km².

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

¹⁹ Strategia Rozwoju Elektromobilności w gminie Polkowice na lata 2020-2035.

²⁰ <https://samorząd.pap.pl/klub-samorzadowy/polkowice/kategoria/aktualnosc/polkowice-pierwsza-stacja-ladowania-pojazdow>

ANALIZA OTOCZENIA ZEWNĘTRZNEGO PEST

Zrozumienie zjawisk globalnych jest jednym z kluczowych elementów dobrego procesu diagnostycznego, a następnie trafnego wyboru priorytetów rozwojowych dla gminy. Poniższa analiza przeprowadzona została w oparciu o metodologię PEST, pokazującą zmiany w otoczeniu w czterech wymiarach: politycznym, ekonomicznym, społecznym oraz technologicznym.

PEST

czynniki polityczne
(political)

czynniki ekonomiczne
(economic)

czynniki społeczne
(social)

czynniki technologiczne
(technological)

Identyfikację głównych trendów zewnętrznych przeprowadzono metodą ekspercką, w oparciu o istniejące i powstające opracowania strategiczne (w tym m.in. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego, Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego), opracowania i publikacje naukowe, raporty statystyczne, ale również o artykuły i informacje udostępniane w Internecie. PEST obejmuje wybrane, najważniejsze zjawiska, mogące w szczególnym stopniu przyczynić się do przekształcenia sytuacji gminy w sferze społecznej, gospodarczej, jak i przestrzennej.

Należy zwrócić uwagę na dynamikę trendów, mód, zjawisk zachodzących w ostatnich kilkunastu miesiącach, w nowych uwarunkowaniach społeczno-gospodarczych wywołanych światową pandemią. Trudno w obecnym momencie przewidzieć konsekwencje rozwojowe związane z izolacją społeczną, zamknięciem wielu branż, zapaścią służby zdrowia i ograniczeniem mobilności itp.

Czynniki polityczne

Współpraca samorządowa – wymiar partnerski i powiązania terytorialne

Położenie mocnego akcentu na kwestie spójności terytorialnej, rozumianej m.in. jako wyrównywanie szans między obszarami (obejmuje to tzw. model polaryzacyjno-dyfuzyjny) czy wzmacniania ich dostępności. W dokumentach strategicznych podkreśla się dużą wagę współpracy wielopoziomowej, nie tylko między władzą centralną a samorządową (ujęcie wertykalne), ale również pomiędzy gminami (ujęcie horyzontalne). Położenie gminy Polkowice sprawia, że kluczowe stają się tu także relacje gmina – Zagłębie Miedziowe. Krajowe mechanizmy priorytetowo traktują inicjatywy tworzone oddolnie, w wymiarze ponadlokalnym, partnerskim czego przejawem mogą być takie programy, jak Partnerska Inicjatywa Miast czy ZIT PLUS. Dla gmin tworzących Legnicko-Głogowski Obszar Funkcjonalny oznacza to konieczność działań związanych z identyfikacją obszarów rozwojowych wymagających interwencji w układzie ponadlokalnym, mając m.in. na względzie istniejące powiązania funkcjonalne, lub wobec których ośrodki te mają ograniczone możliwości samodzielnego działania.

JST – wzrost odpowiedzialności, redukcja źródeł dochodów

Rozwiązania prawne forsowane przez władze centralne skutkują zwiększeniem obciążeń finansowych JST. W ostatnich latach w agendzie rządowej dominowała polityka społeczna/prorodzinna i związana z nią redystrybucja środków. Równocześnie z rosnącymi wydatkami, np. wynikającymi z sukcesywnego wzrostu pensji minimalnej, następuje redukcja dochodów z kluczowych dla budżetów gmin źródeł podatkowych: zmniejszona została stawka PIT w I grupie podatkowej z 18% do 17%, natomiast od października 2019 r. osoby poniżej 26. roku życia zwolnione są z płacenia podatku dochodowego. Obecny poziom subwencji oświatowej jest nieadekwatny do wydatków na edukację, na które wpływają zarówno wzrost płac, jak i długookresowe koszty likwidacji gimnazjów z 2017 r.²¹

Trudności finansowe spowodowały ponadto ograniczenia w trakcie pandemii COVID-19. W wielu działach zmniejszyły się dochody, natomiast problemy dotyczące społeczeństwa wymagają reakcji w postaci wsparcia publicznego. Dla gmin wyzwaniem będzie utrzymanie dynamiki inwestycyjnej by pobudzać lokalny rynek pracy a równocześnie utrzymać standard świadczonych usług publicznych.

Z prognoz Związku Miast Polskich wynika, że jednostki samorządu terytorialnego mogą utracić ok. 4 mld złotych na samej reformie podatków. W zakresie funkcjonowania budżetów publicznych warto też zwrócić uwagę na utrzymujące się niekorzystne postrzeganie krajowego systemu podatkowego, będącego jednym z najbardziej sformalizowanych na świecie (wskazuje na to m.in. Bank Światowy i PWC).

W programach wielu partii politycznych, w tym programach rządowych coraz częściej podnoszony jest postulat podniesienia kwoty wolnej od podatku nawet do 30.000 zł. Konsekwencje takich działań to uszczuplenie budżetów samorządowych nawet o 35 mld PLN²². Działania takie bez odpowiedniej rekompensaty ze strony budżetu centralnego będą skutkować ostrymi konsekwencjami w postaci cięcia wydatków. Z drugiej strony brak dochodów własnych i uzależnienie się od rządowych dotacji i subwencji mocno nadwątlą autonomię samorządów.

Nowa perspektywa finansowa UE – nowe priorytety

Rada Europejska przyjęła rozporządzenie określające wieloletnie ramy finansowe UE na lata 2021–2027. Wraz z unijnym instrumentem odbudowy Next Generation EU o wartości 750 mld EUR Unia zyska na nadchodzące lata środki w bezprecedensowej kwocie 1,8 bln EUR. Mają one posłużyć przede wszystkim odbudowie gospodarki po pandemii Covid-19 oraz realizacji długoterminowych priorytetów UE w różnych dziedzinach polityki, w tym na transformację ekologiczną i cyfrową.

Ogółem około jednej trzeciej wydatków UE z budżetu długoterminowego posłuży realizacji nowych i wzmocnionych obszarów polityki. Finansowanie w ramach nowego instrumentu odbudowy pomoże państwom członkowskim UE w radzeniu sobie ze skutkami kryzysu związanego z Covid-19, a zatem we wzmocnieniu modernizacji i odporności.

Polska powinna przedłożyć Krajowy Plan Odbudowy do Komisji Europejskiej do końca kwietnia 2021 r. Ma on zawierać listę projektów rekomendowanych do finansowania w ramach powyższych mechanizmów. **5 filarów KPO:**

²¹ <https://www.prawo.pl/oswiata/skutki-reformy-oswiatowej-rpo-zebral-opinie-samorzadowcow,422713.html>

²² <https://www.money.pl/gospodarka/kwota-wolna-w-gore-a-dochody-samorzadow-w-dol-to-armagedon-6616492040583744a.html>.

- *odporność i konkurencyjność gospodarki - 18,671 mld zł;*
- *zielona energia i zmniejszenie energochłonności - 28,673 mld zł;*
- *transformacja cyfrowa - 13,706 mld zł;*
- *dostępność i jakość ochrony zdrowia - 19,254 mld zł;*
- *zielona i inteligentna mobilność - 27,439 mld zł;*

Z punktu widzenia tendencji politycznych, należy śledzić dynamikę sporu pomiędzy rządem RP a instytucjami UE. Kwestia praworządności może wpłynąć na wysokość środków, które faktycznie popłyną do Polski, ale także zdecydować o systemie dystrybucji funduszy, tak by za kontrowersyjne decyzje polityczne rządu nie odpowiadali obywatele. Podnoszone są postulaty by za udzielanie dotacji odpowiadały niezależne instytucje, samorządy lub instytucje ze szczebla UE.

Polaryzacja sporu politycznego i centralizacja zarządzania

Postępuje proces polaryzacji społeczeństwa. Spór z ław sejmowych przeniósł się na poziom dotychczas wolny od partyjnych rywalizacji partyjnej. Nawet samorząd na najniższym szczeblu został uwikłany w rozgrywki polityczne. Przejawia się to między innymi ponadstandardową aktywnością służb wojewody ingerujących w proces uchwałodawczy gmin czy też instytucji i służb z uprawnieniami kontrolnymi wobec JST. Często wiąże się to ze sporami kompetencyjnymi czy przetrzucaniem odpowiedzialności pomiędzy jednostkami²³. W polityce państwa widać gotowość do ponownej centralizacji zarządzania, przejawiającej się np. w procesie dystrybucji środków (jednostki rządowe decydują o dofinansowaniu lokalnych projektów, lokalne władze muszą uzasadniać potrzebę realizowania oddolnych przedsięwzięć). Obawy może rodzić sytuacja gdzie, dystrybucja funduszy kompensujących skutki pandemii nie we wszystkich województwach realizowana była wg transparentnych przesłanek. Gminy sprzyjające polityce obecnie rządzących dostały ponad 10-krotnie większe wsparcie z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych w przeliczeniu na mieszkańca niż te, w których rządzi opozycja²⁴. Kolejnymi czynnikami potwierdzającymi analizowane tendencje jest odbieranie kompetencji samorządom na rzecz rządowej administracji w terenie np. coraz większa ingerencja kuratoriów oświaty w funkcjonowanie szkół prowadzonych przez JST czy zakusy dotyczące przejęcia szpitali samorządowych przez administrację centralną.

W ostatnich latach jednoznacznie można zauważyć przesunięcie akcentów z decentralizacji usług publicznych na rzecz ich komasowania w instytucjach centralnych. Władzę polityczną cechuje nieufność wobec niezależnych, samorządowych jednostek – zarówno terytorialnych jak i gospodarczych (branżowych). W medialnych przekazach regularnie wracają pomysły likwidacji samorządowych województw i powiatów, na rzecz większej ilości województw (powrót do 49), ale już tylko w rządowym wydaniu.

Czynniki ekonomiczne

Konsekwencje pandemii COVID-19

Pandemia COVID-19 już od ponad roku determinuje sytuację na globalnym rynku, ale ma również istotny wpływ na kondycję ekonomiczną tzw. polski powiatowej. Wprowadzane obostrzenia miały

²³ www.batory.org.pl/upload/files/Programy%20operacyjne/Masz%20Glos/Polska%20samorzadow.pdf

²⁴ <https://www.money.pl/gospodarka/pieniadze-dla-gmin-z-rzadowego-funduszu-analiza-te-zwiazane-z-pis-dostaly-wiecej-6596703451220960a.html>

służyć powstrzymaniu dalszej eskalacji zagrożenia, natomiast ich skutkiem ubocznym były znaczące ograniczenia w funkcjonowaniu biznesu. Restrykcje osłabiły koniunkturę, przedsiębiorcy wstrzymali inwestycje, a często musieli decydować się na redukcję etatów. Ok. 4 mln osób w Polsce jest zatrudnionych w najbardziej zagrożonych branżach²⁵. Obecne obostrzenia dotyczą najbardziej firmy z sektora usługowego: handel, hotelarstwo, gastronomia, kultura/rozrywka czy branża fitness. Z kolei wiele przedsiębiorstw z branży produkcyjnej szybko dostosowało się do warunków pandemii, działa w miarę normalnie a niektóre nawet rozwijają swoją działalność pomimo obostrzeń. Według szacunków Federacji Przedsiębiorców Polskich w ciągu pierwszego roku pandemii korona wirusa polska gospodarka poniosła straty w wysokości ponad 185 mld zł²⁶. Nie pozostaje to bez wpływu na lokalny rynek i ryzyko wzrostu bezrobocia. W przypadku przedłużającego się kryzysu, gminy często będą musiały decydować się na realokację środków budżetowych w celu wspierania przedsiębiorczości i pobudzania rynku pracy, a także cięcia wydatków. Tąpnięcie na rynku pracy, spadek wpływów podatkowych, działania interwencyjne mogą wpłynąć na priorytety rozwojowe JST.

Zmiany na rynku pracy

Pomimo trwającego przez wiele lat procesu spadku stopy bezrobocia w Polsce (tylko między 2014 a I 2021 r. z 8,5% do 6,5%), w efekcie pandemii spodziewane jest odwrócenie tej tendencji. Rok mniej lub bardziej dotkliwych *lockdown'ów* przełożył się na wzrost zarejestrowanych bezrobotnych o około 150 tys.²⁷ w skali kraju. Nadal jednak stopa bezrobocia utrzymuje się w okolicach poziomu bezrobocia naturalnego (bez pracy pozostają osoby z własnej woli). Tym samym na rynku pracy konieczne jest zatrudnienie imigrantów i innych osób, które do tej pory nie aktywizowały się zawodowo (np. osoby z niepełnosprawnościami). Pracodawcy coraz częściej mają trudności z zatrudnieniem osób posiadających właściwe i oczekiwane kwalifikacje i kompetencje. W wyniku postępu technologii uruchamiają się nowe sektory działalności wymagające odpowiednio wyspecjalizowanych i wykształconych pracowników. Z perspektywy osób zatrudnionych pozytywnym procesem jest stopniowe podnoszenie poziomu płacy minimalnej (obecnie 2 800 zł brutto²⁸). Restrykcje pandemiczne, o czym wspomniano już wcześniej, prowadzą jednak często do redukcji zatrudnienia (wg części ekspertów czasowo odroczonej ze względu na wypełnienie zobowiązań z tzw. Tarczy antykryzysowej) lub cięć wynagrodzeń. Niektóre prognozy²⁹ zakładają skrajnie niekorzystne scenariusze, przewidujące wzrost stopy bezrobocia do poziomu powyżej 10%. Zmienia się także charakter pracy w wielu przedsiębiorstwach, które działają w sposób zdalny (komunikacja on-line) lub w ścisłym reżimie sanitarnym, z kolei handel czy usługi są realizowane na szeroką skalę za pośrednictwem przesyłek kurierskich i innego rodzaju dostaw.

Wg badań Attention Marketing Research 60% ludzi, którzy wejdą na rynek pracy do 2025 roku, będzie wykonywało zawód, który dziś nie istnieje. Doradcy zawodowi rozmawiający z młodzieżą o ich planach zawodowych, do niedawna załamywali ręce słysząc deklaracje o chęci bycia influencerem czy youtuberem. Dziś wiedzą, że nastolatki nie koniecznie podążają za szybkim i

²⁵www.businessinsider.com.pl/twoje-pieniadze/praca/najbardziej-zagrozone-branze-gospodarki-przez-koronawirusa/yh1ndeb

²⁶<https://www.magazynprzemyslowy.pl/artykuly/jak-duze-sa-straty-polskiej-gospodarki-na-skutek-koronawirusa>

²⁷<https://praca.money.pl/wiadomosci/bezrobocie-w-polsce-ministerstwo-spodziewa-sie-sporego-wzrostu-6604500921403968a.html>

²⁸ <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/wysokosc-minimalnego-wynagrodzenia-za-prace-oraz-wysokosc-minimalnej-19025474>

²⁹ www.gospodarka.dziennik.pl/news/artykuly/6475662,koronawirus-gospodarka-kryzys-covid-19.html

łatwym pieniądzem, ale trafnie odczytują realia wirtualnej rzeczywistości, w której poruszają się sprawniej niż w świecie rzeczywistym.

Wzrost cen energii i inflacja

Prognozy dla cen energii elektrycznej w Unii Europejskiej, według różnych źródeł, zakładają wzrost cen od 30 proc. do 40 proc. do 2030 roku. W Polsce mogą być jeszcze wyższe, gdyż energia elektryczna i ciepło stają się coraz ważniejszymi elementami gospodarki. Wynika to z faktu rosnącego zapotrzebowania, wysokich kosztów wytwarzania, a także zwiększających się cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla w związku z polityką klimatyczną UE³⁰. Samorządy nie mogą już liczyć na rządowe rekompensaty, które o ile zostaną utrzymane w jakiejś postaci, dotyczyć będą jedynie odbiorców indywidualnych.

Coraz więcej szanowanych autorytetów na świecie przestrzega przed niepożądanym wzrostem inflacji – niektórzy twierdzą, że to koniec 40-letniej ery dezinflacji (ogólnego spadku tempa dynamiki cen), wywołanego przede wszystkim globalizacją, dzięki której możemy kupować produkty w różnych częściach świata, a firmy przenosić produkcję do tańszych krajów. W Polsce w styczniu mieliśmy do czynienia z najszybszym wzrostem cen rdr od 10 lat. Wg Eurostatu wzrost cen wyniósł w Polsce 3,6 proc. i był najwyższy w całej Europie³¹. Drożeją przede wszystkim surowce, co w konsekwencji przełoży się na koszty towarów a skutki tego odczują konsumenci – także JST.

Spółeczna odpowiedzialność biznesu

Presja wywierana przez organizacje pozarządowe przyczyniła się do uświadomienia przedsiębiorcom negatywnych kosztów ich działalności wpływających na życie społeczności lokalnych. Sygnalizowano problem niskich wynagrodzeń, zanieczyszczeń środowiska, czy nawet pracy dzieci. Ten oddolny ruch dał pozytywne rezultaty – obecnie społeczna odpowiedzialność biznesu stała się standardem uwzględnianym, chociaż w różnym stopniu, przez większość podmiotów. Od 2017 roku na mocy dyrektywy Komisji Europejskiej spółki giełdowe muszą składać coroczne raporty informujące od podjętych działaniach w duchu społecznej odpowiedzialności. To także element kreowania marki i wzmacniania wiarygodności³². Wprowadzane są akcje proekologiczne czy kampanie skierowane do lokalnych społeczności, a także inicjowane są partnerstwa z organizacjami i instytucjami. Konsumenci częściej dostrzegają te działania i stają się one czynnikiem prowadzącym do wyboru oferty. I nawet jeśli firma kieruje się jedynie względami marketingowymi przy wdrażaniu idei społecznej odpowiedzialności biznesu, zawsze wnosi to pozytywną wartość dla docelowej społeczności.

Inwestycje – niepewność i wyczekiwanie

Pandemia przyspieszyła wiele niekorzystnych procesów, jednak niska skłonność do podejmowania inwestycji utrzymuje się w Polsce od wielu lat. W UE pod względem wysokości inwestycji znajdujemy się na odległym 24 miejscu³³ (18% Produktu Krajowego Brutto). Inwestycje są kołem zamachowym dla rozwoju społeczno-gospodarczego. Przedsiębiorstwa zwykle swoje środki inwestują w budownictwo, kupują maszyny i urządzenia, rzadziej decydują się na innowacyjne

³⁰<https://www.money.pl/gospodarka/rzadowi-ekspert-rachunki-w-gore-o-polowe-za-prad-i-cieplo-zaplacisz-duzo-wiecej-6614441010109088a.html>

³¹<https://businessinsider.com.pl/finanse/makroekonomia/inflacja-w-polsce-w-2021-r-wzrost-cen-na-swiecie-i-w-polsce/10vyqpq>

³² www.odpowiedzialnybiznes.pl/artykuly/trendy-csr-na-przykladzie-raport2018/

³³www.mckinsey.com/pl/-/media/McKinsey/Locations/Europe%20and%20Middle%20East/Polska/Raporty/Polska%202030/Raport%20Polska%202030%20McKinsey%20Forbes.ashx

rozwiązania. Na badania i rozwój (B+R) środki kieruje coraz mniejsza liczba przedsiębiorców. Maleje ich wartość i ilość³⁴. Wraz z rozprzestrzenieniem się COVID-19 i restrykcjami, zachowania podmiotów gospodarczych są jeszcze bardziej zachowawcze i raczej podkreśla się znaczenie zabezpieczenia finansowego firmy i poszukiwania oszczędności. Obawy przed inwestowaniem są powiązane też z uwarunkowaniami makroekonomicznymi, na które wpływają niestabilne relacje państw-liderów gospodarczych (USA, Chiny, Rosja, Niemcy itd.), a także m.in. Brexit.

Coraz szersze zapotrzebowanie na miedź

Szacuje się, że w 2030 r. poziom zapotrzebowania na miedź będzie dwukrotnie wyższy od obecnego. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na stale rosnący popyt na ten surowiec jest postęp prac badawczych oraz rozwój innowacji technologicznych.

Nowe, perspektywiczne zastosowanie surowca wpływa na wzrost zapotrzebowania. Trwają prace nad stworzeniem nowego kompozytu – połączenia miedzi z grafenem (alotropową odmianą węgla). Po dodaniu grafenu do miedzi otrzymuje się materiał o wyższej przewodności elektrycznej. Połączenie to może znaleźć zastosowanie w przemyśle energetycznym, elektronicznym i maszynowym. Ponadto rozwijająca się na świecie elektromobilność i OZE są jednymi z przyczyn trendu wzrostowego np. w samochodzie elektrycznym jest o blisko 100 kg więcej miedzi niż w samochodzie benzynowym, miedź można znaleźć również w podzespołach turbin wiatrowych³⁵. Świat skręca coraz bardziej w stronę nowoczesnej elektryczności stąd zapotrzebowanie na ten surowiec będzie sukcesywnie rosło.

Czynniki społeczne

Demografia – wyzwanie polityki senioralnej

Od początku lat 90. wskaźniki urodzeń spadają. Równocześnie, m.in. w wyniku poprawy opieki zdrowotnej i jej dostępności, średnia długość życia nadal wzrastała. Tym samym zwiększyła się dysproporcja pomiędzy liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym względem osób w wieku poprodukcyjnym. Zmiana struktury wiekowej społeczeństwa wprowadza nowe wyzwania dla systemu emerytalnego (wysoka liczba emerytów w stosunku do pracujących, odprowadzających składki) i działań społecznych na rzecz seniorów, w celu wzmocnienia relacji międzypokoleniowych i aktywizacji osób starszych. Niezbędne będzie podjęcie kampanii społecznych, usprawnienie służby zdrowia³⁶ (odpowiednia dostępność lekarzy i kadry medycznej – szczególnie geriatrów), zwiększenie pakietu dostosowanych usług, w tym opiekuńczych, których deficyt jest szczególnie obserwowany (wskazuje na to m.in. Najwyższa Izba Kontroli³⁷). Jest to wynikiem licznych barier dla seniorów podczas wykonywania codziennych czynności³⁸. Usługi wsparcia bywają też zbyt

³⁴ www.media.efl.pl/reports/16871

³⁵ <http://polskamiedz.wp.pl/artukul/kgm-zarobi-na-elektromobilnej-rewolucji-miedz-w-tej-branzy-to-produkt-numer-jeden>

³⁶ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 - Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, Warszawa 2019.

³⁷ www.nik.gov.pl/aktualnosci/seniorzy-bez-opieki.html.

³⁸ Europejskie Badanie Warunków Życia Ludności – wyniki z lat 2017 i 2018.

kosztowne, co również ogranicza do nich dostęp. Rozwiązania w tym zakresie mają zostać wdrożone w ramach realizacji Krajowego Programu Dostępności Plus³⁹.

Rynek pracy – problemy kadrowe

Pojawiający się deficyt siły roboczej sprawił, że obcokrajowcy zaczęli być coraz silniej wchłaniani przez rynek pracy. Braki kadrowe sprawiają, że wiele firm stawia na aktywizację m.in. osób z niepełnosprawnościami czy młodych emerytów i rencistów. Wraz z pojawieniem się pandemii ograniczony został jednak ruch międzypaństwowy i cudzoziemcy zdecydowali się na szybki powrót do swoich krajów pochodzenia⁴⁰. 2020 rok był pierwszym od lat ze spadkiem liczby cudzoziemców pracujących w Polsce. Równocześnie MSWiA prognozuje w dłuższym terminie wzrost zapotrzebowania na pracowników migracyjnych na poziomie kilka-kilkanaście procent rocznie. Resort wskazuje, że na przyszłą migrację zarobkową do Polski z obecnych kierunków mogą wpływać też czynniki zewnętrzne, takie jak poprawa sytuacji gospodarczej na Ukrainie, malejąca liczba osób w wieku sprzyjającym migracji (20-40 lat) w populacji Ukrainy, a także coraz bardziej aktywna polityka przyciągania imigrantów prowadzona przez inne kraje⁴¹. Zaabsorbowanie imigrantów przez rynek pracy to jedno z wyzwań w zakresie całej gospodarki i polityk publicznych. Niewiadomą pozostają długotrwałe konsekwencje pandemii, które nie tylko osłabiły ruch na granicach kraju, ale także doprowadziły do osłabienia wielu branż, w których dominowali imigranci np. gastronomia, turystyka, hotelarstwo.

Partycypacja społeczna – angażowanie społeczności w kreowanie polityki rozwoju

Coraz większą rolę w kreowaniu polityki rozwoju odgrywa partycypacja społeczna. Ludzie chcą mieć wpływ na podejmowane decyzje w ich najbliższym otoczeniu. Samorządy na szerszą skalę decydują się uruchamiać instrumenty dające możliwość wypowiedzenia się mieszkańcom, by realizować zadania bardziej adekwatne do realnych potrzeb. To zarówno konsultacje społeczne, prowadzone w formie spotkań, warsztatów i punktów konsultacyjnych, czy budżety obywatelskie. U przedstawicieli społeczności wiejskich dość wysoką popularnością cieszą się zebrania wiejskie, a 1/5 z nich angażuje się w różne formy partycypacji. Dalsza potrzeba wzmacniania społeczeństwa obywatelskiego jest podkreślana w krajowych opracowaniach strategicznych. Są one skierowane także do określonych grup społecznych (np. Program na Rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych). Pojawiają się też fundusze wspierające inicjatywy oddolne (fundusze norweskie). Dodatkowo partycypacja społeczna to sposób na integrowania lokalnej społeczności. Restrykcje związane z pandemią także tę część aktywności społecznej w dużej mierze przenieśli do świata wirtualnego – stąd popularność zdalnych webinarów czy konferencji na przystosowanych komunikatorach (Zoom, Microsoft Teams i inne)⁴².

Suburbanizacja i wyludnianie się miast

Rozlewanie się miast (*urban sprawl*) i związany z tym rozrost podmiejskiej zabudowy zwykle przebiega w sposób niekontrolowany, generując dodatkowe koszty, zwłaszcza w wymiarze społecznym i środowiskowym. Wiąże się także z koniecznością budowy nowej infrastruktury

³⁹ www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/60878/Program_Dostepnosc_Plus.pdf.

⁴⁰ www.forbes.pl/gospodarka/ukraincy-i-inni-obcokrajowcy-na-polskim-ryнку-pracy-dane-zus-prognozy/zc7w75t

⁴¹ <https://www.gov.pl/web/mswia/polityka-migracyjna-polski--diagnoza-stanu-wyjsciwego>

⁴² www.pap.pl/pap-technologie/709122%2Crekordowe-przychody-zooma-w-drugim-kwartale-dzieki-pandemii-covid-19.html.

zapewniającej odpowiednie usługi dla napływających mieszkańców. Jedną z przyczyn jest brak ram prawnych w planowaniu przestrzennym, dyscypliny w zakresie posiadania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, polityka sprzyjająca deweloperom i powstający w wyniku tego chaos w formie zabudowy rozproszonej⁴³. Konsekwencje suburbanizacji to z jednej strony korzyści finansowe dla sąsiednich gmin wiejskich (nowi podatnicy), z drugiej jednak wiąże się to z m.in. wydłużonym czasem dojazdów do pracy, czy też wzrostem liczby samochodów. Jest to rezultatem monofunkcyjności (ograniczenie właściwie do funkcji mieszkaniowej) nowych, pozamiejskich osiedli, nieposiadających oferty usługowej, kulturalnej czy rekreacyjnej.

KSRR 2030 podkreśla, że dodatkowym wyzwaniem będzie nałożenie problemu suburbanizacji na rosnącą długość życia. Osoby starsze, wraz z pogarszaniem się ich mobilności, znajdują się w coraz mniej komfortowej sytuacji, mając miejsce zamieszkania w oddaleniu od centrów usługowych i opiekuńczych.

Pogłębiająca się polaryzacja – niska kultura dialogu

Sprzeczność poglądów, radykalizacja postaw, podziały „my-oni”, brak kultury dialogu i szacunku dla odmienności to od lat pogłębiające się problem polskiego społeczeństwa⁴⁴. Trudności z osiągnięciem porozumienia i nawiązaniem współpracy dotyczą wszelkich poziomów życia publicznego. Konsekwencją podziałów jest wzajemne blokowanie inicjatyw, otwarty spór w przestrzeni publicznej i wzrost wzajemnej nieufności. Tylko w ostatnich miesiącach różnice w przekonaniach uwidoczniły się podczas Strajku Kobiet czy protestów związanych z ruchem LGBT. Obszarami konfliktu jest także interpretacja historii czy danych naukowych (ruchy antyszczepionkowe), a także obecność i miejsce religii w życiu publicznym (największy spadek religijności – z generacji na generację – nastąpił w Polsce⁴⁵).

Zdrowie psychiczne – nowe wyzwania, nowe potrzeby

Dodatkowym, powszechnym problemem, który jeszcze mocniej wybrzmiał w wyniku pandemii, jest zdrowie psychiczne⁴⁶. Wg ekspertów ONZ wiele osób doświadcza uczucia niepokoju, spowodowanego izolacją społeczną, obawą przed zakażeniem, a także utratą członków rodziny. Jednocześnie ogromna liczba osób straciła lub jest zagrożona utratą pracy, a co za tym idzie - źródeł utrzymania. Poza tym rozpowszechniane są fałszywe informacje o koronawirusie, które dodatkowo budzą niepewność, co do przyszłości. Odzwierciedlenie tej sytuacji widać w danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za 2020 r. - liczba zwolnień z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wzrosła o ¼ w stosunku do roku ubiegłego⁴⁷. Ponadto zapaść finansową, infrastrukturalną i brak wystarczających kadr, w szczególności w psychiatrii dziecięcej, zmuszają rządzących do podjęcia pilnych działań w tym obszarze. Medialne doniesienia o latach zaniedbań i skali zjawiska wyniosły problem na agendę polityczną (tylko w latach 2017-2019 blisko dwa tysiące

⁴³http://www.studiamiejskie.uni.opole.pl/wp-content/uploads/2016/05/S_Miejskie_18_2015-Haranczyk-Procesy.pdf

⁴⁴„Polaryzacja polityczna w Polsce. Jak bardzo jesteśmy podzieleni?”, http://cbu.psychologia.pl/uploads/f_bulska/Polaryzacja%20polityczna%202.pdf

⁴⁵ <https://oko.press/polska-globalnym-liderem-w-spadku-religijnosci/>

⁴⁶<https://pulsmedycyny.pl/pandemia-covid-19-niezbedne-sa-inwestycje-na-rzecz-zdrowia-psychicznego-raport-onz-991229>

⁴⁷<https://www.rynekzdrowia.pl/Po-godzinach/W-czasie-pandemii-wzrosla-liczba-zwolnien-lekarskich-od-psychiatrow,218877,10.html>

polskich dzieci próbowało się zabić. Obecnie – według szacunków – każdego dnia targa się na swoje życie dwójka lub trójka młodych Polek i Polaków⁴⁸).

Czynniki technologiczne

Przyśpieszona cyfryzacja

Znaczący wzrost dostępu do Internetu sprawił, że stał się on nieodłącznym elementem naszego życia (Internet rzeczy). Za pośrednictwem komputera czy telefonu komunikujemy się, robimy zakupy, pracujemy, uczymy się, uczestniczymy w wydarzeniach kulturalnych lub praktykach religijnych, zarządzamy sprzętem domowym czy odpalamy samochód. W efekcie pandemii COVID-19 cyfryzacja jeszcze bardziej się nasiliła. Izolacja społeczna przyczyniła się do tego, że spotkania biznesowe prowadzone są niemal wyłącznie za pośrednictwem internetowych komunikatorów, rozwinął się sektor e-commerce. W efekcie w perspektywie kilku lat możemy obserwować stopniowe wypieranie fizycznego obiegu pieniądza (na rzecz bankowości wirtualnej, narzędzi bezgotówkowych typu NFC i BLIK⁴⁹), wyższe rachunki za media w gospodarstwach domowych, a przede wszystkim – zaburzenia relacji międzyludzkich i trudności w rozdzieleniu życia zawodowego od rodzinnego (praca, edukacja zdalna w domach). Z kolei jako szanse wynikające z tego trendu należy postrzegać oszczędność czasu (brak dojazdów), zmniejszenie korków (emisja zanieczyszczeń) dłuższy czas spędzony z rodziną czy wyższe bezpieczeństwo zdrowotne (w kontekście pandemii ogranicza to ryzyko zakażeń). Nowa rzeczywistość sprawia, że praca, która była zastrzeżona dla wielkomiejskich centrów biznesowych, może być obecnie skutecznie realizowana z domowego tarasu w takiej gminie jak Polkowice.

Przyglądając się digitalizacji życia społecznego nie można przyjmować za pewnik, że posiadanie narzędzia są powszechnie dostępne w gospodarstwach domowych. Wymuszona zdalna edukacja w połączeniu z pracą uświadomiły, że w wieloosobowych rodzinach często jest tylko jeden komputer, z którego równocześnie potrzebuje skorzystać kilkoro uczniów czy pracujący rodzice. Ograniczenia w dostępności potrzebnego sprzętu z pewnością odbiją się na jakości kształcenia. Nasilone wykorzystanie e-technologii zweryfikowało także przepustowość sieci internetowej, stąd apele Komisji Europejskiej w pierwszych miesiącach pandemii dotyczące ograniczenia transferów danych przez platformy streamingowe i rozrywkowe jak np. Netflix.

Cyfryzacja postępuje również w sektorze publicznym. Wdrażane są rozwiązania z zakresu e-administracji. W całej Polsce obserwuje się zdecydowany wzrost liczby osób korzystających z profilu zaufanego – do stycznia 2018 r. z PZ korzystało 1 324 438, obecnie ogólna liczba korzystających z niego obywateli zbliża się do 10 mln⁵⁰.

Popularyzacja OZE i rozwiązań proekologicznych

Potrzeba wprowadzania odnawialnych źródeł energii (OZE) jest podkreślana na każdym szczeblu i ujmowana w opracowaniach strategicznych. Dyrektywy i rozporządzenia nakazują lub zalecają ograniczenie użycia węgla brunatnego i kamiennego oraz gazu łupkowego (paliwa tradycyjne). Co

⁴⁸ <https://wiadomosci.onet.pl/tylko-w-onecie/psychiatria-dziecieca-w-polsce-czego-brakuje-i-jakie-sa-problemy/qc23hms>

⁴⁹ www.businessinsider.com.pl/technologie/digital-poland/platnosci-bezgotowkowe-w-erze-covid-19/52qrwx

⁵⁰ <https://samorzad.pap.pl/kategoria/e-urzed/ponad-milion-nowych-profilu-zaufanych-zalozono-od-poczatku-roku>

więcej, w Polsce ich zasoby są coraz bardziej ograniczone. W ich miejsce mają wejść zielone innowacje, obejmujące najczęściej geotermie, hydroenergetykę czy też fotowoltaikę (energia słoneczna). Moc tego typu elektrowni ma w kolejnych latach zwiększyć się kilkukrotnie. Bezpieczeństwo energetyczne będzie zależne od dywersyfikacji źródeł energii. W Polsce nadal tematem dyskusji pozostaje utworzenie elektrowni jądrowych. Polskie samorzady koncentrują się obecnie na zmianach w lokalnej skali, zwłaszcza poprzez wspieranie wymiany kotłów i termomodernizacji w ramach programów ograniczania niskiej emisji.

Nie mniejsze znaczenie ma ekoprojektowanie. To sposób na wytwarzanie produktów łatwo poddających się ponownemu przetworzeniu, co niweluje wzrost odpadów. Pomimo wprowadzania tych praktyk, nadal występuje deficyt punktów, w których odpady zbierane są selektywnie. W celu przyspieszenia procesu wprowadzony został Jednolity System Segregacji Odpadów. Ponadto producenci AGD są zobowiązani (Komisja Europejska), aby w urządzeniach były stosowane części zamienne, w celu przedłużenia ich trwałości i braku konieczności wymiany całych urządzeń. Fundusze unijne są w coraz większym stopniu kierowane na upowszechnianie OZE. Państwa, by uzyskać te środki, są zobowiązane zapewnić odpowiedni bilans energetyczny.

Od 3 lipca 2021 r. rozpocznie się stopniowe wdrażanie tzw. dyrektywy plastikowej - zawiera ona szereg przepisów wycofujących nieprzetwarzalny plastik z produkcji na terenie Unii Europejskiej. Wpłynie to nie tylko na działalność producentów, ale także na zmianę zachowań konsumenckich np. z rynku będą musiały zniknąć plastikowe sztucze, talerze, słomki, pojemniki do żywności i styropianowe kubeczki.

Modernizacja infrastruktury kolejowej – nacisk na ekologiczny transport zbiorowy

Do roku 2030 kontynuowana będzie rozbudowa głównych szlaków kolejowych, także w ścisłym powiązaniu z m.in. planami rozwoju Kolei Aglomeracyjnej Zagłębia Miedziowego oraz budowy Centralnego Portu Komunikacyjnego. Modernizacja szlaków ma podnieść komfort podróżowania oraz skrócić czas przejazdów, a docelowo zmienić nawyki komunikacyjne mieszkańców i zachęcić ich do podróży komunikacją zbiorową.

Urząd Transportu Kolejowego prognozuje wzrost pracy przewozowej kolei z obecnego poziomu 22 do nawet 31 mld pasażerokilometrów w 2030 r.⁵¹. Ponadto, w związku z popularyzacją podróży pociągami, w Polsce pojawiają się pierwsi komercyjni przewoźnicy uruchamiający przewozy międzynarodowe (Leo Express Global w 2018 r.). W ramach rządowego Programu Uzupełniania Lokalnej i Regionalnej Infrastruktury Kolejowej Kolej Plus zgłoszone przez JST projekty mogą uzyskać finansowanie w 85% przez Skarb Państwa.

Intermodalność / multimodalność

W Polsce regularnie wzrasta wielkość przewozów realizowanych w ramach transportu intermodalnego (przewóz ładunków przy użyciu różnych środków transportu), a dalszemu rozwojowi sprzyjają zalecenia UE dotyczących wykorzystywania zróżnicowanych, przyjaznych środowisku gałęzi transportu⁵². Urząd Transportu Kolejowego przewiduje roczny wzrost pracy

⁵¹ <https://www.utk.gov.pl/download/1/52395/Potencjaltaborowy-trendyiprognozy.pdf>

⁵², Czynniki rozwoju przewozów intermodalnych w Polsce”, http://kolegia.sgh.waw.pl/pl/KZiF/czasopisma/zeszyty_naukowe_studia_i_prace_kzif/Documents/170_07_Antonowicz.pdf

przewozowej w kolejowych przewozach jednostek intermodalnych w Polsce o 6,5% rocznie. PKP S.A. planuje utworzenie ok. 19 terminali intermodalnych w całym kraju⁵³.

Równolegle do rozwoju intermodalności dla przewozu ładunków (Rozwój systemu regionalnego transportu towarowego, w tym budowa intermodalnych węzłów logistycznych i przeładunkowych (PS 5.1.7. SRWD 2030) rośnie znaczenie umożliwiania korzystania ze zróżnicowanych środków transportu w ramach przewozu osób (Modernizacja i rozbudowa linii kolejowych na terenie województwa, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju linii kolejowych łączących główne ośrodki regionu oraz przejmowania i uruchamiania nieczynnych linii obsługujących ośrodki miejskie, główne obszary turystyczne i obszary wydobywania surowców mineralnych PS 5.1.1. SRWD 2030).

Konieczność adaptacji do zmian klimatycznych

Zmiany klimatyczne uwiadcniają się w postaci wzrostu średniej rocznej temperatury powietrza. Przez to coraz częściej obserwujemy zjawiska nietypowe dla naszej strefy klimatycznej: intensywne burze z silnym wiatrem, w okresie letnim susze przyczyniają się do zniszczenia upraw i rozległych pożarów. Klimatolodzy zgadzają się, co do konieczności nasilenia inicjatyw na rzecz ograniczenia niekorzystnego oddziaływania ludzi na przyrodę. Jednym z rozwiązań obecnych w Polsce są plany adaptacji do zmian klimatycznych, wprowadzane pilotażowo w 44 miastach powyżej 100.000 mieszkańców. Wytyczają one ścieżkę postępowania w odniesieniu do negatywnych procesów środowiskowych. Wdrażanie podobnych strategii postępowania w niedalekiej przyszłości może stać się bazą dla systemów reagowania na pojawiające się anomalie pogodowe. Gminy będą przystosowywać się nie tylko do rosnącej temperatury, ale także powodzi czy redukcji zasobów wody pitnej. Wśród korzyści ocieplenia klimatu można z pewnością upatrywać się skrócenia sezonu grzewczego, a co z tym się wiąże – obniżenia kosztów energii (częściowo, gdyż coraz częściej musimy korzystać z urządzeń klimatyzacyjnych) i redukcji zanieczyszczeń powietrza.

Jakość powietrza – alarmy antysmogowe

W JST na coraz większą skalę realizowane są programy ograniczania niskiej emisji. Ich efekty nadal pozostają niesatysfakcjonujące, na co wskazują badania prowadzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. W dłuższej perspektywie zauważalne zmiany mogą nastąpić wskutek realizacji programu Czyste Powietrze. Postawy ekologiczne są ponadto kształtowane przez kampanie upowszechniające informacje o właściwych sposobach ogrzewania domów i możliwości pozyskiwania środków finansowych na wymianę pieców węglowych. Powstają przedsięwzięcia i ruchy oddolne, w tym m.in. alarmy smogowe, mające za zadanie monitorować jakość powietrza oraz promować dobre rozwiązania. Niektóre samorządy decydują się wdrażać uchwały antysmogowe (Wrocław, gminy uzdrowiskowe woj. dolnośląskiego), które obejmują kary dla osób przyczyniających się do wzrostu poziomu zanieczyszczeń (np. używających tworzyw sztucznych do opału).

Same zmiany prawne nie wystarczą, jeżeli pominie się zjawisko zwane ubóstwem energetycznym. Obecnie realizowane programy subwencyjne wymuszają wysoki wkład własny (nawet 15-20% kosztów⁵⁴) lub możliwość refundacji kosztów wymiany źródeł energii po ich uprzednim pokryciu przez same gospodarstwa domowe. Koszty takich inwestycji i wydatki związane z utrzymaniem

⁵³<https://www.portalmorski.pl/porty-logistyka/38992-antonowicz-pkp-sa-moze-zbudowac-ok-19-terminali-intermodalnych>

⁵⁴<http://odpowiedzialnybiznes.pl/artykuly/polskie-wyzwania-ubostwo-energetyczne-i-odnawialne-zrodla-energii/>

nowych systemów są dla osób z niskimi dochodami istotną barierą⁵⁵. W dłuższej perspektywie niezbędne będzie wprowadzanie przez rząd oraz samorządy efektywnych form wsparcia (wymiany pieców, opłat za energię czy termomodernizacji) dedykowanych osobom dotkniętym ubóstwem energetycznym i adekwatnych do ich sytuacji finansowej.

⁵⁵ https://www.cire.pl/pliki/2/2018/ubostwo_energetyczne_w_polsce_raport_03_09_2018.pdf